

RAKENNUSHISTORIASELVITYS
Johanna Luhtala – Markus Manninen

MUNKKINIEMEN

KOULUTUSTALO

PENSIONAATTI
KADETTIKOULU
ESIKUNTA

Arkkitehtitoimisto Schulman Oy

SISÄLLYS

Johanna Luhtala – Markus Manninen
Kerttu Loukusa – Pyry Vihanninjoki
ARKKITEHTITOIMISTO SCHULMAN OY 2012

4 Johdanto

5 ENNEN teksti: Markus Manninen

- 6 Munkkiniemen pensionaatti 1919–1922
- 16 Kadettikouluna ja esikuntana 1923–1973
- 24 Valtion koulutustalona 1974–

29 NYT teksti: Johanna Luhtala ja Markus Manninen

- 30 Ulkoasu
- 46 Sisätilojen kerrostumia
- 70 Porrashuoneet
- 74 Kellarikerros / 00
- 80 Pohjakerros / 0
- 88 Ensimmäinen kerros / I
- 100 Toinen kerros / 2
- 106 Mansardikerros / 3
- 110 Tornikerrokset ja ullakot / 4–5

115 YHTEENVETO

- 118 Lähteet
- 122 Perustiedot

Ulkoasu ja taitto: Markus Manninen
Kannen kuva: Tengén 1919 / Suomen valokuvataiteen museo
Oik: Kadetit ”juhlasalissaan” eli rakennuksen sisääntuloaulassa v.1937. Kadettikunta
Julkaisun valokuvat ja piirustukset, ellei toisin mainita: Arkkitehtitoimisto Schulman Oy

JOHDANTO

Munkkiniemen pensionaatti oli arkkitehti Eliel Saarisen viimeisiä Suomeen toteutuneita hankkeita. Pensionaatti ja saman kadun varrelle rakennetut Hollantilaisentien rivitalot olivat myös Saarisen ainoat konkreettiset toimeksiannot, jotka seurasivat hänen vuonna 1915 valmistuneesta suurisuuntaisesta Munkkiniemi-Haaga kaupunkisuunnitelmastaan.

Tyyliltään keskieurooppalaista jugendklassismia edustava uuden aikainen pensionaatti ehti toimia alkuperäisessä käytössään vain muutamia vuosia, 1919–22, kunnes se konkurssiin ajautuneena lunastettiin valtiolle ja muutettiin Kadettikouluksi. Kadettikouluna se toimi vuoteen 1940 saakka, jonka jälkeen siitä tehtiin Ilmavoimien esikunta. Näiden vuosien aikana tiloja muokattiin ja pintamateriaaleja yksinkertaistettiin, mutta rakennuksen alkuperäiset ominaispiirteet säilyivät.

1970-luvun puolivälissä rakennus muutettiin Valtion koulutuskeskukseksi. Rakennushallituksen johdolla tehdyssä täydellisessä peruskorjauksessa ulkoasu säilytettiin pitkälti ennallaan, mutta sisätilat rakennettiin käytännössä uudestaan. Vain osa päätiloista entistettiin.

Nykyisin Munkkiniemen koulutustalona tunnetussa rakennuksessa on tehty vielä useita tilamuutoksia ja uudistuksia tämän hetkisiä käyttäjiä, HAUS-kehittämiskeskus Oy:tä ja Tullikoulua varten. Rakennus on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen nojalla sekä asemakaavassa merkinnällä sr-1.

Rakennushistoriaselvitys laadittiin keväällä 2012 Arkkitehtitoimisto Schulman Oy:ssä tekijöinä arkkitehdit Johanna Luhtala ja Markus Manninen sekä arkkitt. yo:t Kerttu Loukusa ja Pyry Vihanninjoki.

Selvityksen tilaajana oli Senaatti-kiinteistöt edustajanaan johtava asiantuntija Marjatta Erwe. Ohjausryhmään kuuluivat lisäksi johtava asiantuntija Simo Kariluoma Senaatti-kiinteistöistä ja yliarkkitehti Pekka Lehtinen Museovirastosta. Arvokasta apua kohteeseen tutustumisessa saatiin Tullihallituksen vahtimestari Kari Muraselta.

Munkkiniemen koulutustalo nykyisin, vrt. kansikuva v.1919.

Viereisellä sivulla: Pensionaatin kahvila (nykyinen kabinetti 103) vuonna 1919. Kalusteet ja tekstiilit on suunniteltu Eliel Saarisen toimistossa. Tengén / SVM.

Rakennushistoriaselvitys koostuu rakennuksen eri vaiheiden tutkimuksesta ja inventoinnista. Ennen -osassa käsitellään rakennuksen historiaa ja rakennusvaiheita 1910-luvulta nykyhetkeen saakka. Tutkimuksessa käytetty vanha piirustus- ja asiakirjamateriaali on pääosin Kansallisarkistossa, Helsingin kaupunginarkistossa ja Senaatti-kiinteistöjen arkistossa. Valokuvalähteistä mainittakoon erityisesti Helsingin kaupunginmuseon, Museoviraston ja Sotamuseon kuva-arkistot. Nyt -osassa käsitellään rakennusta ympäröivien katu- ja pihatilojen, sen julkisivujen, rakennus- ja talotekniikan sekä interiöörien ominaispiirteitä ja käydään läpi tilojen säilyneisyys ja niissä tapahtuneet muutokset.

Tekijät

MUNKKINIEMEN PENSIONAATTI

1916–1922

Ensimmäisen maailmansodan aikana rakennettu Munkkiniemen pensionaatti valmistui 1919. Eliel Saarisen komea ulkoarkkitehtuuri yhdistyi sodan takia hieman vaatimattomiksi jääneisiin sisustuksiin. Hotellyrittäjä Sofia Sjöstedtin pensionaatti olisi kaivannut menestyäkseen Munkkiniemi–Haaga-suunnitelman laajempaa toteuttamista. Pensionaatti teki konkurssin vuonna 1922 ja rakennus myytiin valtiolle.

TÄYSIHOITOLA MUNKKINIEMEEN

Arkkitehti *Eliel Saarisen* 1910-luvun alusta asti kehittämä Munkkiniemi–Haaga-suunnitelma, joka Suur-Helsingin yleiskaavan rinnalla pyrki ratkaisemaan Helsingin väestönkasvun tuomat laajennustarpeet 30 vuodeksi eteenpäin, valmistui keskellä ensimmäistä maailmansotaa vuonna 1915.¹ Sota ja sen seurauksena tapahtuneet yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset estivät erittäin laajan suunnitelman toteuttamisen muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Näistä merkittävin oli *Munkkiniemen pensionaatti*.

Kauppapuutarhatoiminnalla Huopalahdessa aloittanut *Ab M.G. Stenius* -yhtiö oli hankkinut Munkkiniemessä sijainneen yli 500 hehtaarin maa-alueensa syksyllä 1910 Munkkiniemen säteriltä. Näin yhtiöllä oli aiemmin omistukseensa hankkimiensa Haagan alueiden myötä yhteensä yli 800 hehtaaria maata välittömästi Helsingin silloisen asemakaavoitetun alueen naapurissa.² Alue oli yksi suurkaupungiksi kasvaneen 170 000 asukkaan (1915) Helsingin luonnollisista laajentumissuunnista, ja tästä Stenius-yhtiö aikoi ottaa kaiken irti alkaen myydä alueelta tontteja Saarisen laatiman laadukkaan ja monipuolisen asemakaavan mukaisesti.³ Munkkiniemen alueen joutuminen yksityiselle rakennuttajalle herättikin keskustelua kaupungin maanhankinnan tuolloisesta olemattomuudesta.⁴

Eliel Saarinen, joka oli M.G. Stenius -yhtiön osakkeenomistaja, ryhtyi laatimaan yleissuunnitelmaa Munkkiniemen ja Haagan alueista vuonna 1911. Seuraavana vuonna alue oli paalutettu tonteiksi tärkeimmiltä osiltaan ja ensin myytäviä alueita ryhdytty suunnittelemaan tarkemmin. Samalla Munkkiniemi–Haaga-suunnitelma liitettiin osaksi suunnitteilla ollutta uutta Suur-Helsingin yleiskaavaa. Molemmat

esiteltiin yleisölle syksyllä 1915 pidetyssä näyttelyssä.⁵

Helsingin keskustassa vuokratiloissa täysihoitola *Pension Comfortia* hoitanut *Sofia Sjöstedt* oli Munkkiniemi–Haaga -suunnittelun aikoihin ryhtynyt harkitsemaan kokonaan uuden täysihoitolan rakennuttamista. Tästä oli tarkoitus tulla ensiluokkainen hotelli, joka suunniteltaisiin Sjöstedtin ulkomaanmatkoilla näkemien esikuvien mukaisesti.⁶ Hankkeeseensa hän sai mukaan Munkkiniemen ja Haagan maa-alueet omistaneen Stenius-yhtiön, ja suunnittelijaksi yhtiön luottoarkkitehdin Eliel Saarisen.

Uuden täysihoitolan sijoituspaikaksi määräytyi yksi Munkkiniemen alueen rakentamisen aloittaneista kortteleista Laajalahdentien ja silloisen Linnatien (nyk. Hollantilaisentie) kulmassa. Saarisella oli

Oik: Eliel Saarisen Munkkiniemi–Haaga-suunnitelma v.1915 yhdistettynä nykytilanteen ilmakuvaan. Pensionaatin tulevalle paikalle sijainneet rakennustontit on merkitty oranssilla. Ilmakuva © Google

Alla: Munkkiniemi–Haaga-suunnitelman pienoismalli vuodelta 1915. Pensionaatin tuleva tontti näkyy kuvan keskellä. Katselusuunta on lännestä.

suunnitteilla myös muita M.G. Stenius -yhtiön tilaamia, Munkkiniemen alueelle yleisöä houkuttelemaan tarkoitettuja (toteutumattomia) rakennushankkeita, kuten kookas tennishalli Laajalahdentien toiselle puolelle sekä kasino- ja kesäteatterirakennus nykyisen Sigurd Steniuksen puiston alueelle.⁷

MUNKKINIEMEN PENSIONAATIN SUUNNITTELU 1916

Pensionaattirakennuksen suunnitelmat laadittiin Eliel Saarisen toimesta vuoden 1916 aikana. Suunnitelmista on säilynyt päiväämättömiä ja signeeraamattomien piirustusten sarja ja muutama työpiirustus.⁸ Mitään asiakirja-aineistoa itse suunnittelusta ei ole säilynyt. Pensionaattirakennus sijoittui Laajalahdentien varteen kortteliin 10, ja sen tontti oli yhdistetty Munkkiniemen v.1915 asemakaavassa olleista kolmesta erillisestä tontista. Niistä idänpuoleiseen kortteliin 9 kuulunut, nykyisen Kadetintien puoleinen tontti olisi ollut erotettuna korttelista 10 nykyisen pääsisäänkäynnin kohdalla sijainneella pihakadulla.

Pensionaatin ulkoarkkitehtuuri vastasi pitkälle Munkkiniemi-Haaga -suunnitelman tyyppitalosuunnitelmissa ja havainnekuvissa esitettyä keskieuropalaisesta jugendklassismista vaikutteita saanutta suuntausta. Sille tyyppillistä olivat tiilinen, räystäältä kaareutuva mansar-

dikatto luonteenomaisine päätyineen, korkeat ”englantilaistyyppiset” savupiiput, erkkerit ja yksinkertaiset rapatut seinäpinnat sekä rakennusmassan yläpuolelle kohoava torni.

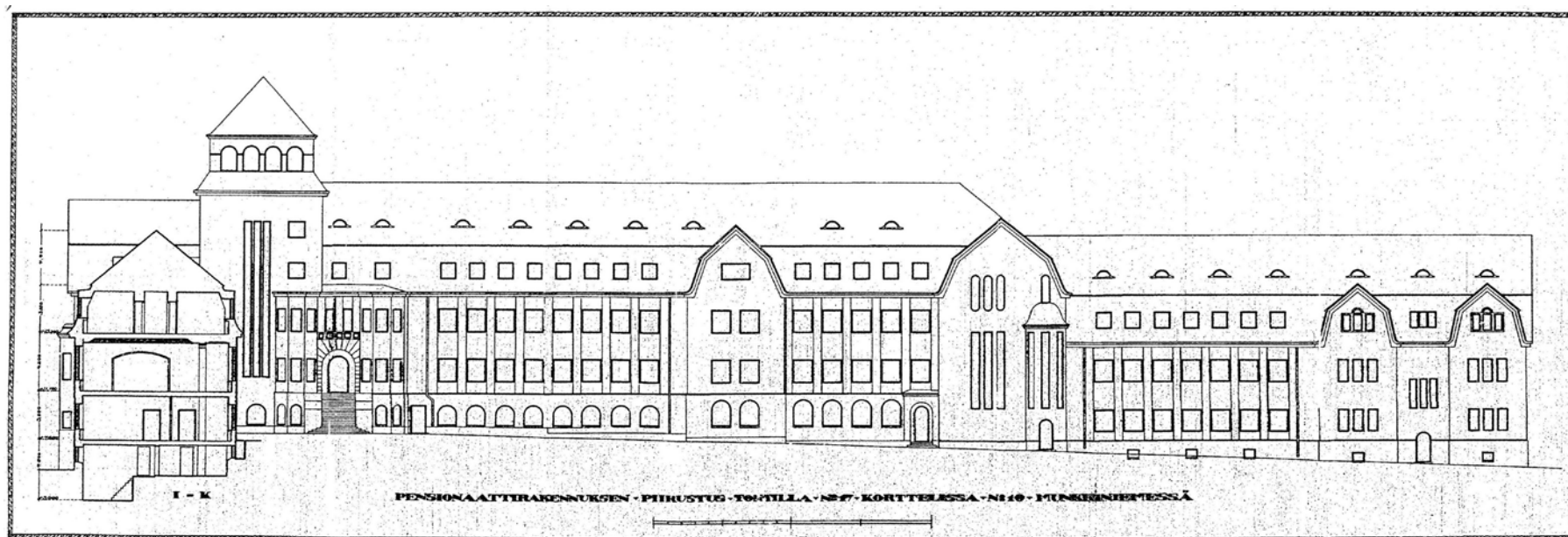
Pensionaatin rakennusurakasta saatiin lokakuussa 1916 tarjoukset yrityksiltä *Ab Åbo Ingeriörsbyrå – Turun insinööritoimisto Oy* ja *Finska Ab Kreuger & Toll*. Edellisen huomattavasti halvempi 840 000 markan tarjous valittiin ja urakkasopimus Stenius-yhtiön ja insinööri Wäinö Grönbergin johtaman Turun insinööritoimisto Oy:n välillä solmittiin marraskuun alussa 1916.⁹ Keskuslämmitys- ja ilmastointiasennuksista sekä pesutilojen rakentamisesta solmittiin erillinen urakkasopimus *Ab Vesijohtoliike Oy*:n kanssa.

Rakennustyöt oli tarkoitus aloittaa keväällä 1917, jolloin tontin louhinta- ja perustustyöt olisi erillisellä urakalla saatu päätökseen. Rakennustöitä valvoi rakennuttajan puolesta rakennusmestari *Joh. Johansson* ja pensionaatin tuli olla valmis viimeistään tammikuussa 1918. Näin laajamittainen siviilipuolen rakennustyö oli harvinainen sota-aikana, ja rakennustöiden sujumiselle ja lopputulokselle antoivatkin leimansa sota-ajan rajoitukset sekä sitä seuranneet mullistukset.

Turun Insinööritoimisto alkoi toimittaa rakennusmateriaalia työmaalle joulukuun alussa 1916.¹⁰ Pensionaatin muuraamiseen tarvittavat miljoona tiiltä tilattiin M.G. Stenius -yhtiön osakkaalta *Julius*

Munkkiniemen pensionaatin länsijulkisivun suunnitelma on päiväämätön, mutta luultavasti v.1916. RVV

Tallbergilta. Eliel Saarisen uraan monella tavalla vaikuttanut Tallberg oli myös osallistunut yhdessä Saarisen ja liikemies *Leopold Lerchen* kanssa Munkkiniemi–Haaga-suunnittelun alkuvaiheessa vuonna 1910 tehtyyn Euroopan-kiertomatkaan, jonka tarkoituksena oli tutustua ajankohtaiseen kaupunkisuunnitteluun.¹¹

Joulukuun 23. päivänä 1916 perustettiin *Munksnäs Pensionat Ab* -yhtiö, jossa M.G. Steniuksella oli osake-enemmistö. Yhtiön hallitukseen valittiin maisteri *Sigurd Stenius* ja Leopold Lerche M.G. Stenius-yhtiöstä sekä Sofia Sjöstedt, joka nimitettiin pensionaatin johtajattareksi. Hän sai toimestaan 500 markan kuukausipalkan sekä vuokrattoman kahden huoneen asunnon pensionaatissa. Munksnäs Pensionat Ab otti nimiinsä Stenius-yhtiön aiemmin solmimat urakkasopimukset.¹²

RAKENNUSTYÖT 1917–1918

Pensionaattia alettiin rakentaa vuoden 1917 alussa. *Rakennusliike Osuuskunta Roima* solmi urakkasopimuksen ja aloitti pensionaatin rakennuspaikan louhintatyöt ilmeisesti helmikuussa 1917 ja tähän urakkaan kuului myös perusmuurin rakentaminen.¹³ Vasta perustustöiden jälkeen Turun Insinööritoimisto saattoi aloittaa sokkelien ja seinien muuraustyöt. Julius Tallberg toimitti tiilet Keravan tehtaaltaan junavaunuissa huhtikuun alkupuolella, mutta muuraustöihin ryhdyttiin aikataulusta myöhässä vasta toukokuun loppupuolella.

Muuraustöiden viivästyminen johtui osin siitä, ettei muurauskalkkia toimitettu rakennuspaikalle ajoissa, osin syynä oli todennäköisesti Venäjän maaliskuun vallankumous. Vapauden huumaa ja yhteiskunnallisten muutosten nopea toteuttaminen johti siihen, että huhtikuun 18. päivästä lähtien otettiin teollisilla aloilla käyttöön 8 tunnin työaika päiväpalkkojen pienentymättä. Esimerkiksi louhintaurakoitsija Osuuskunta Roima joutui, johtajansa E. Metsävaaran sanoin, ”vallankumouksen hyökylaineen” takia maksamaan lisäksi 20 % palkankorotuksen työntekijöilleen, jotka eivät muuten olisi suostuneet jatkamaan töitä.¹⁴ Turun Insinööritoimisto arvioi Helsingin Rakennustyöväen Ammattiosaston 15. kesäkuuta laatimien palkkalaskelmien mukaisten palkkojen nousun aiheuttavan noin ½ miljoonan markan lisälaskun Pensionaatin rakennuskustannuksiin.¹⁵ Urakoitsija esittikin rakennuttajalle jatkuvasti erilaisia lisälaskuja, jotka palkankorotusten lisäksi johtuivat rakennusmateriaalien hinnannoususta.

Pensionaattirakennuksen sokkeli valmistui kesäkuun puolenvälin jälkeen ja ensimmäisen osan muuraustyöt heinäkuussa 1917. Töitä viivästytti mm. ajoittainen totaalinen rakennuskalkin puute, joka lähes keskeytti muuraustyöt elokuussa. Viimeisetkin louhinta- ja

Pensionaatti vielä hieman keskeneräisenä todennäköisesti myöhään syksyllä 1918. Katossa on pelkkä asfalttikermi eikä keskuslämmityksen savupiippua ole vielä pidennetty (tehtiin keväällä 1919, vrt. s.13). Kuva julkaistu *Matkailu* -lehdessä no: 2-3/1919.

”... Kun nyt meidän menomme ovat mainitun päivän jälkeen nousseet n. 35%, jommoista menojen nousua emme osanneet ottaa huomioon tehdessämme Munkkiniemen Lepokodin kivitöistä kustannusarviota, niin emme me ilman tuntuja tappioita, jotka työn suuruuteen nähden voivat tulla meille liian rasittaviksi, voi jatkaa töitä Munkkiniemessä ...”

Kiviteollisuusliike Osuuskunta Roiman toimitusjohtajan E. Metsävaaran kirjeestä Munkkiniemen pensionaatin johtokunnalle 11.5.1917.

perustustyöt olivat valmiina vasta elokuun alussa. Syyskuussa 1917 Osuuskunta Roiman kanssa solmittiin uusi sopimus louhintatöistä, jotka koskivat ilmeisesti kellaritilojen laajennustöitä.¹⁶

Muuraustöiden jälkeen Turun Insinööritoimisto aloitti kattotyöt, jotka etenivät hitaasti ja olivat muuraustöiden osalta ensin valmiiksi saadulla osalla valmiit 6. lokakuuta mennessä, jolloin päästiin aloittamaan välipohjien teko. Koko rakennus oli katettu vasta marraskuun puoliväliin mennessä, mikä aiheutti ylimääräisestä lämmitystarpeesta johtuneen 50 000 mk:n lisäkustannuksen.¹⁷ Välipohjatyöt ja ulkorapautustyöt saatiin valmiiksi joulukuun alkuun mennessä 1917, jolloin laskettiin rakennustöiden siihen mennessä maksaneen n. 1 215 500 mk. Tähän summaan sisältyi myös Saarisen siihen mennessä kertynyt palkkio 19 300 mk, yhteensä 30 000 markan arkkitehdinpalkkiosta.¹⁸

Tammikuun loppuun mennessä 1918, jolloin rakennuksen olisi alkuperäisten kaavailujen mukaisesti pitänyt jo olla valmis, oli asennettu ikkunat ja ovet sekä suoritettu maalaustyöt. Haitallisinta rakennustöiden sujumiselle oli lämmityslaitteiden asennusten ja panuhuoneen keskeneräisyys, minkä takia rakennusta ei voitu lämmittää. Työt keskeytyivät punaisten vallankumouksellisten kaapattua vallan tammikuun lopussa.¹⁹

Pensionaattityömaan 131 työntekijää menivät viikoksi lakkoon vallankumouksen alettua ja vaativat Turun Insinööritoimistoa maksamaan tältä ajalta palkat ”väkivallalla uhaten”. Lakkoviikon jälkeen töissä oli helmikuussa enää kolmesta kuuteen työntekijää – tämän

jälkeen työt ilmeisesti keskeytyivät kokonaan kapinan loppuun asti huhtikuussa.²⁰ Punaiset olivat ”kansallistaneet” Stenius-yhtiön ja ryhtyneet hoitamaan sen toimintaa. Tällä ajalla yhtiön nimissä mm. otettiin Suomen pankista 200 000 markan laina ja tilattiin erilaisia tarvikkeita samoin punaisten hallitsemalta *Sörnäisten Halko ja Puutavara Oy*ltä.

Pensionaattirakennuksen töitä päästiin jatkamaan toukokuuhun 1918 mennessä. Erilaisten rakennustarvikkeitten ja erityisesti ulkomailta tilattujen laitteiden saanti oli hyvin epävarmaa. Monessa tapauksessa jouduttiin tyytymään korvikkeisiin tai tekemättä jättämiseen: ikkunoiden espagnolettien tilalle laitettiin tavalliset ikkunahaat, maalaustöissä tarvittavia vehnä- ja ruisjauhoja ei saatu ja niiden tilalla jouduttiin käyttämään ”keinoaineita”, joiden pysyvyyttä ei pystytty takaamaan, sähköjohtoja ei ollut saatavissa eikä Ruotsista tilattuja lämmitysjärjestelmän pumppuja koskaan tullut, suomalaisten katto-tilien toimitus oli epävarmaa ennen vuotta 1920 jne.²¹

Keväällä 1918 aloitettiin myös suunnitelmiin myöhemmässä vaiheessa lisätyn, osittain kallioon louhitun pesutupa-, kellari- ja jääkellarisiiven rakentaminen rakennuksen pohjoispuolelle, jonne näin syntyi pensionaatin huoltopiha. Nämä tilat oli aiottu alun perin sijoittaa itse rakennukseen. Piharakennusten katujulkisivun muodostanut arkadikaaristo muurattiin kivistä.

Kesäkuussa 1918 olivat pensionaatin sisustustyöt käynnissä. Edellisen vuoden puolella porvooolaiselta *puusepänilike Willberg & Boströmitä* ja Saarisen Hvitträskin lähistöllä sijainneelta masalalaiselta *puusepänilike L. Strömbergiltä* tilatut, Saarisen suunnittelemat kalusteet alkoivat valmistua. Julius Tallbergilta tilattiin keittiöön Högforsin liesiä ja Helsingin Uudelta Rautasänkytehtaalta hotellihuoneisiin 91 hyvälaatuista sänkyä, jotka eivät olleet nk. sotatavaraa. Ojalan sähköliike Oy:n kanssa solmittiin sopimus sähköjohtojen vetämisestä. *Rakennuskonttori A.M. Johanssonilta* tilattiin viisi ruokahissinkoria, joihin mekaaniset osat toimitti *John Stenbergin konepaja*. Alkuperäissuunnitelmissa ollut henkilöhissiä ei kuitenkaan rakennettu. Sille oli varattu paikka pääkäytävän varrelta sisäänkäyntihallin lähistöltä [nyk. tilat 012c, 109, 216 ja 3. kerroksessa huoneen 15 kylpyhuone], jossa se ei kuitenkaan olisi ulottunut kahteen tornikerrokseen. Myöskään pesutuvan pesu- ja ilmastointilaitteita ei ollut saatavissa.²²

Turun Insinööritoimistoa ja Vesijohtoliikettä kehoitettiin lisäämään työvoimaansa jatkuvasti liian hitaasti etenevien töiden takia. Urakoitsijat kuitenkin valittivat työvoiman huonoa saatavuutta ja syyttelivät toisiaan omien töidensä hankaloittamisesta ja estämisestä. Koska talon lämmityslaitteita ei saatu toimintaan, pelättiin jo asennettujen puisten ikkunoiden, ovien ja lattioiden turpoavan kelvottomiksi. Syyskuussa

1918 vesi- ja viemäriyöt oli saatu lähes valmiiksi ja lopulta hankituksi myös kiertopumput, joiden avulla lämmitysjärjestelmä saatiin toimintaan.

Loka-marraskuussa 1918 pensionaattiin tehtiin viimeisiä sisustus-tilauksia: seinille hankittiin 200 kpl grafiikkatöitä *Ab Sven Strindberg Oy*:ltä ja tamperelaiselta kangasliike *J. Tirkkoselta* tilattiin Saarisen suunnittelemat kirjaillut ikkunaverhot sekä tornisalin ”helmiverhot” ja kaikki muut tekstiilit pöytäliinoista sängynpeitteisiin. *Taidetakomo Koru* toimitti yleisötiloihin tilatut, ainakin osittain erikoissuunnitelmien mukaan valmistetut valaisimet. Helsingin puhelinyhdistyksen kanssa solmittiin sopimus kuudesta puhelimesta.

Vielä joiltain osin keskeneräisen pensionaatin lopputarkastus suoritettiin joulukuun 23. päivänä 1918. Huomattavimpia puutteita oli se, ettei rakennuksen kattamiseen oltu saatu kattotiiliä, vaan katossa oli pelkästään asfalttiviltti.²³ Erilaisia lisätöitä tehtiin ja rakennusta viimeisteltiin vielä seuraavan vuoden tammikuun aikana ja joiltain osin vielä pensionaatin avajaispäivän jälkeenkin.

MATKAILUPALATSI 1919

Munkkiniemen pensionaatti avattiin yleisölle 1. helmikuuta 1919.²⁴ Pensionaatin mainos kertoo siitä olennaisen:

Munkkiniemen huvilakaupungissa Helsingissä. Arkkitehti Eliel Saarisen taideluoma luonnonkauniissa ympäristössä metsän keskellä, meren rannalla. Ainoa laatuaan Suomessa. Joka suhteessa ensiluokkainen. Täysihuotoa haluavia varten 72 aistikkaasti kalustettua huonetta, joilla melkein kaikilla on oma kylpyhuoneensa ja toalettinsa sekä eri makuusuojojansa. Lämmintä ja kylmää vettä saatavissa ympäri vuorokauden. Uudenaikaisimmat ilmanvaihto- ja muut hygieniset laitteet. Keskuslämmitys. Huoneiden puhdistus tapahtuu tomu-imurilla. Sairaanhoidajatar saatavissa yöitä päivää. Ihanat ruokasalit, hallit, seurustelu- ja biljardihuoneet. Erityinen naisten seurusteluhuone. Kirjasto. Lukusalissa suuri joukko erikielisiä sanoma- ja kuvalehtiä. Yhteensä on rakennuksessa 100 huonetta ja salia. Tornisali rakennuksen 6. kerroksessa. Sen 25 ikkunasta on mitä suurenmoisoin näköala kaikille ilmansuunnille, merelle päin, Helsinkiin ja erämaametsään. Satunnaisille vieraille ruoka- ja kahvitarjoilua kaiken päivää. Talvella tilaisuus talviurheiluun. Suksia, kelkkoja ym. hankitaan. Kesällä moottori-, purjehdus- ja soutuveneitä saatavissa, tenniskenttä, puiston siimeksessä viehättävä ulkoravintola. Pääsy: Raitiotievaunulla Töölön kautta Pensionaatin pääovelle; matka kestää keskikaupungilta noin 30 minuuttia. Autolla 15 minuuttia. Ajurilla ½ tuntia.²⁵

Pensionaatin kahden huoneen majoitus-huoneisto todennäköisesti 3. kerroksessa (nyk. majoitushuoneet 2 ja 3) v. 1919. Kalusteet ovat Eliel Saarisen suunnitelmia. Postikortti / HAUS.

Vas. sivulla: Kolmas eli mansardikerros v. 1919. Myös alemmat majoitushuonekerrokset noudattivat samaa valoisaa sivukäytäväratkaisua. Kattovalaisimet ovat Taidetakomo Korun valmistamia. Otava.

Lehdistössä pensionaattia kuvattiin ”oloihimme nähden suurenmoiseksi hotelliksi”.²⁶ Erityisesti korostettiin sen olevan sota-ajan huomattavampia rakennustöitä, mikä tosin näkyi myös rakennuksen kokoon nähden korkeassa 5 miljoonan markan hinnassa.

Pensionaatin hinnat olivat tavallisen ihmisen ulottumattomissa ja sitä asuttivat lähinnä ”englantilainen ja venäläinen yläluokka” – jälkimmäisten voi olettaa tarkoittavan vallankumousta paenneita emigrantteja.²⁷ Vaikka täysihuotolassa asumiseen ei kaikilla ollut varaa, asiakkaita pyrittiin saamaan ravintolaan ja kahvilaan. Lähistöllä oli jo suosittu kahvila *Kalastajatorppa*, jonne kätevä, vuonna 1914 avattu raitiovaunuyhteys toi kaupungista hyvin asiakkaita. *Naisten ääni* -lehdessä kehoitettiin pistäytymiskäynnille: ”Munkkiniemi on siksi kallis laitos, ettei kesäsiädyt ihmiset siellä yleensä voi asua, mutta kuka tahansa voi pistäytyä katsomaan, tilata ruoka-annoksen ja iloita siitä, että meilläkin on jotain niin täysipitoista ja näkemisen arvoista kuin tämä pensionaatti. Ja ken oikein silmät avoinna siellä kulkee, saa sieltä oikein monta mukavaa aihetta oman kotinsa kaunistamiseen.”²⁸

Naisten ääni -lehdessä julkaistiin useita artikkeleita pensionaatista, koska Sofia Sjöstedtiä pidettiin esimerkillisenä ja etevänä liikenaishena. Erityistä oli mm. se, että koko henkilökunta oli naisia, keskuslämmitys-

laitosta hoitanutta talonmiestä lukuun ottamatta. Sjöstedtin kerrottiin käyttäneen henkilökunnan valinnassa ”amerikkalaista menettelytapaa”, mikä tarkoitti ettei työnhakijoilta vaadittu suosituksia ja todistuksia, vaan heidät otettiin koeajalle. Töihin otettiin mm. *Gumtähdin tyttöjä* eli Kumpulassa sijainneen valtion sukupuolisairaalan entisiä portilaita, joiden oli muuten vaikea saada kunnollisia töitä.²⁹

Pensionaatin sisätiloissa kiinnitettiin luonnollisesti huomiota avariin sisään tulohalli- ja ruokasalitiloihin sekä hienot näköalat tarjoavaan tornisaliin. Näihin tiloihin keskittyi myös maalauskoristelu, jota oli lähinnä kattopalkkeissa. Seinät olivat lähes kaikissa yleisötiloissa tapetoi-

Pensionaatin laskujen yläreunaan oli painettu Eliel Saarisen perspektiivipiirros pohjoisen puolelta. HKA

Oik: Läntinen julkisivu todennäköisesti talvella 1919-20. Vasemmassa reunassa näkyy syksyllä 1919 rakennetun autotalin seinä ja ajoportti. Sundström / HKM.

Vas: Pensionaatin sisääntuloaula v. 1919. Tengén / SVM

dut lattiasta kattoon tummasävyisillä tapeteilla, joille loivat jyrkkää kontrastia valkeiksi maalatut ovet, seinien alaosien paneloinnit sekä pilasterit ja kattopinnat.

Sota-ajan määrittelemää vaatimatonta edustivat tummiksi lakatut lankkulattiat – linoleumia ei ollut saatavissa. Lattiaa peittivät kaikissa tiloissa samantyyppiset vaaleahkot käytävämatot, joita mainittiin olleen yhteensä kaksi kilometriä. Sisustuksen osin pakonsanelema vaatimattomuus käännettiin yleensä positiiviseksi yksinkertaisuudeksi – siinä ei ollut ”mitään, joka huuttaisi ‘katso minua’,

vaan kaikki sulaa niin ihmeellisesti yhteen ja on yhtäaikaan niin kerrassaan taiteellista ja yksinkertaista, kattoparruja koristavista kuvioista aina lattiamattoihin asti. Ja joka esine on kotimaista valmistetta.”³⁰ *Matkailulehti* totesi, ettei Suomessa kaivattukaan ”loistorakennuksia ja loistokalustoja”, eivätkä ne sopineet yhteen karun luonnon ja ”sen valjun valaistuksen” kanssa.³¹

Lähes kaikki pensionaatin 72 hotellihuonetta oli sijoitettu rakennuksen itä- ja pohjoissivuille ja niistä avautui näköala pihan nurmikeentälle sekä vielä lähes koskemattomaan munkkiniemeläisluontoon ja kaupungin suuntaan. Pitkät käytävät, niiden varrelle sijoitetut oleskelu- ja seurustelutilat *tété à tété* ja porrashuoneet sekä lisäksi yhteiset wc- ja kylpyhuoneet ja palvelijoidenhuoneet, olivat sen sijaan valoisalla auringonpuolella ja tarjosivat näkymiä merelle ja saaristoon. Tällä *Rakennustaito* -lehden mukaan ”monen sentimentaalinen [hotelli] asukkaan mielestä järjettömällä” järjestelyllä pyrittiin tekemään käytävistä viihtyisämpiä ja vähemmän hotellimaisia, luontevia vieraiden kohtaamispaikkoja. Tuonaikaisille yläluokkaisille hotellivieraillekin pidettiin hyvänä tällä tavoin välillä poistua huoneistaan ”hautomasta synkkiä ajatuksiaan”, joita heillä arveltiin olevan riittämiin.³²

Hotellihuoneet olivat ajankohtaan nähden hyvin varustettuja: kaikissa oli oma kylpyhuone ja wc, useimmissa myös oma ”hyvin emaljoitu” kylpyamme. Huoneiden kalusteet olivat Saarisen toimiston suunnittelema ja erosivat toisistaan yksityiskohdiltaan ja verhoilukan-kailtaan. Mukavuutta lisäsivät radiaattorein toteutettu keskuslämmitys sekä kaikkiin huoneisiin tuleva lämmin vesi.

Rakennuksen pohjakerroksen suurikokoinen keittiö oli hyvin

ajanmukainen ja siihen liittyivät kellarissa mm. oma leipomo sekä kalansavustushuone. Hissit kuljettivat ruokaa ja astioita näiden tilojen ja ensimmäisen kerroksen tarjoiluhuoneen ja ruokasalin välillä. Myös rakennusvaiheessa laitteistoiltaan keskeneräiseksi jäänyt pesutupa varustettiin kesällä 1919 sähkötoimisin pesukonein ja kuivaussentrifugein. Henkilökunnalle eli keittäjille, tarjoilijoille, pesijöille, siivoojille ym. oli pohjakerroksessa omat majoitushuoneet, puku- ja pesuhuoneet sekä ruokasalit. Johtajatar Sjöstedtin kahden huoneen huoneisto [nyk. 020] oli alkuun pohjakerroksessa henkilökunnan tilojen yhteydessä. Hän muutti kuitenkin pian suurempaan kolmen huoneen huoneistoon [nyk. 128–129] ensimmäisen kerroksen eteläpätyyn.³³

Jo avatussa pensionaatissa tehtiin vuoden 1919 aikana vielä viimeistely- ja täydennystöitä. Tiilikatto asennettiin ja käytäviin sijoitettiin koristeelliset palosammutuskaapit. Pensionaatin paloturvallisuutta paransivat myös nk. sprinkleriovet eli käytäväseiniin upotetut ”auto-maattiset” paloliukuovet. Kellarin eteläpätyyn sisustettiin konttori-huoneisto ilmeisesti Ab M.G. Steniukselle. Pihan jyrkkää pohjoissivua rajaamaan ja pohjoispuoliselle julkisivulle näyttävyyttä antamaan

rakennettiin kivipylväiden tukema, itään päin johtava pergola. Pensionaatin pohjoisen huoltopihan täydensi syksyllä 1919 rakennettu neliosainen autotalli, jonka katujulkisivut muurattiin jääkellarin tapaan osittain graniitista. Autotallin pihanpuoleinen julkisivu oli pesutuvan tapaan rapattu.³⁴

LAAJENNUSSUUNNITELMA 1920

Ensimmäistä maailmansotaa seurasi yleinen lamakausi 1920-luvulla. Munkkiniemen pensionaatin kaltainen varakkaille asiakkaille suunnattu hanke, jolla oli vielä suuria velkoja, ei menestynyt odotusten mukaisesti varsinkin, kun Munkkiniemi–Haaga-suunnitelman toteutus surkastui. Sijainti puolen tunnin matkan päässä kaupungin keskustasta ei ilmeisesti tuonut asiakkaita riittävästi turisteja.

Munkkiniemen pensionaattia, joka sijaitsi ylhäisessä yksinäisyysdassään, ainoastaan vuonna 1917 rakennetut, Eliel Saarisen suunnittelemat Hollantilaisentien rivitalot seuranaan, markkinoitiin eräänlaisena riittävän kaukana suurkaupungin hälystä sijainneena

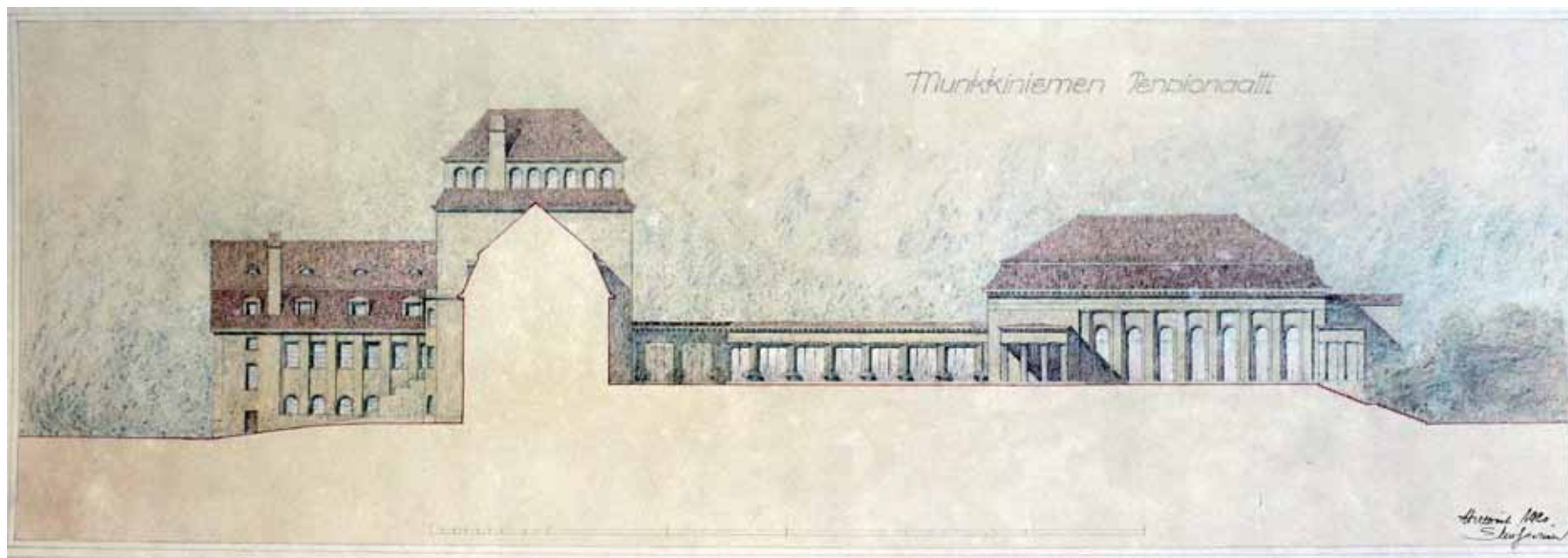
– Näytätpä sinä reippaalta ja terveeltä, vaikka olet istunut Helsingissä koko kesän.

– Se on aivan luonnollista, sillä olen seurannut tuota englantilaista ”Weekend” (viikonloppu) järjestelmää. Olen nimittäin joka lauantai, heti työstä päästyäni, matkustanut Munkkiniemen pensionaattiin ja viipynyt siellä aina maanantaiamuun. Siellä olen sitten kylpenyt iltasin ja aamuisin, istunut auringonpaisteessa terassilla ja samoillut rauhallisia metsäpolkuja, astuskellut pitkin merenrantaa ja hengittänyt puhdasta ilmaa. – Tämä ulkona oleskeleminen on antanut mainion ruokahalun, ja niin minä olen kovin pitänyt puoliani aterioiden aikana, joka ei ole kovin vaikeata, sillä pensionaatin ateriat ovat tavattoman herkulliset.

– Mutta eikö se tule kalliiksi?

–Paljoa halvemmaksi kuin jos olisin mennyt johonkin kylpylaitokseen ja ollut siellä vaikkapa vain neljä viikkoa. Seuraa sinä esimerkkiäni, niin ei sinun tarvitse jättää liikettäsi valvomatta.

Munkkiniemen pensionaatin mainos Naisten ääni -lehdessä 14/1921

”hermoparantolana”, jonne hyvin toimeentulevat liikemiehet yms. saattoivat tulla viettämään viikonloppua. Pensionaatilla oli hyvin samantyyppinen kilpailija vuonna 1917 valmistuneessa Kulosaaren Rantahotellissa. Vuoden 1920 alkupuolella Sjöstedt suunnitteli jo uuden täysihoitolan rakentamista, tällä kertaa Helsingin keskustaan Uudenmaankadulle, josta hän oli jo muutama vuosi aiemmin hankkinut tarkoitusta varten tontin.³⁵

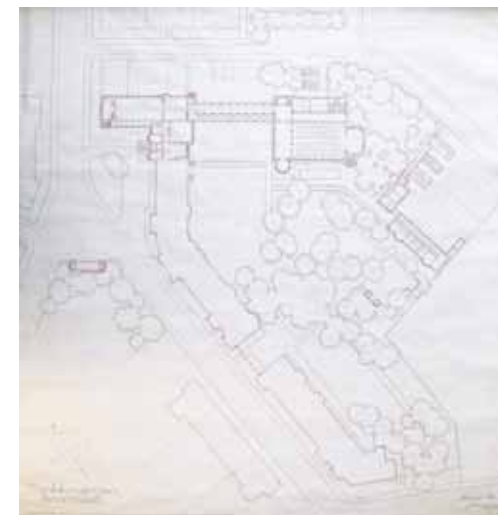
Pensionaatti ei koostaan huolimatta soveltunut kovin hyvin kokous- ja juhlatilaksi, jollaiselle olisi saattanut olla enemmänkin tilausta. Tällaiseen käyttöön pensionaatin oli vuokrannut ainakin suojeluskunta, joka järjesti siellä elokuussa 1919 juhlaansa. Tilaisuudessa ei johtajatar Sjöstedtin tyrmistykseksi juuri huomioitu vallitsevaa kielto lakia ja illan värikkäistä tapahtumista kertovassa Naisten ääni-lehden artikkelissa hänen apulaisensa raportoi näkemästään: *”Olen nähnyt niin kauheata, että tuskin enää jaksan koossa pysyä. Kaikki käyttävät ovat täynnä tuota meluavaa joukkoa, sieltä he ovat tunkeutuneet huoneisiin ja monin paikoin lukinneet niiden ovet; herrojen toilettihuone on sellaisessa siivossa, että vesi sieltä jo lainehtii ulos ja matot ovat rutistettut ja kierretyt kuin nuorat. Meidän hieno pensionaattimme on kuin sikolätti, kuin ryövärien luola. Varmaan sen puhdistus tulee maksamaan tuhannen markkaa.”*³⁶

Vuonna 1920 suunniteltiin pensionaatin laajentamista erillisellä juhlahuoneistolla, joka olisi sijoittunut tontin pohjoislaidalle. Eliel Saarinen jätti syyskuussa 1920 Munkkiniemen yhdyskunnan rakennuslautakunnan kokouksen tarkasteltavaksi suunnitelman, jossa rakennuksen itäpuolelle, olemassa olevan pergolan kohdalle kaavailtiin sitä paljon suurempaa kaksikerroksista yhdyskäytävää, joka johti kookkaaseen mansardikattoiseen juhlahuoneistoon.³⁷ Laajennussuunnitelman arkkitehtuuri oli kattoa lukuun ottamatta lähes klassistista doorilaisten pylväiden kannattamine loggioineen ja muistutti siten esim. Saarisen Kaivopuistoon suunnittelemaa, ja vuosina 1916–18 rakennettua Villa Keirkneriä eli *Marmoripalatsia*.

Juhlahuoneiston lisäksi viereisen tontin alueelle, nykyisen Kaartintorpantien puolelle suunniteltiin talouspuutarhaa ja palvelusväen asuintiloja. Suunnitelmissa esitettiin luonnosmaisena myös varsinaisen pensionaattirakennuksen laajennusosa etelään päin. Munkkiniemen rakennuslautakunnassa laajennussuunnitelma jätettiin tuolloin pöydälle, eikä hankkeen jatkovaiheista ole tietoa.³⁸

Eliel Saarisen signeeraama laajennussuunnitelman eteläjulkisivu v.1920. KA

Laajennussuunnitelman asemapiirros v.1920. HKA

"Kyllä tämä oli ensimmäinen ja viimeinen kerta kun minä sellaisille rosvojoukoille pensionaattini luovutin, pyytäkööt suojeluskuntalaiset vaikka kuinka kauniisti. Ei ilmoisna ikänä sen ovia enää tällaisiin tapahtumiin avata."

Johtajatar Sofia Sjöstedt Naisten ääni
- aikakauslehdessä 16.8.1919.

Velkaisen Munksnäs Pensionat Ab:n yhtiökokouksessa 14. kesäkuuta 1920 päätettiin solmia 5 miljoonan markan takaussitoutus Privatbankenin kanssa. Stenius -yhtiön osake-enemmistö myytiin heinäkuun alussa 1920, minkä jälkeen Sigurd Stenius ja Leopold Lerche erosivat pensionaattiyhtiön hallituksesta. Pensionaatin hallituksen muodostivat tämän jälkeen Sofia Sjöstedt tyttärensä Elinan (Tyszecki) ja Maryn kanssa. Pensionaatin hoito siirtyi osittain tyttärille ja Elina Tyszeckillä oli myös asunto pensionaatissa.³⁹

MUNKKINIEMEN KEITTOKOULU 1921

Syksyllä 1921 ilmoitettiin nuorille naisille suunnatun *Munkkiniemen Pensionaatin Käytännöllisen Talouskoulun* perustamisesta.⁴⁰ Talouskoulun perustamisen tarkoitus oli varmasti ainakin osittain saada puolityhjä rakennus ja sen vajaakäyttöiset keittiötilat hyödylliseen käyttöön. Johtajatar Sjöstedtille oli myös tärkeää välittää tietojaan ja taitojaan täysihoitoloiden pyörittämisestä nuoremmille naisille, joiden hän toivoi esimerkkinsä innoittamina pistävän pystyyn omia liikkeitään ja elättävän itsensä nimenomaan johtotehtävissä.

Kurssin opetusohjelmaan kerrottiin kuuluvan ”sekä yksinkertai-

Pensionaatin keittiön kuva (nyk. tila 05) julkaistiin Pensionaatin Käytännöllisestä Talouskoulusta kertovassa Naisten Ääni -lehden no: 20/1921 artikkelissa. AM

sempi että hienompi ruuanlaitto, kasvis- ja kylmäruuan valmistus, ruoka- ja kahvileivän leipominen, pesu, silytys, mankeloiminen, siivous ynnä kaikki talousalaan kuuluvat työt”. Kaksivuotisen kurssin ajateltu osallistujamäärä oli varsin suuri, 50–60 oppilasta ja kaikille osallistujille kuului asunto Pensionaatista. Kolmestasadasta hakijasta valittiin vain 30, koska useimmat hakijat olivat luulleet kurssin olevan ilmainen. He saivat huoneet pensionaatin pohjakerroksesta ja kurssia varten palkattiin kolme opettajaa.⁴¹

KONKURSSI 1922

Vuonna 1922 Munksnäs Pensionat Ab ei enää kyennyt maksamaan laskujaan ja mm. kieltolaista aiheutuneen anniskeluoikeuksien puutteen takia kannattamattomaksi käyneelle hotellitoiminnalle haettiin vaihtoehtoa.⁴² Päiväämättömässä, mutta todennäköisesti näiltä ajoilta peräisin olevassa muistiossaan Sigurd Steniusen kanssa rakennuksessa kierrellyt W. Neovius kirjasi ajatuksiaan pensionaatin muuttamisesta kylpylä- ja urheiluparantolaksi. Tällaiselle katsottiin olevan raittiissa Helsingissä enemmän tarvetta ja rakennuksen sijainti luonnon ja ulkoilumahdollisuuksien keskellä, poissa kaupungin melusta oli parantolakäyttöön erinomainen.⁴³

Vaaditut muutostyöt olisivat kuitenkin olleet laajoja. Kellariin olisi sisustettava liikunta-, hieronta- ja kylpylätilat ja toisen kerroksen avoin halli [207] muutettava lääkärin vastaanotto- ja laboratoriotilaksi. Tornin tanssisalia ajateltiin käyttää makuusalina. Rakennuksen komean ulkomuodon tuli heijastua myös sisätiloissa, joiden katsottiin olevan liian vaatimattomia ja keskeneräisen oloisia. Alkuperäiseen suunnitelmaan kuulunut henkilöihissi olisi ollut välttämätön rakentaa ja puulattiat päällystää linoleum-matoilla, ruokasalin lattia osin parketilla. Kalustoja ja astiastoja yms. olisi pitänyt täydentää.

Tämän toteutumattoman kylpyläparantolasuunnitelman kanssa samansuuntainen oli keväällä 1922 esille noussut ajatus tehdä pensionaatista keuhkotautiparantola. Kaupungin sairaaloissa oli puutetta sairaansijoista ja pensionaattia tarjottiin sille ostettavaksi 7,5 miljoonan markan hinnasta. Asiantuntijat esittivät kuitenkin keuhkotautisairaalan rakentamista sopivampaan paikkaan ja asian annettiin raueta.⁴⁴

Pensionaatti teki konkurssin heinäkuun alussa 1922, kun se ei kyennyt maksamaan Privatbankenille yli 4 miljoonan markan kiinnityslainansa. Konkurssin uskottujen miesten kokouksessa joulukuussa 1922 pensionaatti päätettiin vuokrata herra G. Svedlundille, pensionaatissa oli edelleen asukkaita. Rakennuksen irtaimistosta teetettiin inventaariot tulevaa huutokauppaa varten.⁴⁵

KADETTIKOULUNA JA ESIKUNTANA

1923–1973

Vain neljä vuotta valmistumisensa jälkeen pensionaatti muutettiin hotellista kadettien kasarmiksi. Vaikka tämä koettiin alusta alkaen väliaikaisratkaisuksi, rakennus täytti muutosten jälkeen silti tehtävänsä. Santahaminaan varta vasten suunnitellun Kadettikoulun valmistuttua talo siirtyi Ilmavoimien esikunnan haltuun, mutta sota-aika viivästytti sen käyttöönottoa. Rakennus oli esikuntana 1970-luvun alkuun saakka.

KADETTIKOULUKSI

Joulukuun 12. päivänä 1922 Ab M.G. Stenius solmi puolustusministeriön kanssa sopimuksen, jossa ministeriö sitoutui huutamaan pensionaattirakennuksen tontteineen valtiolle 4 miljoonalla markalla.⁴⁶ Rakennus oli tarkoitus muuttaa Kadettikouluksi, jonka sijoituskysymys oli ollut vuoden aikana esillä.

Kadettikoulun silloinen sijoituspaikka, entinen venäläinen kimnaasi eli nykyinen eläinmuseo Arkadiankadulla oli vuonna 1918 otettu ”sotasaaliina” puolustusvoimien käyttöön. Omistuskiista kiinteistöyhtiöiden kanssa, joille kimnaasin opettajaneuvosto oli rakennuksen myynyt, eteni korkeimpaan oikeuteen asti. Kiinteistöyhtiöt todettiin talon lailliseksi omistajiksi ja ne tarjosivat rakennusta valtiolle 8 miljoonan markan hinnasta, minkä lisäksi ne vaativat uudessa oikeudenkäynnissä korvausta rakennuksen siihenastisesta käytöstä.⁴⁷

Hintapyyntö oli aivan liian suuri, vaikka entinen kimnaasi olikin soveltunut hyvin Kadettikoulun käyttöön. Kadettikoulun uudeksi sijoituspaikaksi oli tarjolla mm. perinteikäs Hamina, mutta pätevien opettajien saaminen pikkukaupunkiin katsottiin liian hankalaksi. Suomenlinnaakaan ei pidetty sopivana, jolloin oikeaan aikaan tarjolla olevaa Munkkiniemen pensionaattia pidettiin monista puutteistaan huolimatta parhaana vaihtoehtona. Vaikka pensionaatti tarvitsi huomattavia korjauksia ja muutoksia soveltuakseen uuteen käyttöön, oli se selvästi edullisempaa kuin jääminen Töölöön.

Huutokaupassa kevättalvella 1923 pensionaatti ostettiin valtiolle. Puolustusministeriö lunasti 122 235 markalla myös suurimman osan pensionaatin yleisötilojen taloa varten suunnitelluista kalusteista, valaisimista ja verhoista. Näin esimerkiksi ruokasali säilyi alkuperäisessä

"Hukkaan heitettyjä miljoonia. Kadettikoulun uusi huoneusto mahdollon tarkoitukseensa."

Ilta-lehti 15. marraskuuta 1923

Yllä: Yksi ensimmäisen kerroksen luokista v.1937. Puretun väliseinän kohdalla oleva pilari näkyy hyvin, samoin kuin Kadettikoulun aikaiset valaisimet, joita on edelleen tallella. Kadettikunta

Yllä oik: Kadettien arsenaalia sisääntulo-hallissa keväällä 1924. Sotamuseo

Vas: Kadetteja toisen kerroksen käytävällä 1920-luvulla, kun se oli vielä pensioatin aikaisessa asussaan. Sotamuseo

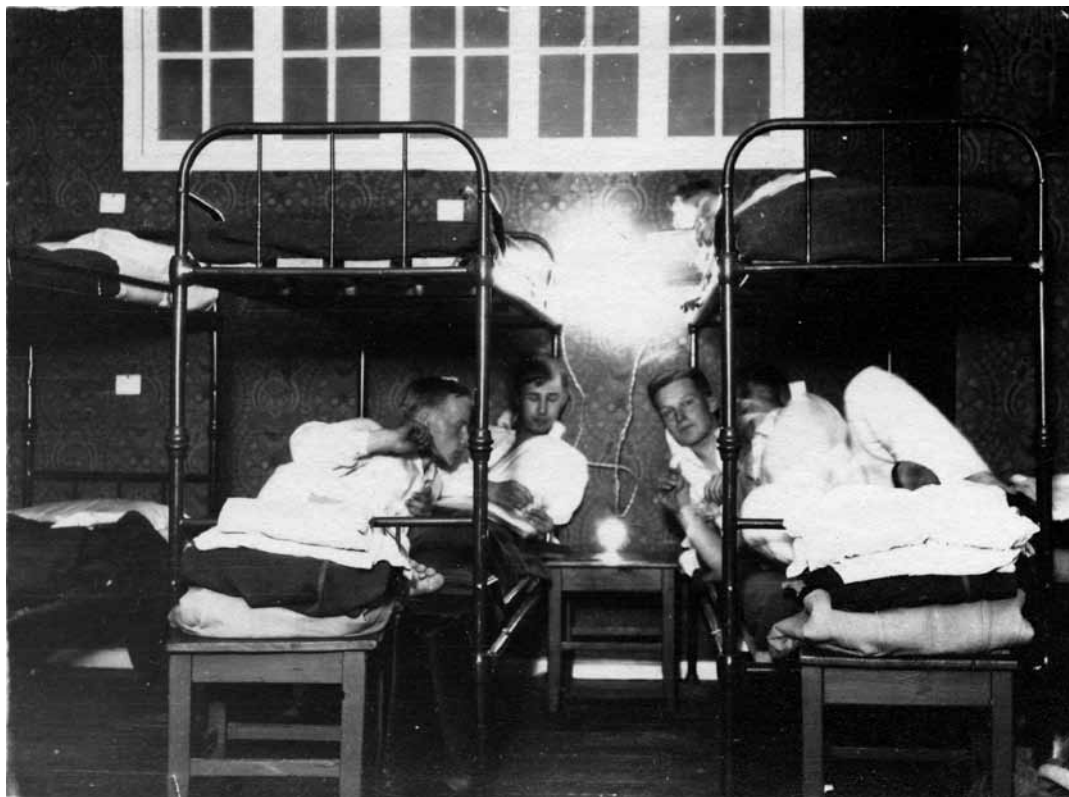
asussaan. Lunastussummaan kuuluivat myös kylpyammeet, suihkut ym. wc- ja kylpyhuonekalusteet.⁴⁸

KADETTIEN PENSIONAATTI 1920-LUVULLA

Pensionaattirakennuksessa tehtiin kesän ja syksyn 1923 aikana muutostöitä ennen kuin kadetit syksyllä muuttivat sinne. Urakkasopimus 187 000 markalla tehtävistä muutostöistä solmittiin 30. kesäkuuta 1923 rakennusmestari Viktor Gäsströmin kanssa.⁴⁹ Työn oli valmistuttava syyskuun puoliväliin mennessä. Työselitystä tai päivättyjä piirustuksia ei näistä muutoksista ole säilynyt, mutta todennäköisesti *Kasarmihoitoalue Helsinki II:n* päiväämätön 1/100 pohjapiirustussarja on tältä ajalta.⁵⁰ Työt valmistuivat lokakuuhun mennessä ja kadettikoulu pääsi aloittamaan toimintansa 15. lokakuuta 1923.

Näissä töissä muutettiin suurin osa ensimmäisen kerroksen majoitushuoneista luentosaleiksi (4 kpl) kevyitä väliseiniä ja saniteettitiloja poistamalla. Näin saadut luokahuoneet olivat kuitenkin, kadettikoulun johtajan sanoin "suorastaan rikollisen" ahtaita ja matalia.⁵¹ Lisäksi purettujen väliseinien kohdalle oli laitettava puupilareita, jotka häiritsivät opetuksen seuraamista. Liikunta- ja juhlasalin puute oli ehkä suurimpia epäkohtia uudessa kadettikoulussa ja sellaisena sai toimia talon sisääntulohalli [104].⁵² Kerrosten palvelijahuoneita muutettiin pesutiloiksi ja wc-tiloja muutettiin kasarmimaisemmiksi pönttöjä lisäämällä.

Yhteensä puolitoista vuotta kestäneen ja kahteen vuosikurssiin jakautuneen kadettikoulun oppilaat muodostivat kadettikomppanian, jota johti majurin arvoinen päällikkö. Oppilaita oli yhteensä noin 60, eikä suurempi määrä tilanpuutteen takia ollut mahdollinenkaan. Tupia

Yllä ja alla: Pensionaatin majoitushuoneesta muutettu kadettitupa sekä mahdollisesti samaan tupaan kuulunut kylpyhuone 1920-luvulla otetuissa kuvissa. Yläkuvassa näkyy kylpyhuoneen väliseinäkkuuna. Sotamuseo

oli 28 kpl ja niissä kussakin asui 3–5 miestä. Ensimmäisen vuosikurssin eli ”simppujen” tuvat sijaitsivat kolmannessa kerroksessa ja vanhemman vuosikurssin toisessa eli ”kaaderikerroksessa”. Tämän kerroksen länsisiivestä, ”presidenttikäytävästä” oli varattu omat tuvat kaksittain asuville kadettialupseereille ja oma huone kadettiväepelille.⁵³

Kadettikomppanianpäällikön työhuone oli kaaderikerroksessa pääsisäänkäynnin yläpuolisessa huoneessa [nyk. 213 ja hissi] ja sen yhteydessä oli komppanian kanslia. Tämä ”yleinen osasto” jaettiin 1925–27 yleiseen, teknilliseen ja ilmasotaosastoon, joista jälkimmäinen sai toisella vuosikurssilla erikoiskoulutuksensa Ilmasotakoulussa Kauhavalla. Tämän lisäksi koulussa oli vuoteen 1930 asti erillinen merikadettikurssi, jota johti merikadettiosaston johtaja ja jonka erikoiskoulutus tapahtui Katajanokalla.⁵⁴

Kadettien tuvat olivat vanhoja pensionaatin majoitus-tiloja, eikä oppilaitten katsottu tottuvan tällaisissa oloissa

kasarmielämään. Kadettikoulun johtajan mukaan he asuivat kuin täysihoitolassa ja kurin ja järjestyksenpito oli vaikeaa. Vuoteen 1925 asti kadetit, paitsi todistetuksi varattomat, joutuivat maksamaan ”täsihoidostaan” 1500 markan lukukausimaksun.⁵⁵ Tupien pinta-alat ja ilmamäärät asukasta kohti eivät täyttäneet määräyksiä. Pensionaattien kukkatapetit säilyivät seinissä, mutta pensionaatista pyrittiin saamaan armeijamaisempi esimerkiksi siten, että vuosikurssit käyttivät omia portaitaan: B-porras oli nk. ”simppuporras” ja D-porras ”kaaderiporras”.

Kadettikoulun esikunnan tilat olivat pohjakerroksessa. Koulun everstinarvoisen johtajan työhuone oli kerroksen keskiosassa, samassa huoneistossa, jossa Sofia Sjöstedt oli alun perin asunut [nyk. 020].⁵⁶ Pohjakerroksen käytävän kaareva osa oli erotettu väliseinällä ilmeisesti odotustilaksi [036–037]. Johtajan lisäksi Kadettikoulussa oli vakinaisena henkilökuntana kymmenen upseeria, joilla oli majoitus- ja työhuoneita pohjakerroksessa ja 1. ja 2. kerrosten eteläosissa. Näiden kolmen

Toukokuussa 1927 järjestetyn taistelunäytöksen ohjelmalehtinen. KA

Kadettikoulu juksautti noin kymmentätuhatta herkkäuskoista helsinkiläistä viime sunnuntaina. Ilmoitti antavansa Munkkiniemessä taistelunäytöksen, jossa muka tapellaan oikein riivatusti, niin kuin oikeassa sodassa.

Aapeli Uudessa Suomessa 10.5.1927

kerroksen eteläpäädyistä oli erotettu suuret noin 200 m²:n upseeria-sunnnot. Perheellisillä kanta-aliupseereilla oli keittiöttömiä huoneistoja pohjakerroksen entisissä hotellihuoneissa, joilla oli entisestä wc-tilasta muutettu yhteiskeittiö. Tilanpuutteen vuoksi upseereille vuokrattiin huoneistoja Kadettikoulun ulkopuolelta ainakin 1920-luvun lopulla.

Pohjakerroksessa keittiötilojen yhteydessä oli entiseen tapaan palvelushenkilökunnan huoneita. Talonmiehen huoneisto [nyk. tila 06] oli suurin ja siihen kuului myös oma keittiö, tosin ikkunaton. Kerroksessa oli myös pieni varusvarasto [011]. Aseet ja ampumatarvik-

keet säilytettiin aluksi sääntöjen vastaisesti tavallisessa asuinhuoneessa. Vuoden 1925 jälkeen varastot siirrettiin kellarikerroksen eteläosaan rakennettuihin tiloihin. Siellä sijaitsi myös puisella laverilla ja pulpetilla varustettu arestikoppi, jonka ikkunassa oli kalterit.

Vuosina 1924–25 tehtiin eräiden pintapaikkaus- ja maalaustöiden lisäksi parannustöitä keittiö- ja huoltotiloihin. Tarjoiluhuoneen [tila 100] puulattia päällystettiin *Panssari-massalla*. Ruokahissejä paranneltiin ja keittiöön asennettiin tiskipöytiä yms. Piharakennuksen itäosaan, entisen pesutuvan paikalle rakennettiin sauna.⁵⁷ Kellarikerroksen leipomoa käytettiin kevääseen 1929 asti, jolloin koko viiden naisen keittiöhenkilökunta erosi liiallisen työmäärän takia. Keittiötyön raskautta lisäsivät myös hankalat käsikäyttöiset ruokahissit.

Monien puutteidensa vastapainona uuden kadettikoulun positiivisena piirteenä nähtiin sijainti kaukana keskustasta ja häiritsevistä katuelämästä. Koulua ympäröivät hyvät harjoitusmaastot, jotka tosin sijaitsivat Stenius-yhtiön mailla. Rakennuksen oma pieni tontti säilyi entisenkokoisena. Ratsastamaan olisi päässyt helposti, mutta kadettikoulun 21 hevosesta vain neljälle oli ensi alkuun tiloja Kadettikoululla, loput oli sijoitettu keskustan talleihin. Munkkiniemen maastoissa järjestettiin 1920-luvulla suuria taistelunäytöksiä panssarivaunuineen, tykkeineen, lentokoneineen yms. ja ne vetivät paikalle paljon kaupun-

Vasemmalla Kadettikoulun ruokasali (104) 1920-luvulla vielä pensionaatin aikaisessa asussaan kalusteineen. Alla kuva 1930-luvulta, kun seinistä oli poistettu tapetit ja ne oli maalattu öljyvärillä. Sotamuseo

kilaisyleisöä, joita varten oli järjestetty raitiovaunujen erikoisvuoroja. Kesäajat kadetit viettivät leireillä poissa Munkkiniemestä.

Kadettikoulun vt. johtaja jääkärimajuri Nurmio tiivistä kadettikoulurakennuksen ongelmat ja tarpeet vuosikertomuksessaan vuonna 1926:

*Nykyinen koulu voi täyttää tehtävänsä vasta sitten, kun se saa lisäksi vähintään kolmikerroksisen siipirakennuksen, jossa koko opetuspuoli suoritettaisiin ja siellä nykyaikaiset luokkahuoneet, voimistelusalin, työ- ja opiskeluhuoneet, laboratorihuoneen, huomattavan määrän opetusvälinehuoneita, kirjaston ym. Kadettikoulu työskentelee nykyisin opetusta ja opiskelua suorastaan lamauttavissa olosuhteissa. [...] kysymys uuden ajanmukaisen kadettikoulurakennuksen aikaansaamisesta on syytä ottaa viipymättä esille [...]*⁵⁸

1930-LUKUA KADETTIKOULUSSA

Munkkiniemen kadettikoulua ei laajennettu lisärakennuksilla eikä Kadettikoulun ”lopullista sijoituskysymystä” ratkaistu, eli kokonaan uutta koulua rakennettu vielä 1930-luvun aikana. Olemassa olevaa rakennusta muokattiin vähitellen ja oppilasmääriä saatiin näin lisätyä, mutta Kadettikouluna talo ei koskaan ollut aivan oikeanlaisessa käytössä.

1930-luvun alkuun mennessä kadettitupien ja käytävien sekä sisääntulohallin ja ruokasalin seinistä oli poistettu tapetit ja ne oli

maalattu kasarmeille tyypilliseen tapaan alhaalta tummemmaksi öljymaalilla ja ylhäältä vaaleiksi. Myös seinien alaosien paneloinnit käytävissä, porrashuoneissa ja halleissa maalattiin tummemmiksi (vrt. nykyinen väri). Lattioihin asennettiin linoleum-mattoja.

Ulkopuolella suurimpia 1930-luvulla tehtyjä muutoksia oli pohjoisella pihalla sijainneen autotallirakennuksen uusiminen ja suurentaminen lähes koko sisäpihan kokoiseksi. Jääkellarin itäpuolelle Tennistien varteen rakennettiin lisäksi puinen kaksikerroksinen talli- ja varastorakennus.⁵⁹

Kun Suomelle oli vuonna 1936 myönnetty neljän vuoden päästä pidettävien olympialaisten isännöisyys, näytti mahdolliselta ratkaista samalla Kadettikoulun uudisrakennuskysymys. Vuonna 1938 kaavailtiin kasarmi-olympiakylän rakentamista Puotinkylään tai Herttoniemeen, mutta tämä hanke raukesi, kun olympiakomitea asetti Käpylän etusijalle.⁶⁰

Samana vuonna harkittiin toisaalta olympialaisten naisurheilijoiden majoittamista Munkkiniemen Kadettikouluun. Tällainen käyttö olisi ollut hankalaa, koska Kadettikoulussa oli ilmennyt uusi vaikeasti ratkaistava epäkohta. M.G. Stenius -yhtiön edelleen omistamalla Munkkiniemen alueella tuli nimittäin erittäin suureksi ongelmaksi vesijohtoveden saanti. Kadettikoulussa täytyi mm. keittiön höyrypatojen ja astianpesun tarvitsemat vedet sekä 40 käymälän huuhteluedet hakea kaupungin omistamista kaivoista tai merestä tynnyreillä.⁶¹ Lokaaluu lopussa 1938 kadettikoulun ruokasalissa miekkailtiin kuitenkin nykyaikaisen viisiottelun olympiakarsintoja.⁶²

Kadettikoulun 1930-lukua:

Vas: Nyrkkeilyharjoitukset sisääntuloaulassa v.1934. Otava

Yllä: Kadetit jalkapalloilemassa v.1919 rakennetun pergolan edustalla. Sotamuseo

Oik. yllä: Pintamateriaaleiltaan uudistettu kadettitupa. Sotamuseo

Oik: Sisääntuloaula vuonna 1937 pidetyn juhlatilaisuuden aikana. Molemmat ruokasaliin johtavat oviaukot olivat vielä sisääntulohallin korkean osan kohdalla. Kadettikunta.

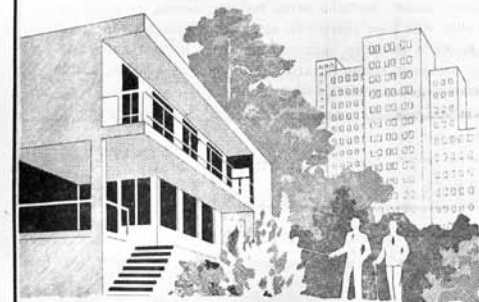
Oik: M.G. Stenius -yhtiön mainos Suomen aliupseeri -lehdessä no:3/1934.

MUNKKINIEMI

tarjoo kadeteille oppiaikanaan viihtyisän ja mieluosan oleskelupaikan täkäläisessä talvi- ja kesäurheilun keskuksessa. He, jotka vastaisuudessa valitsevat itselleen Helsingin ympäristöstä asuinpaikan, asettuvat Munkkiniemen — pääkäypunkimme tulevaan West-End'in.

(Munkkiniemen Kadettikoulu)

Oy. M. G. STENIUS
Munkkiniemi — Puh. 49 025.

Marraskuussa 1938 päätettiin rakentaa uusi kadettikoulu Santahaminaan, ja rakennuskustannukset sisältyivät hallituksen laatimaan olympialaismenoarvioon. Santahaminan kadettikoulun rakennustyöt aloitettiin talvella 1939 ja sitä oli tarkoitus käyttää olympialaisten majoituspaikkana ennen kadettien muuttoa. Siellä voitaisiin asuttaa noin 550 henkeä niistä urheilijoista, jotka eivät mahtuneet varsinaiseen olympiakylään.⁶³ Rakennustyöt keskeytyivät talvisodan ajaksi, eikä olympialaisiakaan järjestetty maailmansodan vuoksi.

Talvisodan aloittaneissa pommituksissa yksi neuvostopommikone sai osuman ja syöksyi alas Munkkiniemen kadettikoulun tornia hipoen pohjoisenpuoleiselle urheilukentälle. Kadetit siirtyivät talvisodan ajaksi Niinisaloon perustettuun Sotakoulutuskeskukseen. Väli rauhan aikana aloitettiin vielä yksi kadettikurssi Munkkiniemessä mutta 20. joulukuuta 1940 Kadettikoulu muutti virallisesti Santahaminaan, tosin hevosten siirto ym. ”jälkimuutto” venyi vuoden loppuun saakka.⁶⁴

ILMAVOIMIEN ESIKUNTANA 1941–1973

Munkkiniemen rakennuksen uudeksi käyttäjäksi oli kaavailtu mm. Poliisikoulua ja Kadettikoulun poismuuttovaiheessa se oli päätetty luovuttaa Helsingin sotilassairaalan käyttöön aikomuksena saada sinne 100 sairauspaikkaa.⁶⁵ Entisen Kadettikoulun sai kuitenkin käyttöönsä vuodesta 1918 lähtien yhteensä yhdeksässä paikassa eri puolilla Helsinkiä sijainnut Ilmavoimien esikunta 24. kesäkuuta 1941.⁶⁶

Jatkosota alkoi välittömästi muuttoajankohtaa seuraavana päivänä ja esikunta siirtyi vanhoista tiloistaan todennäköisesti suoraan Mikkeeliin Päämajan läheisyyteen, jossa se oli ollut myös Talvisodan aikana. Jossain vaiheessa sodan aikana Munkkiniemen esikuntarakennuksen kerrotaan vaurioituneen keskiosiltaan, mutta tarkempaa tietoa tästä ei ole.⁶⁷ Vasta jatkosodan asemasotavaiheen kestänyt lähes vuoden, marraskuun 25. päivänä 1942 Ilmavoimien esikunta siirrettiin tiloihinsa Munkkiniemeen.

Ilmavoimien esikunta oli sijoitettu Munkkiniemeen yli 30 vuotta, ja tänä aikana rakennukseen tehtiin monia muutoksia. Ulko- ja sisätilojen asu säilyi kuitenkin hyvin samanlaisena, vaikka esikuntakäyttö vaati Kadettikoulun luokka- ja majoitustilojen sijasta ennen muuta toimistotiloja. Suurin osa majoitustiloista muutettiin toimistoiksi ja lisätilaa otettiin käytävätiloista. Ainakin ensimmäisen ja kolmannen kerroksen käytävähalleja muutettiin toimistotiloiksi ikkunallisilla puuväliseinillä. Tornisaliin sijoitettiin kirjasto.

Päätilojen näkyvimpiä muutoksia oli ruokasalin itäosan erottaminen väliseinällä kabinettitilaksi ja toisen sisäänkäyntihallista sinne

”Meidän on hoidettava neljäkymmentä käymäläämme, saunamme ja pesuhuoneemme merivedellä [...] Tällaisessa taloudessa ei yksi vesitynnyri tunnu juuri missään. On vain ihmeellistä, miten kauan munkkiniemeläisten ilmiömaista kärsivällisyyttä kestää.”

Kadettikoulun talouspäällikkö Uudessa Suomessa 21.10.1938

Oik: Kadettikoulun ja Munkkiniemen vesiongelmistä kertovan artikkelin kuvitusta Uuden Suomen sunnuntaillitteessä 6.11.1938.

Alla: Ilmavoimien esikunnan aikana järjestetty 15. kadettikurssin tapaaminen sisäntuloaulassa vuonna 1953. Puolustusvoimien kuvakeskus

Kadettien aamupesä oli suoritettava, sillä tulevan upseerin täytyy olla siisti, paikka veden saanti onkin vaikeata.

johtaneen oven siirtäminen nykyiselle paikalleen B-portaan viereen. Lähes kaikkien tilojen seinät maalattiin vaaleiksi. Kadettikouluai-
kasta väreistä vain seinäpanelointien tummemmat sävyt säilytettiin.
Lattiapinnat peitettiin linoleum- tai muovimatoilla. Ainakin sisään-
käyntihalliin asennettiin vinyyli- tai linoleumlattiaa.

Rakennuksessa oli edelleen myös asuntoja, jotka oli tarkoitettu
vuokrattaviksi Puolustusvoimien henkilökunnalle. Suurissa upseeria-
sunnoissa rakennuksen eteläpäädyssä asui perheitä ainakin 1960-luvun
alkuun saakka, jolloin yksi asunnoista muutettiin toimistotiloiksi.
Pohjakerroksen länsisiiven keittiötilat muutettiin ilmeisesti 1950-lu-
vulla yhteensä viideksi pieneksi yhden tai kahden huoneen asunnoksi,
joilla omat wc-tilat ja keittokomerot. Pieniä asuntoja oli myös poh-
jakerroksen keskiosassa.⁶⁸

Henkilökunnaltaan noin 150 hengen Ilmavoimien esikunnalla
alkoi 1970-luvun alussa olla suuri tilanpuute Munkkiniemessä.
Esikunnan siirtoa Keski-Suomeen oli kaavailtu 1940-luvulta lähtien
tärkeimpänä syynä operatiivisen komentopaikan perustaminen strate-
gisesti keskeiselle paikalle. Nyt aika oli otollinen siirrolle, kun valtion
virastoja pyrittiin hajasijoittamaan pois Helsingistä. Vuonna 1971
aloitettiin Ilmavoimien esikunnan uudeksi sijoituspaikaksi tarkoitetun
luolaston louhiminen Tikkakoskella Jyväskylässä.⁶⁹

Ilmavoimien esikuntaa 1970-luvun alussa. Vasemmalla ruokasali ja sisääntuloaula. Alla
kolmannen kerroksen käytävä, josta on tehty toimistohuone. HAUS

VALTION KOULUTUSTALONA

1974–

Kun arvostettu Eliel Saarisen rakennus muutettiin valtion koulutustaloksi, se toisaalta säilytettiin ulkoasunsa ja päätilojensa osalta, mutta toisaalta rakennettiin käytännöllisesti katsoen uudelleen aikakautensa menetelmien ja näkemysten mukaiseksi virastotaloksi. Rakennus on pääosin säilyttänyt tämän kaksijakoisen luonteensa näihin päiviin asti.

PERUSKORJAUKSEN SUUNNITTELU 1971–1974

Vuonna 1971 rakennuksen tulevaisuuden käyttäjäksi määriteltiin samana vuonna perustettu Valtion koulutuskeskus, joka silloin sijaitsi Espoon Keilaniemessä. Ministeriöiden ja valtion virastojen työntekijöiden jatko- ja täydennyskoulutuskursseja ohella rakennukseen voitiin majoittaa muualta Suomesta koulutukseen tulleita virkamiehiä, joten talossa säilyi myös majoituspuoli.⁷⁰

Peruskorjauksen esisuunnittelu aloitettiin Rakennushallituksessa, ja erilaisia rakenne- ja teknisiä tutkimuksia suoritettiin.⁷¹ Vaikka suunnitteluajankohdasta ei vanhojen rakennusten säilyttäminen yleensä ollut erityisen korkealla tärkeysjärjestyksessä, arvostettiin Eliel Saarisen arkkitehtuuria tavanomaista enemmän, ja Muinaistieteelliseltä toimikunnalta pyydettiin lausuntoa mahdollisen peruskorjauksen yhteydessä säilytettävistä rakennusosista. Rakennushistoriallisen toimiston intendentin Antero Sinisalon mielestä rakennuksen ulkoasun täytyi säilyä muuttumattomana tiilikattoineen ja ikkunoiden puitejakoineen. Rakennuksen pohjoispuoliset, osin alkuperäiset piharakennukset sen sijaan sai purkaa, mutta niiden, asiakirjoissa ”arkadikaaristoiksi” nimetyt katujulkisivut säilyttää.⁷²

Sisätiloista oli säilytettävä ensimmäisen kerroksen sisäntulohalli ja pääporrashuoneet [B- ja D-portaat] sekä niiden välinen käytäväosuus 1. kerroksessa. Myös ruokasali, eli silloinen kerhohuone kabinetteineen, sekä kirjastona toiminut tornisali katsottiin säilyttämisen arvoiseksi. Näissä tiloissa oli ”säilytettävä niin paljon alkuperäisiä detaljeja (ovia, seinäpaneeleja ym.) kuin mahdollista. Myös vanhat lamput hallissa ja käytävissä on pyrittävä säilyttämään, samoin kerhohuoneen ja kirjaston välikattonen maalauskoristelu.”

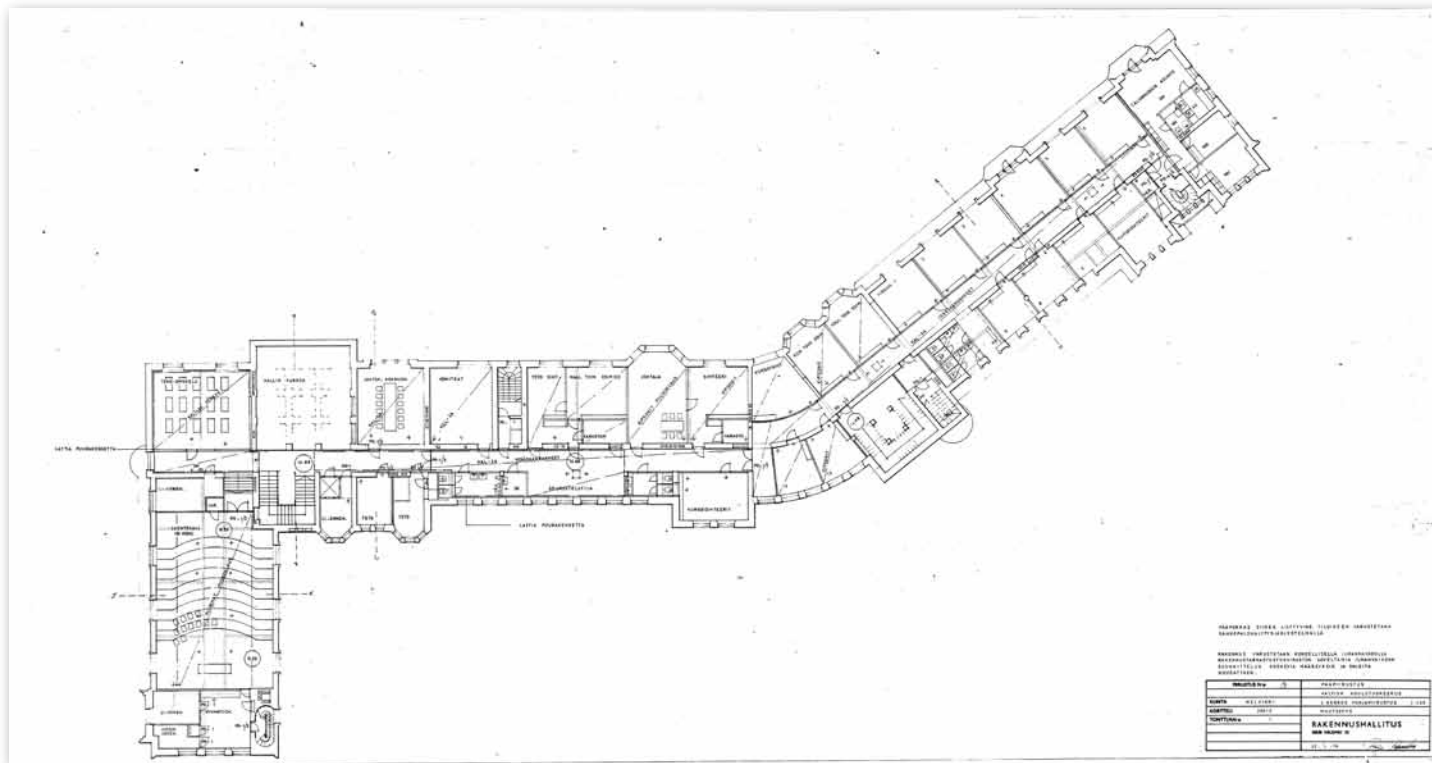
Muinaistieteellisen toimikunnan esittämien tilojen säilyttäminen

ei tuottanut hankaluuksia, koska niissä oli alunperinkin betoniset välipohjarakenteet. Koska muissa osissa taloa oli pääasiassa puiset välipohjat, oli ne silloisen käytännön mukaisesti paloturvallisuuden takia purettava ja tehtävä uudestaan betonista. Samalla oli purettava kaikki puiset väliseinät, minkä seurauksena Valtion koulutuskeskuksen tarvitsemat toimisto- ja koulutustilat voitiin suunnitella melko vapaasti pystyyn jääneiden ulkoseinien ja sydänmuurin puitteissa. Rakennushallituksessa peruskorjaussuunnitelmat laatinut rakennusarkkitehti Reijo Raaska totesi kuitenkin, ettei tavoitteena olleeseen muunneltavuuteen aina päästy, kun alkuperäistä huonejärjestystä ei kaikilta osin voitu muuttaa.⁷³

Päätiloja lukuun ottamatta sisätilojen ilme tulikin muistuttamaan muita tuon aikaisia valtion virastotaloja, joista samaan aikaan raken-

1970-luvun alussa otettu kuva Ilmavoi-
mien esikunnan pohjoisjulkisivusta. Kes-
kuslämmityslaitoksen korkea savupiippu
oli näkyvä osa rakennuksen ulkoarkki-
tehtuuria, mutta purettiin peruskorja-
uksessa v.1975. HAUS

"Näin päädyttiin tilanteeseen, missä vain vanhat kantavat tiiliseinät ja vesikaton kantava runko olivat ainoat jäljelläolevat rakenteet. Tämä avoin tila olikin helppo jakaa uudestaan betonisilla välipohjilla ja runkotyö sujuikin nopeasti."

Rakennuspäällikkö Matti Järvinen
harjannostajaistilaisuudessa 19. hel-
mikuuta 1976.

Toisen kerroksen pohjapiirustus tammi-kuulta 1974, jossa näkyy vasemmalla län-sisiipeen sijoittuva uusi auditorio ja B-porrashuoneen kyljessä uusi hissi. SKA

teilla olivat mm. Kouluhallitus Hakaniemessä, Haapaniemenkadun virastotalo ja Suomen siihenastisista virastotaloista suurin Itä-Pasilassa. Merkittävin tilallinen muutos oli Saarisen valoisien sivukäytävien korvaaminen suurimmaksi osaksi keskikäytäväratkaisulla. Peruskorjauksen esisuunnitelma vahvistettiin syyskuussa 1972.

Rakennus siirrettiin tammikuussa 1973 puolustusministeriöltä rakennushallituksen hallintaan. Siellä valmisteltiin lopullisia peruskorjaussuunnitelmia vuoden lopulla valmistuvien Ilmavoimien esikunnan uusien Tikkakosken tilojen käyttöönottoa silmällä pitäen.⁷⁴ Rakennuksen luovutustilaisuus järjestettiin 21. joulukuuta 1973 ja peruskorjaustöitä varten haettiin tammikuussa 1974 rakennuslupaa.⁷⁵ Tällöin koko hanke kuitenkin poistettiin vuoden 1974 työohjelmasta. Seuraavan vuoden ajan rakennus oli tyhjänä ja kylmillään. Vartiointiliikkeen palkkaamisesta huolimatta tänä aikana ilmeisesti taloon tunkeutuneiden ihmisten toimesta mm. rikottiin huomattava määrä ikkunoiden ja valaisinten lasia, ja sisätilojen pintakerrokset pääsivät rapautumaan ”voimakkaasti”.⁷⁶

PERUSKORJAUS 1975–76

Peruskorjaukseen ryhdyttiin vuoden 1975 alussa. Pääurakoitsijaksi valittiin maaliskuussa rakennusliike Korolainen Oy.⁷⁷ Rakennuksen sisätiloissa alkoivat laajamittaiset purkutyöt. Puisten välipohja- ja seinärakenteiden purkamisen lisäksi kaivinkoneet kaivoivat kellari-kerroksen eteläpäätä syvemmälle ja avasivat rakennuksen ulkoseinien seinänvierustoja perustusten ruiskubetonointia varten. Perusmuurien ”kivikaset” vahvistettiin myös sisäpuolelta betonimanttelein.

Vesikatkojen pintarakenteet purettiin kauttaaltaan ja läntisestä siivestä myös niiden runkorakenteet, koska sen ylimpään kerrokseen rakennettiin uusi auditorio. Tässä yhteydessä purettiin myös ulko-arkkitehtuurin kannalta merkittävät keskuslämmitys- ja leivinuunien savupiiput. Auditorion uudeksi kattorakenteeksi Laivateollisuus Oy toimitti kaarevat liimapuupalkit.

Länsisiiven pohjakerrokseen, alun perin keittiönä olleisiin tiloihin sijoitettiin suurehko kirjasto. Koska rakennus liitettiin kaukolämpöverkkoon, voitiin kellarikerroksen entiseen keskuslämmityshuoneeseen

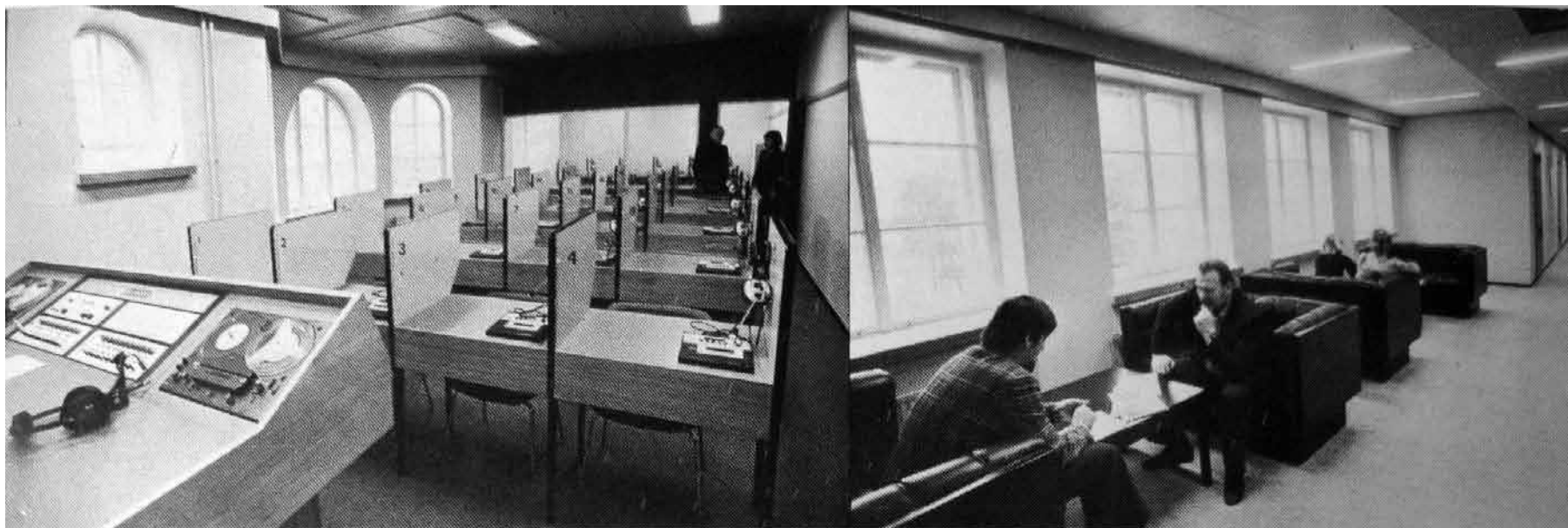

"Ei ylellinen, vaan riittävä."

Valtion koulutuskeskuksen toimistopäällikkö Osmo Lintonen Helsingin sanomissa 1. elokuuta 1976.

Yllä: Tornisalin kattomaalauksia kunnostetaan lokakuussa 1976. Oikealla peruskorjaustyön vastaava mestari Pentti Aaltola. Kuva julkaistu *Helsinki-lehdessä*.

Alla: *Tierumpu* -lehdessä 1/1977 julkaistut kuvat Valtion koulutuskeskuksen kielistudiosta (020) ja toisen kerroksen käytäväaulasta (212a).

sijoittaa uima-allasosasto sauna- ja pesutiloihin. Uima-allas rakennettiin valmiiseen syvennykseen lämmityskattiloiden tilalle. Näihin tiloihin pääsi nyt myös aiemmin ensimmäiseen kerrokseen päättyntä B-porrasta pitkin, jota jatkettiin alkuperäisiä seinäpanelointeja mukailleen. Kellarin lattiatasoltaan madallettuun eteläpäähän tuli moderni TV-studio tarkkaamoinen opetusohjelmien tekoa varten.

Pohjakerrokseen ja 1.kerrokseen tuli pienempiä luentosaleja ja lukuisa määrä valtion virkamiesten koulutuksessa tyypillisille 20–25 hengen ryhmille mitoitettuja ryhmätyöhuoneita. Ryhmätyölle varattiin myös kirjakaapeista puhdistettu tornisali. Yhteensä koulutustiloja oli noin 300 kurssilaiselle.⁷⁸ Pohjakerroksen keskiosassa aiemmin sijainneen johtajatar Sjöstedtin asunnon ja kadettikoulun johtajien työhuoneiden tilalle tehtiin kielikurssiluokka.

Toisen kerroksen eteläosaan tehtiin keskuskäytävän varrelle sijoittuvia toimistotiloja ja eteläpäätyyn erillinen talonmiehen kolmen huoneen asunto. Kerroksen pohjoisosaan, jossa alkuperäinen sivukäytävämalli säilytettiin ja toimistohuoneista saatiin siten suurempia, tuli koulutuskeskuksen johdon työtiloja. Kolmanteen kerrokseen sijoitettiin keskuskäytävän varrelle 21 pientä, pääasiassa 1–2 hengen majoitushuonetta noin 40 virkamiehelle.

Rakennuksen talotekniikka uusittiin kauttaaltaan. Koneellisen ilmanvaihdon konehuoneita sijoitettiin eri puolille rakennusta. Kaksi

Valtion koulutuskeskuksen johtajan tilava työhuone (210a) toisessa kerroksessa. Alakattona harmaa akustiikka-levy ja lattiassa neulehuopamatto. Ikkunan alle sijoitettun sähkökourun kätevyys kiinnitettiin kuvaan liittyneessä lehtitikkkelissa erityistä huomiota. *Tierumpu-lehti* 1/1977.

henkilöhissiä rakennettiin: toinen mm. useassa kerroksessa sijainneiden keittiötilojen välillä operoivan keittiöhenkilökunnan käyttöön länsisiiven päätyyn ja toinen sisäänkäyntihallin yhteyteen, eri paikkaan kuin Saarisen näiltä osin toteutumattomassa alkuperäissuunnitelmassa.

Rakennustöiden lähetessä loppuun aloitettiin ruokasalissa ja tornisalisissa kattopalkkien koristemaalaurakka syyskuussa 1976. Värisuunnitelma näiden ja kalkkirapattujen ulkoseinien osalta selvitettiin Museoviraston edustajan kanssa. Talon ”vaaleankeltaisen ja punaisen värin yhdisteestä” sekoitetun ulkovärin katsottiin korjauksen jäl-

keen vastaavan alkuperäistä, joka kuitenkin valokuvista päätellen oli vaaleampi. Joitakin säilyneitä valaisimia sijoitettiin päitätiloihin. Niihin oli kuitenkin vaikea saada vanhan mallisia lasiosia, koska valmistajat eivät tehneet tarpeeksi pieniä sarjoja. Kiinto- ja irtokalusteet suunniteltiin täysin uusiksi 1970-luvun tyyliin. Käytävillä ja oleskelutiloihin sijoitettiin järeitä puurunkoisia nahkasohvia, luokat ja työhuoneet kalustettiin normaalein toimistokalustein.

Talo oli tarkoitus luovuttaa Valtion koulutuskeskukselle joulukuun alkuun mennessä ja loppukatselmus voitiinkin pitää marraskuun 23. päivänä 1976. Valtion koulutuskeskus muutti taloon joulukuussa 1976. Laajamittaisista muutoksista ja uudistuksista huolimatta lehdistössä kerrottiin rakennuksen saaneen takaisin ”alkuperäistä luonnettaan”. Peruskorjaustyö olikin ajankohtaan nähden siinä mielessä poikkeuksellinen, että myös entistämisenäkökohtia oli otettu huomioon. Puisten välipohjarakenteiden purkamisen osalta se oli kuitenkin viimeisiä. Vuonna 1974 rakentamismääräysten soveltamista oli jo päätetty lieventää peruskorjauskohteiden osalta.⁷⁹

ORGANISAATIO- JA TILAMUUTOKSIA

Munkkiniemen koulustalon sen ensimmäisten 20 vuoden aikana tehdyt muutokset olivat hyvin vähäisiä. Rakennus suojeltiin asetuksella vuonna 1980 samanaikaisesti kuin useita muitakin Helsingin kaupungin alueella sijainneita valtion rakennuksia.⁸⁰ Valtion koulutuskeskukseen liitettiin vuonna 1987 joitakin valtiovarainministeriön

järjestely- ja suunnitteluosastoja ja sitä nimitettiin tämän jälkeen *Valtionhallinnon kehittämiskeskukseksi*.⁸¹

Samana vuonna kolmannen kerroksen majoitustilat muutettiin toimistohuoneiksi ja neljännen kerroksen TV-huone neuvottelutilaksi. Käytännössä tämä tarkoitti lähinnä kalusteiden uusimista, majoitushuoneiden 1970-luvun neulehuopamattojen korvaamista vinyylilaatoilla, parketin asentamista neljänteen kerrokseen sekä ilmanvaihdon muutostöitä. Myös toisen kerroksen auditoriota uudistettiin kalusteiden ja tekniikan osalta vuonna 1991.⁸²

Vuonna 1994 vahvistetussa asemakaavassa rakennus sai suojelumerkinnän sr-1. Suurempia muutostöitä tehtiin vuoden 1995 jälkeen, kun kehittämiskeskus oli muutettu liikelaitokseksi nimeltä *Hallinnon kehittämiskeskus*. Kellarin eteläosassa olleet varasto- ja TV-studiotilat muutettiin vuosina 1997–98 kirjasto- ja opetustiloiksi ja pohjakerroksessa ollut kirjasto taas opetustilaksi arkkitehtitoimisto ArkVe Oy:n suunnitelmien mukaisesti.⁸³ Kirjastonhoitajan käytössä olleet tilat muutettiin keittiön esivalmistustiloiksi ja samalla myös ensimmäisen kerroksen keittiön laitteet uusittiin.

Kellarin yhteyksiä parannettiin jatkamalla D-porrasta pohjakerroksesta alaspäin ja rakentamalla uusi hissi kellarin ja ensimmäisen kerroksen välille. Kellarissa ja pohjakerroksessa hissien yhteyteen tuli pienimuotoiset aulatilat, ensimmäisessä kerroksessa hissi työntyi osittain käytävätilaan. Erilaisista muista eri puolella taloa tehdyistä pienehköistä muutostöistä mainittakoon toisen kerroksen talonmiehen asunnon muuttaminen taukotilaksi ja työhuoneiksi ja liittäminen kerroksen muihin toimistotiloihin. Valtion Keilaniemessä sijainneesta kurssikeskuksesta siirrettiin suuri määrä kalusteita Munkkiniemeen ja osa vanhoista kalusteista verhoiltiin uudelleen. Munkkiniemen koulustalon yleisilme kalusteiden osalta on Studio Bergroth Oy:n suunnittelemana peräisin tältä ajalta.⁸⁴

Vuonna 2002 liikelaitos muutettiin valtionyhtiöksi nimeltä *HAUS kehittämiskeskus Oy*. Sen tilantarve ilmeisesti väheni ja turhille toimistotiloille saatiin uusi käyttäjä Tullihallituksen tullikoulusta. Ennen tullin tuloa kesällä 2004, sen käyttöön siirtyneet kolmannen kerroksen toimistotilat muutettiin majoitustiloiksi, joille oli taas käyttöä eri puolilta Suomea saapuneiden koulutettavien majoittamiseksi.⁸⁵

Tämän jälkeen suurimpia muutostöitä ovat olleet vesikaton uusimistyöt ja ulkopuolen rappauskorjaus- ja maalaustyöt (Arkkitehtitoimisto Esko Ryhänen Oy) vuosien 2005–2009 välisenä aikana.⁸⁶ Näillä näkymin nykyisenkaltaisessa käytössä jatkavan Munkkiniemen koulustalon tulevaisuudensuunnitelmissa on vanhentuneen talotekniikan uusiminen.

Ennen -osan lähdeviitteet

- ¹ Munkkiniemi–Haaga-suunnitelmasta: *Munknäs–Haga och Stor–Helsingfors, Stadsplansstudier och förslag av Eliel Saarinen* ja *Eliel Saarinen – Suomen aika*, s.203–210 ja 318–320.
- ² Vuosikertomukset (vsk) 1910–11, Ab M.G. Steniusuksen arkisto (Stenius) Ca17–18.
- ³ *Helsingin jugendarkkitehtuuri 1895–1915*, s.320–321.
- ⁴ mm. *Hufvudstadsbladet* 14, 15, 18. ja 20.9.1910 ja *Kansan Tahto* 17.9.1910.
- ⁵ Vsk 1910–15, Stenius Ca:17–22.
- ⁶ ”Voitollinen elämä”, *Naisten ääni* 2/1920, s.4–5.
- ⁷ *Eliel Saarinen – Suomen Aika*, s.320 ja 322.
- ⁸ Kts. piirustusluettelo s.120.
- ⁹ Urakkasopimus 4.11.1916, Munksnäs Pensionat Ab (MP) Ha:1.
- ¹⁰ Turun Insinööri-toimisto MP:lle 2.12.1916, MP Ea:1.
- ¹¹ Sigurd Stenius Julius Tallbergille 20.10.1916, MP Da:1 ja Tallbergin tarjous 7.10.1916, MP Ea1.
- ¹² Hallituksen kokouspöytäkirja 23.12.1916, MP Ca:1.
- ¹³ Osuuskunta Roima MP:lle 7.2.1917, MP Ea:2.
- ¹⁴ Osuuskunta Roima MP:lle 11.5.1917, MP Ea:2.
- ¹⁵ Turun Insinööri-toimisto MP:lle 21.6.1917, MP Ea:2.
- ¹⁶ Osuuskunta Roima MP:lle 3.9.1917 ja Turun Insinööri-toimisto MP:lle 13.12.1917, MP Ea:2.
- ¹⁷ Turun Ins.toimisto MP:lle 18.9.1917, MP Ea:2.
- ¹⁸ MP/Sigurd Stenius Sofia Sjöstedtille 14.12.1917, MP Da:2.
- ¹⁹ Vsk 1917–18, Stenius Ca:24–25.
- ²⁰ Turun Ins.toimisto MP:lle 22.4.1918, MP Ea:3.
- ²¹ Turun Ins.toimisto MP:lle 22.5.1918, MP Ea:3.
- ²² Turun Ins.toimisto MP:lle 23.5.1918 liitteineen, MP Ea:3 ja Ea:7.
- ²³ Loppuarkastuspöytäkirja 23.12.1918, MP Ha:1.
- ²⁴ Vsk 1919, Stenius Ca:26.
- ²⁵ ”Munkkiniemen pensionaatti” -mainos, *Naisten ääni* 3/1919.
- ²⁶ ”Munkkiniemen pensionaatti, suurenmoinen hotellirakennus”, *Suomen Kuvalehti* 8/1919.
- ²⁷ ”Eräs sota-ajan rakennus”, *Rakennustaito* 22/1919.
- ²⁸ ”Kirje N. Ä:n maalaislukiijoille”, *Naisten ääni* 4/1919.
- ²⁹ ”Katsaus omasta ikkunasta”, *Naisten ääni* 15/1919.
- ³⁰ ”Kirje N. Ä:n maalaislukiijoille”, *Naisten ääni* 4/1919.
- ³¹ ”Munkkiniemen pensionaatti”, *Matkailulehti* 2–3/1919.
- ³² ”Eräs sota-ajan rakennus”, *Rakennustaito* 22/1919.
- ³³ Valokuvat Sjöstedtin huoneistoista: Tengén 1919 / SVM ja Sundström 1920(?) / HKM.
- ³⁴ Rak.konttori A.M. Johanssonin urakkatarjoukset 6. ja 7.2.1919 sekä Almäna byggnads Ab:n tarjous 22.9.1919 ja lisälasku tapeteista 31.12.1919, MP Ea:4.
- ³⁵ ”Voitollinen elämä”, *Naisten ääni* 2/1920.
- ³⁶ ”Katsaus omasta ikkunasta”, *Naisten ääni* 24/1919.
- ³⁷ Piirustukset RakH II Ifa:4, KA ja Kaupunkimittausosasto Nb:2, HKA; *Eliel Saarinen – Suomen Aika*, s.331–332.
- ³⁸ Munkkiniemen yhdyskunta Rakennuslautakunta Ca:1.
- ³⁹ Vsk 1920–21, Stenius Ca:26–27; Kaupparekisteriote 14.12.1920, MP Hc:1; ”Voitollinen elämä” *Naisten ääni* 2/1920.
- ⁴⁰ ”Munkkiniemen Pensionaatin Käytännöllinen Talouskoulu” ja ”Kotimaan uutisia”, *Naisten ääni* 17/1921.
- ⁴¹ ”Munkkiniemen keittokoulu”, *Naisten ääni* 20/1921.
- ⁴² Vsk 1922, Stenius Ca:29.
- ⁴³ W[erner?] Neovius Sigurd Steniuselle (ei pvm.), MP Hc:1.
- ⁴⁴ Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1922 ja 1923, Helsingin kaupungin tilastokonttori 1925.
- ⁴⁵ Konkurssin uskottujen miesten kokouksen pöytäkirja 9.12.1922, MP Ca:2.
- ⁴⁶ Sopimus 12.12.1922, MP Da:6 ja Hc:1.
- ⁴⁷ Lehtileike (ei lehden nimeä) 27.9.[1922], Kadettikoulun arkisto Hm:1.
- ⁴⁸ Puolustusministeriön (Plm) insinööriosaston lasku 27.4.1923, MP Bb:2.
- ⁴⁹ Urakkasopimus 20.6.1923, Plm Tekninen osasto Hca:3.
- ⁵⁰ RakH Iga:51:1–5. Näistä on myös huonolaatuiset kopiot RakH Iaa:2556.
- ⁵¹ Kadettikoulun toimintakertomus 1925–1926, Kadettikoulun arkisto De:1.
- ⁵² ”Hukkaan heitettyjä miljoonia”, *Ilta-lehti* 15.11.1923.
- ⁵³ Katri Teho, ”Munkkiniemen usvaa” teoksessa *Kestävää koristaa kunnia*.
- ⁵⁴ Kadettikoulun organisaatiosta ja vaiheista kts. *Suomalainen upseerikoulutus 200 vuotta 1779–1979*, s.188–194, 205–206, 328, 352.
- ⁵⁵ Sakari Ruotsalainen, ”Kadettikoulu 15-vuotias”, *Suomen aliupeeri* 3/1934.
- ⁵⁶ Sijainti selviää arkistovalokuvista.
- ⁵⁷ Toimintakertomukset 1925–1928, Kadettikoulun arkisto De:1.
- ⁵⁸ Toimintakertomus 1925–1926, Kadettikoulun arkisto De:1.
- ⁵⁹ Suunnitelmia ei ole säilynyt, rakennus näkyy useissa arkistovalokuvissa.
- ⁶⁰ *Uusi Suomi* 14.10.1938.
- ⁶¹ *Suomen Kuvalehti* 43/1938, *Helsingin Sanomat* 19.10.1938, *Uusi Suomi* 21.10.1938.
- ⁶² *Uusi Suomi* 29.10.1938.
- ⁶³ *HS* ja *Ajan Suunta* 12.11.1938.
- ⁶⁴ *HS* 21.12.1040.
- ⁶⁵ *Hbl* 19.12.1940.
- ⁶⁶ *Suomen ilmavoimat 80 vuotta*, s.18. ”Joukko-osastoperinnehistoria” -projektin aineisto, Maanpuolustuskorkeakoulu Sotahistorian laitos.
- ⁶⁷ Matti Järvinen, ”Valtion koulutuskeskus, Hollantilaisentie 11, peruskorjaustyö” moniste 19.2.1976, HAUS.
- ⁶⁸ Päiväämätön pohjapiirros ja pohjapiirros 2.1.1969, Puolustushallinnon rakennuslaitos.
- ⁶⁹ Juha Suonperä, ”Ilmavoimien esikunta Luonetjärvellä”, teoksessa *Luonetjärven varuskunta ja Jyväskylän lentoasema 1939–2009*.
- ⁷⁰ *HS* 1.8.1976.
- ⁷¹ Uudenmaan piirirakennustoimiston kirjeistö 1972–75, SKA.
- ⁷² Rakennushallituksen ja Muinaistieteellisen toimikunnan välinen kirjeenvaihto 1971–1972. MV Rho.
- ⁷³ *Helsinki-lehti* 16.9.1976.
- ⁷⁴ Uudenmaan piirirakennustoimiston kirjeistö 1973, SKA; Rakennusselostus 20.6.1973 ja Museoviraston lausunto suunnitelmista 6.8.1973, MV Rho.
- ⁷⁵ Pääpiirustukset 22.1.1974, SKA.
- ⁷⁶ Järvinen, ”Valtion...”, HAUS. Sopimus vartiointitoimisto M. Westerholmin kanssa 8.1.1974 ja muistio kiinteistökatselemuksesta 4.4.1975, SKA.
- ⁷⁷ Järvinen, ”Valtion...”, HAUS.
- ⁷⁸ *HS* 1.8.1976.
- ⁷⁹ *HS* 24.6.1974.
- ⁸⁰ Asetus 278/1965, 18.9.1980. Suojelupäätös ei sisältänyt tarkempia suojelumääräyksiä eikä suojeluluokitusta.
- ⁸¹ ”Pensionaatista Munkkiniemen koulutustaloksi” –moniste, toim. Arvo Vainionpää, Tullihallitus, Koulutusyksikkö 2009.
- ⁸² Rakennusasiakirjat ja piirustukset 1986–1991, SKA.
- ⁸³ Rakennusasiakirjat ja piirustukset 1997–1998, SKA.
- ⁸⁴ Kalustesuunnitelma vuodelta 1997, Studio Bergroth Oy(?), HAUS.
- ⁸⁵ Rakennusasiakirjat ja piirustukset 2004, SKA.
- ⁸⁶ Rakennusasiakirjat ja piirustukset 2007, SKA.

ULKOASU

PIHA-ALUE JA YMPÄRISTÖ

Vier. sivulla: Kadettikoulu ja Hollantilaisentien rivitalot 1930-luvun lopulla. Munkkiniemen alue on muuten vielä lähes rakentamatonta. HAUS

Alla: Pensionaattirakennus pohjoisesta Laajalahdentieltä ennen autotallin rakentamista syksyllä 1919. Puiden takana erottuu myös piha-alueita rajannut pergola. Etualalla raitiovaunun linjan muuntajakoppi. AM

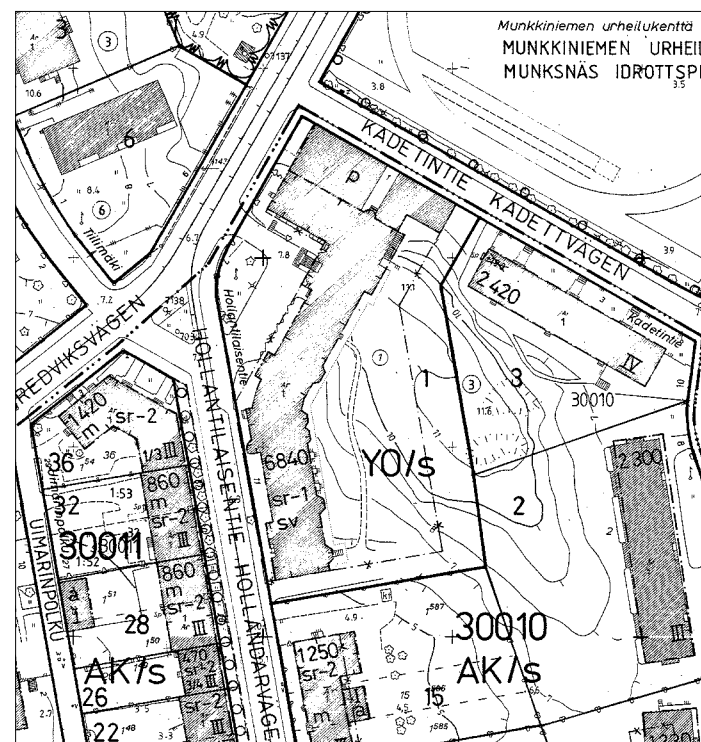
Alkujaan pensionaatiksi rakennettu Valtion koulutustalo sijaitsee Vanhan Munkkiniemen eteläosassa Hollantilaisentien (ent. Linnatie), Laajalahdentien, Kadettintien (ent. Tennistie), Kaartintorpan tien ja Saunalahdentien rajaamassa laajassa korttelissa. Muilta osin korttelia reunustavat pääosin 1950–60-luvuilta peräisin olevat asuinrakennukset, eteläpään funkistyylinen naapurirakennus on kuitenkin peräisin jo vuodelta 1935.

Hollantilaisentien ympäristö on ainut rakennettu katkelma Eliel Saarisen suurisuuntaisesta ja kunnianhimoisesta Munkkiniemi-Haaga kaupunkisuunnitelmasta. L-mallinen pensionaattirakennus rajasi katujen risteykseen aukiotilaa. Sen siipimäinen eteläosa muodosti alun Hollantilaisentien yhtenäiseksi ajatellulle katutilalle, jonka varrelle toteutettiin myös Eliel Saarisen suunnittelema rivitalot (nrot 12–20) 1920-luvun alussa. Saarisen suunnittelema toinen rivitalo oli ollut tarkoitus rakentaa myös pensionaattia vastapäätä olevaan kortteliin. Sen rakentaminen alkoi kuitenkin 1920-luvulla arkkitehti G. Taucherin

(nro 26) ja T. Elovaaran (nro 36) suunnittelemissa rakennuksissa ja täydentyi pääosin 1930-luvulla.

Rakennuksen pohjoispuolella on urheilukenttä, jonka muoto näkyy jo Saarisen kaupunkisuunnitelmassa vuodelta 1915. Sen päätteeksi Laajalahdentien toiselle puolelle esitettyä tennishallia ei koskaan toteutettu. Pensionaatin aikaisissa suunnitelmissa kentän reunalle oli esitetty tenniskenttiä. 1920-luvun puolivälissä alue oli pääosin vielä metsikköä, mutta 1930-luvulta lähtien paikalla oli jo suuri kenttä. Se muutettiin viimeistään 1940-luvulla urheilukentäksi.

Ajantasa-asetmakaava vuodelta 1994.
Kaupunkimittausosasto

Piha-alueen nykytila ja muutokset

Sisäänkäynnin kohdalla rakennusta on vedetty sisemmäksi katulinjasta ja sen edustalle muodostuu sisäänkäyntiaukio, jonka keskellä on kolmiomainen nurmikenttä. Nurmialue rajautuu katualueesta pensasaidoin ja sen keskellä olevat neljä kuusta on ilmeisesti istutettu 1940-luvulla. Piha-alue on päällystetty asfaltilla lukuun ottamatta julkisivujen seinustoilla kiertäviä nurmikaistoja. Seinustaa vasten on sijoitettu nykyisin autopaikkoja. Pensionaatin aikana nurmikenttää kiersi hiekkatie, jota reunusti nupukivet.

Rakennuksen pohjoispuolella Kadetintien varrella on korkeiden graniittimuurien rajaama huoltopiha, joka on itäsvultaan rakennettu osittain rinnettä vasten. Pihalle on nykyisin käynti sekä Laajalahden tieltä että Kadetintieltä. Huoltopihan länsikulmaan rakennettu pulpettikattoinen jätekatos on vuodelta 2008. Se korvasi luoteisnurkassa sijainneen vanhan jätekatoksen. Asfaltoidulla pihalla on autopaikkoja.

Pohjoispäässä oli alun perin yksikerroksinen pesutupa, kellari ja jääkellari. Pohjoisjulkisivun graniittimuuuri laajennettiin nykyisen muotonsa jo syksyllä 1919, kun pesutuparakennusta vastapäätä rakennettiin autotalli. Kahden rakennuksen väliin jäävälle kapealle pihalle oli käynti vain Kadetintien puolelta olevasta puuportista. Muurin vieressä Kadetintien varrella oli vielä 1950-luvulla kaksi puurakenteista

Alueen nykyinen vahvistettu asemakaava on vuodelta 1994. Tontti on merkitty opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi, jolla ympäristö säilytetään (YO/s). Rakennus on suojeltu sr-I merkinnällä. Ilmakuva © Google

Kadetit huuhtovat kurkkujaan aterian jälkeen pergolassa. Kuva vuodelta 1934. Yksityiskokoelma

Oik: Pohjoispihan autotalli Ilmavoimien esikunnan käytössä 1970-luvun alussa. HAUS

Alla: Vain K-portaaseen johtava kapea väylä oli pohjoispihalla kattamaton 1970-luvun alussa. Vasemmalla entinen pesutuparakennus, jossa kadettikouluaikana oli sauna. HAUS

varastorakennusta. 1970-luvun peruskorjauksessa kaikki huoltopihan vanhat rakennelmat purettiin.

Rakennus rajaa naapuritonttien kanssa korttelin keskelle osin kallioisen puistoalueen. Piha-alue nousee kerroksen verran etelästä kohti pohjoista, josta rinne laskeutuu jyrkästi kohti Kadetintietä. Sen reunalle oli rakennettu tornin juurelta lähtevä pitkä graniittikivisten pilarien kannattama puinen pergola ja pilarien väleissä oli puukaide. Pergolan päätteenä oli pieni ”huvimaja” ja sen vierellä oli koko pituudelta torniosan levyinen hiekkakenttä, jossa oli valkoisiksi maalattuja puutarhakalusteita. Pergola purettiin ilmeisesti 1950-luvun puolivälissä naapuritontille rakennetun asuintalon yhteydessä. Eliel Saarisen monissa kohteissaan käyttämä vastaavanlainen pergola-rakennelma on edelleen nähtävissä mm. Hvitträskissä. Mitään pihasuunnitelmia ole löytynyt, mutta piha-alueella on ollut puustoa nykyistä enemmän.

Tornin kohdalle on vuonna 2010 rakennettu nk. graniittipatio. Neliömäinen alue on reunustettu kahdelta sivulta harmaasta lohkotusta graniitista tehdyllä matalalla muurilla. Kiveys on tehty noppakivistä (Arkkitehtitoimisto Esko Ryhänen Oy). Muilta osin piha-alue on nurmikko ja se rajautuu ilman aitoja naapuritontteihin. Eteläpuolen pihalle johtavan tien varressa on pysäköinnin estämiseksi nurmialueelle laitettu viisi lohkopintaista graniittipollaria.

Ruokasalin ovelle johtava pergola 1920-luvulla. Sotamuseo

JULKISIVUT

Pensionaatti oli ensimmäinen toimeksianto, joka toteutettiin Munkkiniemi-Haaga suunnitelmassa esitettyjen tyyppirakennusten periaatteita noudattaen. Huvilatyyliä edustavien mansardikattoisten rakennustyyppien vaikutteet olivat peräisin 1910-luvulla Saksasta Pohjoismaihin levinneestä tyylistä. Saarinen varioi aiheita eri tavoin niin yksityistaloissa kuin julkisissa rakennuksissa. Pensionaatin hahmoa on

nähtävissä toisaalta jo Turun Kerttulinmäen kansakoulun toteutumattomassa kilpailuehdotuksessa vuodelta 1908.¹

Jugendklassisismia edustavan pensionaattirakennuksen ytimenä on epäsymmetrisesti sijoittuva torni, joka kokoaa yhteen pitkänomaisen laajalti kadun varrelle ulottuvan rakennuksen. Torniin yhdistyvä keskiosa on nelikerroksinen. Siihen liittyvä kadun varteen kääntyvä eteläosa on kerroksen matalampi kuten myös keskiosaa vasten kohtisuoraan sijoittuva länsisiipi. Pihan puolella maanpinnan taso nousee pohjoiseen päin ja on ylimmillään kerroksen korkeammalla, huoltopihalla vastaavasti kerroksen alempana. Pääsisäänkäyntiä on korostettu porttimaisella aiheella sekä graniittisella monumentaaliportaikolla.

Pitkiä julkisivuja rytmittävät poikkipäädty, jotka sisäänkäyntipuolella puolella työntyvät ulos julkisivupinnasta. Kadun-

puoleisten julkisivujen jäsentelyssä korostuu vertikaalisuus. Seinäpintoja rytmittävät liseenit, jotka nousevat hieman ulompana olevan pohjakerroksen päältä sekä tiheästi sijoitetut pystysuuntaiset ikkunat. Pihan puolella poikkipäätyihin liittyy useamman kerroksen korkuiset ”erkkerit”, joiden ylimmillä tasolla on parvekkeet. Sileiden seinäpintojen levollisempi horisontaalijäsentely muodostuu vaakasuuntaisista ikkunoista.

Saariselle tyyppillisen tornin pystysuuntaisuutta on pihanpuolella korostettu liseeneillä ja alimman kerroksen korkeilla ikkunoilla sekä sisäänkäyntipuolella lähes koko tornin korkuisella ikkunalla. Tornin ”loggiassa” on arkadikaari-ikkunat ja se on katettu aumakatolla. Muilta osin rakennuksessa on tiilinen mansardikatto, joka kaareutuu räystäiltään. Räystäslisat ja räystäiden alaosat ovat maalattua lautaa.

Pensionaatin eteläpäädyn suunnitelma-piirustus tod.näk. v.1916. RVV

Oik: Kadetit ryhmäkuvassa pääsisäänkäynnin portailla. Yksityskokoelma

¹ Hausen, ”Saarinen Suomessa” teoksessa Eliel Saarinen – Suomen aika s.67–70.

Alun perin osana sommitteluun kuuluivat myös kattopinnan korkeat rapatut savupiiput. Katonharjan tuuletuspiiput ovat edelleen säilyneet. Kalkkimaalilla maalatut rapatut seinäpinnat ovat voimakkaan oranssinsävyiset ja ne nousevat graniittisokkelin päältä. Puiset räystäslistat ja koristeelliset ikkunakehykset on maalattu valkeiksi. Jyrkkä mansardikatto koostuu yksikouruisista savitiilistä.

Pohjoispuolen graniittimuuri arkadikaaristoinen rajaa rakennuksen huoltopihaa ja muodostaa rakennuksen jalustan pohjoisesta katsottuna. Se piti sisällään alun perin kaksi erillistä siipeä, joissa oli pesutupa ja autotalli. Autotallin puoleisissa kolmessa arkadikaaressa oli pieniruutuiset ikkunat, muut ovat alusta saakka olleet umpeen muurattuja. Laajalahdentien puolella graniittipilasterien väleissä on suorakulmaiset rapatut seinäpinnat. Itäpuolen muuriaukossa oli alun perin jääkellariin johtanut lautoovi. Rakennus liittyi piha-alueeseen pohjoisrinnettä rajaavalla pergolalla.

Julkisivuiltaan vaaleasävyinen pensionaatti keväällä 1919 ennen autotallin rakentamista sen pohjoispuolelle. Tengén / SVM

Ruokasalin itäpuolen ikkunoita yhdistää jugend-arkkitehtuurille tyypillinen veistetty koristeosa.

1919–1976 aikaisia muutoksia

Länsisiiven pohjoislappeen savupiippua jouduttiin korottamaan jo heti rakennuksen valmistuttua. Kadettikoulun aikana torniloggian pohjoispuolelle sekä länsijulkisivulle muurattiin uudet savupiiput. Muilta osin julkisivut säilyivät Kadettikoulun ja Ilmavoimien esikunnan aikana pitkälti ennallaan. Sinä aikana tehdyistä muista muutoksista tai kunnostuksista ei ole tarkempaa tietoa.

Myös 1970-luvun peruskorjauksessa julkisivut säilyivät ovi- ja ikkuna-aukokuksia myöten pääosin ennallaan. Museoviraston mielestä ulkoasun kannalta oli tärkeää säilyttää muuttumattomana kaikki ulko-ovet ovilevyineen, ikkunoiden puitejako, julkisivun värit sekä tiilikate. Voimakkaan reliefimäistä, yksikouruisista tiilistä koostuvan katteen merkitystä pidettiin kyseisen rakennuksen arkkitehtuurissa erittäin suurena, eikä sen muuttamista peltikatoiksi pidetty mahdollisena. Lisäksi todettiin, että maanpinnan yläpuolella olevat kellarin ikkunat tulee jättää paikoilleen. Valosyvennyksen peittäminen puolestaan hyväksyttiin.

Karuselli Kadettikoulun pihamaalla 1930-luvulla. Tornin 4.krs ikkunoiden alapuolella näkyy myös muotoiltu puukehys, joka on myöhemmin poistettu. Sotamuseo

Merkittävimpiä ulkonäköön vaikuttavia muutoksia olivat länsisiiven alkuperäisten korkeiden savupiippujen purku, jotka kuuluivat elimellisenä osana rakennuksen arkkitehtuuriin. Tiilistä ladottu vesikatto pellityksineen uusittiin vanhoja kattotiiliä hyödyntäen. Ilmeisesti tässä vaiheessa pääportaikon ylätasanteen graniittikiveystä uusittiin ja lasitiiliuikot, jotka Ilmavoimien esikunnan aikana oli peitetty teräslevyillä poistettiin. Kiveyksen nykyinen ladonta poikkeaa alkuperäisestä.

Graniittimuurin rajaaman huoltopihan vanha varastorakennus ja autotalli purettiin pois. Muuri tuettiin betonipilareilla ja niiden väliset osat rapattiin ja maalattiin julkisivuväriä. Osa kellari-ikkunoista muurattiin umpeen. Länsi- ja pohjoispuolen muutama ikkuna muutettiin säleiköiksi. Ilmeisesti eteläosan rappaukset uusittiin kokonaan ja muilla sivuilla tehtiin rappauskorjauksia. Julkisivut kalkkimaalattiin, vaikka muitakin vaihtoehtoja, esim. *Kivitex lukko* -maalaa harkittiin. Alusrappauksen erilaisuudesta johtuen julkisivuun jäi vuoden 1978 takuukatselmuspöytäkirjan mukaan selviä sävyeroja.

Myöhemmät kunnostukset

Vuonna 1987 julkisivujen kunnostus- ja maalaustöiden yhteydessä rappauspintoja uusittiin ja entistettiin sekä ikkunoiden puisia vuorilautoja uusittiin. Vuonna 1997 katolle tehtiin uusi ilmanvaihtopiippu.

Vuonna 2006 aloitettiin vesikattojen vaiheittainen kunnostus. Ensimmäinen vaihe piti sisällään eteläosan vesikaton, jonka jälkeen kunnostettiin keskiosa. Torniosan tiilinen vesikatto uusittiin v. 2007 ja länsisiiven v. 2009. Kattotiilenä käytettiin Wienerbergerin perinteistä yksikouruista kattotiiltä (S-tiili). Alkuperäiset tiilet olivat suomalaisia savitiiliä. Tässä yhteydessä myös julkisivurappauksia kunnostettiin ja osittain uusittiin.

Julkisivut kunnostettiin pääosin vuosina 2009–10 ja ne maalattiin kalkkimaalilla. Ikkunat, ovet ja räystäslaudat maalattiin pellavaöljy-maaleilla. Myös ikkunapellit, syöksytorvet ja talotikkaat maalattiin.

Kadettikoulu iltavalaistuksessa 1930-luvulla. Yksityiskokoelma

Hollantilaisentien puoleinen julkisivu 1920-30-luvulla. Huomaa toisen poikkipään yläpuolella kohoava savupiippu, joka rakennettiin kadettikoulun upseeriasuntojen keittiöitä varten. MV

JULKISIVUMUUTOKSIA JA -KORJAUKSIA

- 1919 Pohjoispäähän autotalliisiipi, arkadikaariston täydentäminen.
- 1920–30 l. Lisätty savupiippuja
- 1940-l. Sodan aiheuttamien vaurioiden korjauksia
- 1950-l. Pergolan purku
- 1975 Julkisivujen ja vesikaton peruskorjaus mm. eteläosan rappauksen uusiminen, arkadikaariston ikkuna-aukkojen ja graniittimuurin itäpuolen oven umpeen muuraus, osaan ikkunoista iv-säleiköt (Rakennushallitus).
- 1987 Julkisivujen kunnostus- ja maalaustyöt (Helsingin piirirakennustoimisto)
- 1994 Ikkunoiden ja ovien maalaustyöt
- 1997 Länsisiiven katon uudet iv-laitteet (Ark.tsto Arkve Oy)
- 2003 Sisäänkäyntipihan messinkiopaste (Engel suunnittelupalvelut Oy)
- 2004 Länsijulkisivun perustusten ja pääsisäänkäyntiportaiden kunnostus
- 2006 Eteläosan vesikaton kunnostus (Iss-suunnittelupalvelut)
- 2007 Torniosan vesikaton kunnostus, itälappeelle uusi iv-säleikkö. Tornin ylimmän osan kalkkimaalaus, tornisalongin ikkunoiden kunnostus (Ark.toimisto Esko Ryhänen Oy)
- 2008 Keskiosan vesikaton kunnostus. Uusi jätekatos ja vanhan purku (Ark.toimisto Esko Ryhänen Oy)
- 2009 Länsisiiven vesikaton kunnostus. Julkisivujen ja ikkunoiden kunnostus. Graniittipatio, ulko-ovien uudet ulkovalaisimet ja messinkiset opastekirjaimet, parvekekaiteiden uusiminen, jätekatoksen metalliovi (Ark.toimisto Esko Ryhänen Oy)

IKKUNAT

Porrashuoneiden nauhamaiset ikkunat ovat parhaiten säilyneet alkuperäisessä asussaan.

Aulan korkeat ikkunat poikkeavat muista ikkunoista. Ne olivat alun perin alaosaan ylösnostettavia (nk. sash window).

Kaari-ikkunat on sijoitettu sisemmäksi julkisivupinnasta. Niitä on käytetty pohjakerroksessa.

Julkisivua on varioitu eri muotoisilla moniruutuisilla ikkunoilla, jotka ovat muutoksista huolimatta säilyneet pitkälti alkuperäisen mukaisina. Pääosin katujulkisivuja rytmittävät kuusiruutuiset ja pihan puolella yhdeksänruutuiset ikkunat. Tornihuoneessa ja pohjakerroksessa on käytetty kaari-ikkunoita. Avonaista loggiaa muistuttavan tornihuoneen ikkunat ovat ainoat, joissa ei ole välipuitteita. Porrashuoneiden kohdalla on yhtenäiset nauhamaiset ikkunat.

Ikkunat on pääosin sijoitettu julkisivupintaan ja niitä kehystävät maalatut profiloidut puukehykset. Poikkipäätyjen ikkunoita on yhdistetty toisiinsa eri tavoin koristeellisilla kaarevilla pedimenteillä, jotka olivat tyypillisiä jugend-arkkitehtuurille. Myös mansardikerroksen ikkunoiden yläpuolella on kaarevat pedimentit. Porrashuoneiden nauhamaiset ikkunat sekä pohjakerroksen ja tornin kaari-ikkunat sijoittuvat ikkunasyvennyksiin.

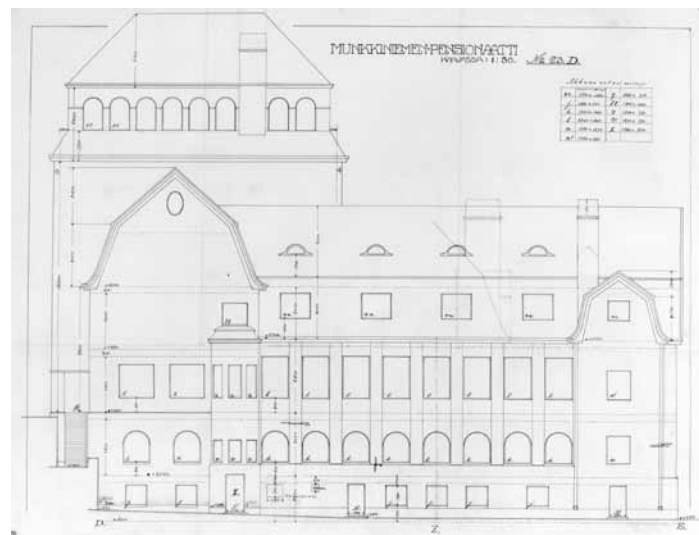
Pääosin kaksipuitteiset ikkunat olivat alun perin osin sekä sisään-ulos että sisään-sisään aukeavia. Ainakin päätilojen ikkunoiden suljijoina oli nk. espanjoletit. Ullakolla oli yksipuitteiset ulos avautuvat ikkunat. Nykyiset ikkunat ovat pääosin sisään-sisään aukeavia, mutta 1.kerroksessa ja pohjakerroksessa ne ovat sisään-ulos aukeavia.

1970-luvun peruskorjauksessa osa ikkunoista uusittiin ja osa kunnostettiin. Porrashuoneen, sisäänkäyntihallin ja ullakon ikkunoita lukuun ottamatta kaikkiin muihin tehtiin uusi lisäpuitte, joka kytkettiin sisäpuitteeseen. Se tehtiin yksilaisena ilman välipuitteita. Suunnitelmien mukaan kunnostettavien ikkunoiden lasit oli tarkoitus säilyttää, mutta työmaakokouspöytäkirjan mukaan kaikki sisäpuitteiden lasit vaihdettiin.

Porrashuoneen ikkunat säilyivät lähes alkuperäisinä. Muissa kunnostettavissa ikkunoissa sisäpuitte ja karmi kunnostettiin, mutta ulkopuitteet uusittiin. Ensimmäisen ja toisen kerroksen ikkunoissa ulkopuitte tehtiin vanhan mallin mukaan, tornihuoneessa perustandardin mukaan.

Kokonaan uudet ikkunat karmeineen tehtiin suunnitelmien mukaan mansardikerrokseen, auditorioon, tornin 4.kerroksen itäpuolelle, eteläosan toisen kerrokseen ja kellarin. Myös ullakon lepakkoikkunat ja soikionmalliset ikkunat karmeineen uusittiin. Osittain maanpinnan alapuolella olevat kellar-ikkunat, joihin liittyi valokuilut laitettiin umpeen.

Pensionaatin pohjoisjulkisivun työpiirustus ikkunataulukkoineen n. v.1916.AM

Profiloidut puulistat kehystävät julkisivupintaan sijoitettuja ikkunoita.

Erimallisilla ikkunoilla on rytmitetty julkisivupintaa ja siihen liittyvää mansardikattoa. Keskiosan erkkerin yläpuolinen parveke on poistettu ja ovi muutettu ikkunaksi.

ULKO-OVET

Pääsisäänkäynnin lasiaukkoista kaariovea (B) on korostettu erikoisella pienistä fasetoiduista lasiruuduista koostuvalla kehyksellä. Alkuperäinen kehysosa ja sitä reunustava profiililista on maalattu valkoiseksi. Ovillehti on uusittu vanhan mallin mukaan ja myös niissä on fasetoidut lasiruudut. Ennen peruskorjausta ovillehti kehysineen oli maalattu tummaksi ja jugend-tyylinen vedin oli edelleen tallella.

Paneeliovet (H, K, L, M) johtavat sisäpihan H-porrashuoneeseen sekä huoltopihalta kellarikerroksen tiloihin. Niiden malli on peräisin 1975 peruskorjauksesta. H- ja K-portaiden ja ilmeisesti kaksi muutakin ovat alun perin olleet vastaavanlaisia kuin nyk. A-portaan peiliovi. K-portaan alkuperäinen ovi oli korvattu uudella laaka/paneeliovella jo ennen peruskorjausta.

Alkuperäiset ulko-ovet olivat vertikaalisesti peilikenttiin tai lasiruuduin jäsenneltyjä puurakenteisia ovia. Pääosa ovista on kaariovia, vain pihanpuoleiset ovet sekä A-portaan ovi ovat muodoltaan suorakulmaisia. Hierarkkisesti merkittävin on monumentaalisen portaikon pääteenä oleva pääsisäänkäynnin ovi, joka on sijoitettu kaariaukkoiseen rappausprofiiloituun syvennykseen. Myös muita länsijulkisivun kaariovia (C-, E- ja F) on korostettu rappausprofiilein. Tornin juurelle sijoittuvia sisäpihan puolen pariovia kehystävät profiloituneet puulistat.

1970-luvun peruskorjauksessa ilmeisesti kaikki ovet uusittiin. Ne tehtiin pääosin alkuperäisen mallin mukaan. Yksilehtisten huultamattomien ovien karmit tehtiin kuitenkin teräsprofiileista. Sisä- ja huoltopihan puolelle tehtiin muista poiketen paneeliovet. Oviin lisättiin alumiiniset potkupellit, jotka eloksoitiin tummaan messinkiväriin. Ne on myöhemmin muutettu messinkisiksi. Ovien graniittikynnykset uusittiin pääovea lukuun ottamatta. Kaikki ovet on maalattu vaaleankellertäväksi. Alkujaan ne olivat julkisivupintaa tummempia. Sisäpihan paripeciiovia I ja J lukuun ottamatta kaikissa ovissa on yksinkertaiset messinkivetimet. Ovien yläpuoliset valaisimet ja messinkiset opastekirjaimet ovet vuodelta 2010.

Lasiaukkoainen paripaneeliovi (G) on maanpintaa alempana ja se johtaa pihan puolelta kellarikerroksen opetustilaan. Ovillevyissä on neliruutuiset lasiaukot ja alaosassa on pystypanelointi. Ovi on alun perin ollut lasiaukkoainen peiliovi ja se säilyi aina peruskorjaukseen saakka, jolloin se muutettiin paneelioveksi ja karmit teräsprofiileiksi

Porrashuoneiden lasiaukkoiset kaariovet (D, F) johtavat kadunpuolen porrashuoneisiin. Ne on uusittu 1975 peruskorjauksessa alkuperäistä mallia mukaillen. Muodoltaan ovet ovat lähes identtiset, mutta niiden lasiruudut ovat erikokoisia. Kaariovien keskellä on lasiruutuinen aukko, jota on kehystetty profiloinein. Ovia uusittaessa karmit tehtiin teräsrakenteisina.

Porrashuoneiden peiliovet (A, C, E) ovat umpinaisia peiliovia, joiden keskellä on pitkänomainen profiloitu peilikenttä. Ovet poikkeavat toisistaan muodoltaan. A-portaan ovi on suorakulmainen, kaksi muuta kaariovia. Ne on uusittu 1975 peruskorjauksessa alkuperäistä mallia mukaillen.

Lasiaukkoiset paripeiliovet (I, J) sijoittuvat kulmittain sisäpihan puolelle. Ne on uusittu 1975 peruskorjauksessa alkuperäistä mallia mukaillen. Ovillevyjen keskellä on pitkänomaiset profiloituneet kentät, jotka on jaettu neliömäisiin lasiruutuihin. Ovet on kehystetty valkeiksi maalatuin puuprofiililistoin.

LÄNSIJULKISIVU

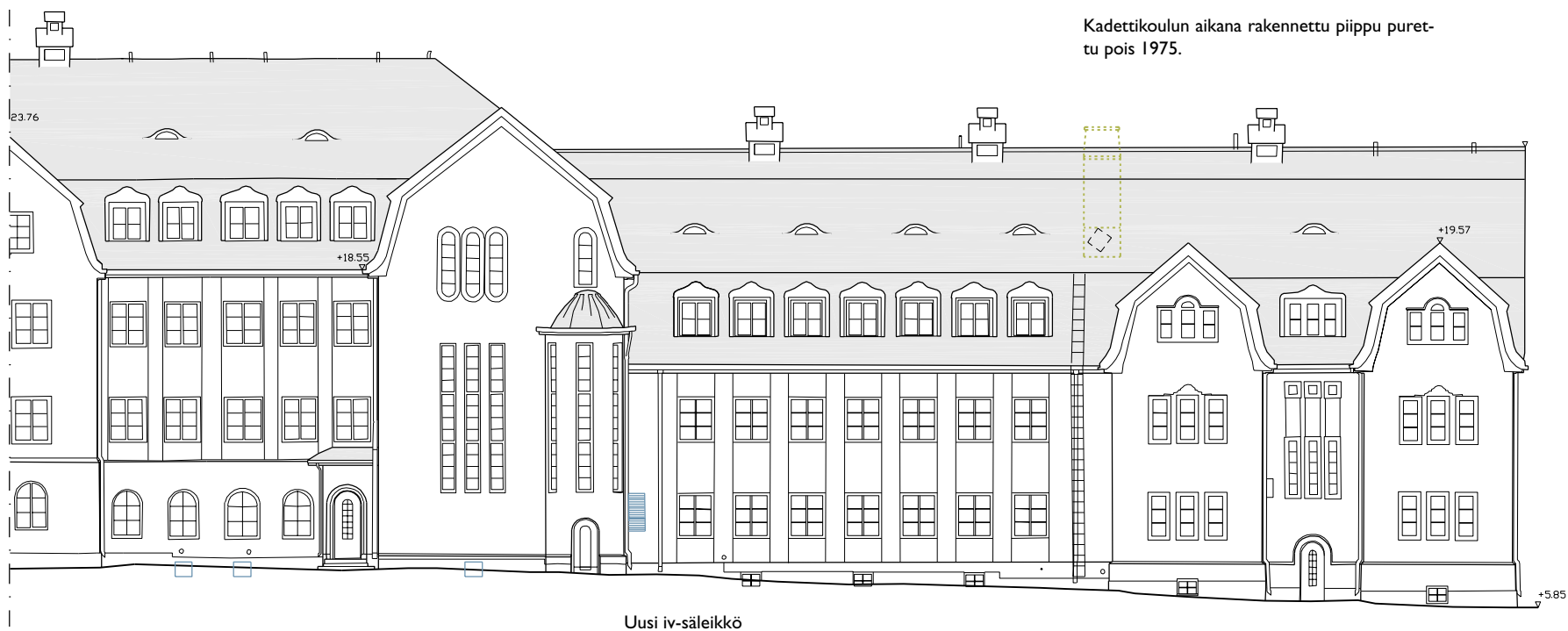
1:250

1920-l. Uusi piippu, ikkuna muurattu umpeen

1975 Piiput purettu

1975 Ikkunat muutettu säleiköiksi

ITÄJULKISIVU

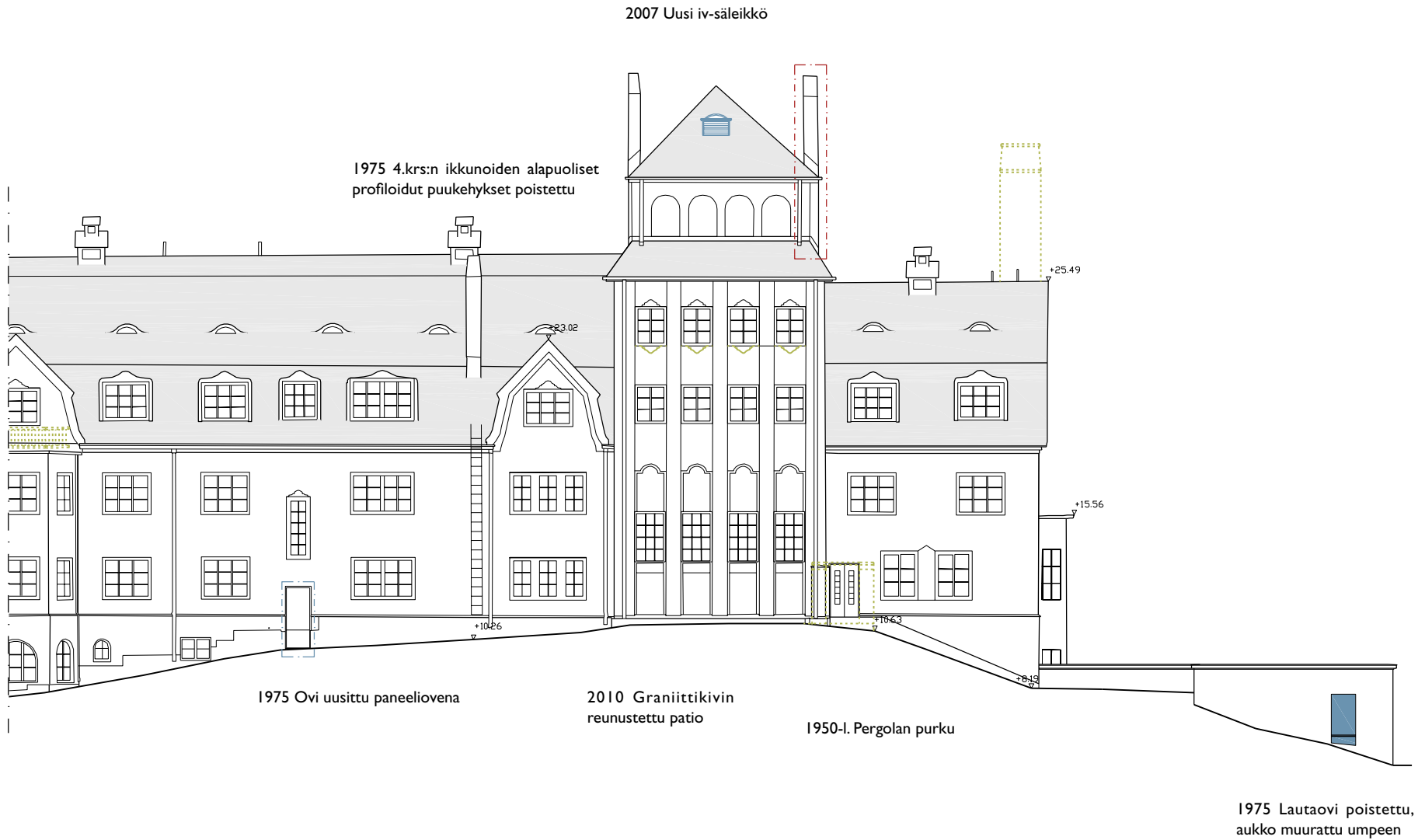
1:250

1975 Ovi uusittu paneeliovena

1975 Kellarin ikkunat muurattu umpeen ja edustan valo-aukot poistettu

Erkkerin yläpuolinen parveke purettu pois ennen peruskorjausta

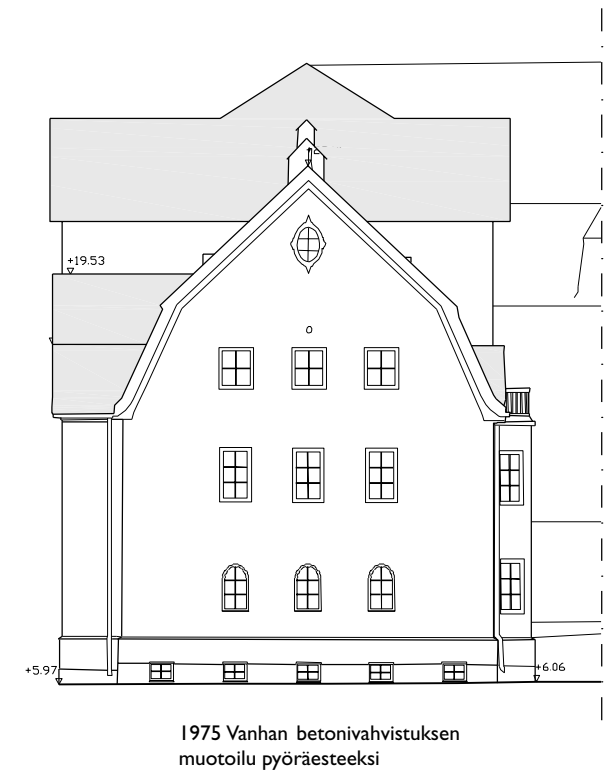
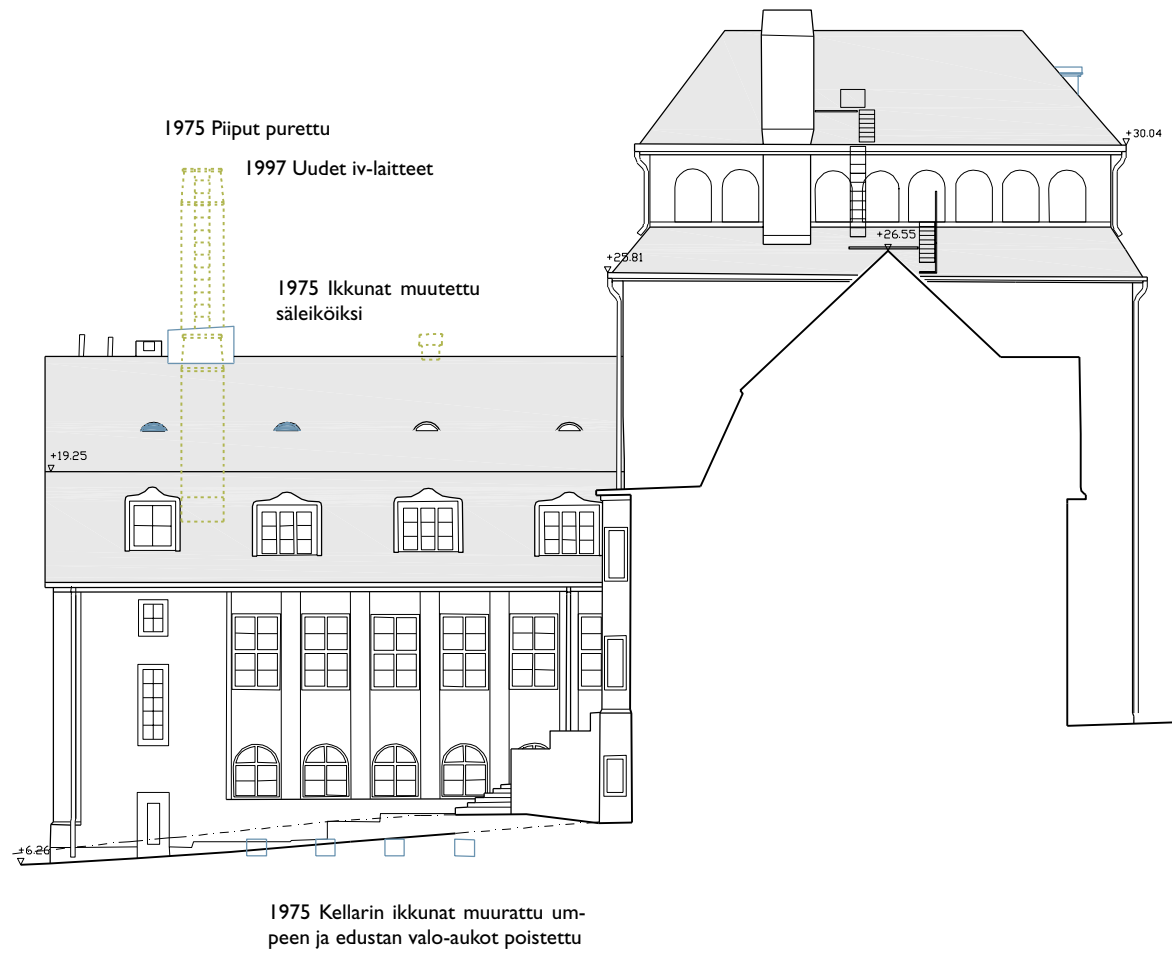

1920-l. Uusi piippu, ikkuna
muurattu umpeen

ETELÄJULKISIVUT

1:250

SISÄTILOJEN KERROSTUMIA

INTERIÖÖRIT

Pensionaatin interiöörit muodostivat kokonaistaideteoksen, jossa kaikki yksityiskohdat oli huolellisesti mietitty. Tavoiteltu kodikas vaatimattomuus ja toisaalta sota-ajan materiaalipula olivat osasyynä tilojen pelkistettyyn asuun. Jugendille tyypilliset aiheet lähenivät tyyllisesti 1920-luvun klassismia.

Hierarkkisesti merkittävimpiä tiloja kuten sisääntulohallia, ruokasalia ja tornisalonkia oli korostettu maalauskoristelluin palkkikatoin, joiden samanhenkistä sablonakoristeltua ornamenttiikkaa oli varioitu tiloittain. Korkea sisääntulohalli rajautuu pilarein ja vertikaalisuus korostuu myös porrashuoneissa ja niiden pystysuuntaisissa ikkunoissa. Rakennuksen kaikkia yleisötiloja ja porrashuoneita yhdistävä seinäpaneeli korosti pitkien käytävien horisontaalisuutta.

Arkkitehtoninen jäsentely nousi esiin tummasävyisiä seinä- ja lattiapintoja vasten. Sisääntuloaula ja takkanurkkaus v.1919. SVM

Pensionaatin interiöörit pintamateriaaleineen säilyivät aina 1930-luvun puoliväliin saakka, jolloin tapetit poistettiin ja seinät maalattiin. Pelkistetty jäsentely tummempaan alaosaan, joka piti sisällään myös vaakapaneelin sekä vaaleampaan yläosaan hämärsi alkuperäistä jäsentelyä. Samalla hävisi vaalean paneelin ja tumman tapetin välinen kontrasti ja sitä kautta tilojen intensiteetti.

1970-luvun peruskorjauksessa interiöörit saivat kokonaan uuden asun. Entistettävissä päätiloissa säilytettiin osin vanhoja rakennusosia kuten paneeleita, koristeltuja palkkikattoja ja profiloituja kattopinnoja. Värijäsentely oli kuitenkin uutta. Osassa kerroksia säilytettiin alkuperäistä tilajakoa, kuten keskiosan 2.kerroksessa, mutta kaikki pintamateriaalit uusittiin. Pääosa tiloista rakennettiin alusta saakka

Pohjakerroksen käytävä 013a. Vuoden 1975 peruskorjauksen aikainen puhtaaksimuuraus ja maalattu tiiliseinä erottuu vanhasta rapatusta sydänmuurista.

uudestaan ja samalla poistettiin hyvin pitkälti alkuperäisessä asussaan säilyneet interiöörit.

Peruskorjauksen lähtökohtana oli, että uusi erottuu selkeästi vanhasta. Käytävämuutosten uudet seinät erottuivat vanhoista sydänmuureista näkyviin jätetyn tiilipinnan puolesta. Myös jatkettujen porrashuoneiden paneelikaiteet ja kattopinnat tehtiin yksityiskohdittain alkuperäistä pelkistetympin.

Entistettävien tilojen osalta tehtiin yhteistyötä Museoviraston kanssa, joka laati tekemistään tutkimuksista pienimuotoisen raportin *Valtion koulutuskeskus, entisöimistyöt 26.3.1976 (1993)*. Sitä ei tämän selvityksen aikana löytynyt. Entistettävien tilojen koristemaalaustyöt suoritti Maalausliike Sakari Vuojolainen Laihialta.

Merkittävimmät myöhemmin tehdyt muutokset ovat kellaritilan eteläpäädyn uudistaminen 1990-luvun lopulla, 3. kerroksen tilojen muutos takaisin majoitustiloiksi sekä sisääntuloaulan ja saunaosaston muutokset. Vähäisempiä pintamateriaalien muutoksia on tehty 4.-5. krs:n tiloissa. Näissä uudistuksissa 1970-luvun asua on pyritty raikastamaan uusin pintamateriaalein.

Lattiapinnat

- *Pensionaatin* lattiat olivat pääosin tummiksi lakattuja laualattioita. Pääsisäänkäynnin tuulikaapissa oli marmorilaatat ja keittiön liesien ympärillä keraamiset Mettlacher-laatat. Pääporrashuoneiden lattiat tehtiin laudasta, vaikka ne oli ilmeisesti alun perin tarkoitus tehdä mosaiikkibetonista. Sivuporrashuoneet olivat hiottua ja kellarin lattiat teräshierrettyä betonia.
- *Kadettikoulun ja Ilmavoimien esikunnan aikana* alkuperäiset materiaalit pääosin säilyivät. Laualattioiden päälle asennettiin osittain linoleum-mattoja. 1960-luvulla ainakin sisääntulohallin lattia päällystettiin vinyylilaatoilla.
- *1975 peruskorjauksessa* välipohjien uusimisen myötä myös lattiapinnat uusittiin. Hallin, ruokasalin ja käytävien lattiat päällystettiin linoleum-matoilla. Luentosaleissa, ryhmätyöhuoneissa ja kirjastoissa käytettiin neulehuopamattoja. Työhuoneissa ja varastotiloissa käytettiin pääosin ruskeita tai vihertäviä vinyylilaattoja (Finnplano) tai ruskeaa muovimattoja (Flexa). Vakiomalliset puujalkalistat maalattiin mustiksi. Pääporrashuoneiden B ja D askelmat ja tasanteet tehtiin tammiparketista muovisin liukuestein. Sivuporrashuoneissa hiotut ja osittain maalatut betoniaskelmat ja -tasanteet maalattiin tai päällystettiin muovimatoilla askelkulmalistoinen.
- *Myöhemmissä muutoksissa* lattiapintoja on osittain uusittu. Kaikki neulehuopamatot on poistettu. Ruokasalin linoleum on uusittu, mutta käytävien vaaleanrusehtavat linoleumit ovat pääosin säilyneet. Työhuoneissa on osittain säilynyt ruskeita vinyylilaattoja. Uusitut materiaalit ovat pääosin joko linoleumia tai muovimattoja. Vuonna 1991 auditorion porrasmuutosten yhteydessä lattia uusittiin vaalean harmaaksi kumimatoksi. Kolmannen kerroksen majoitushuoneiden neulehuopamatot vaihdettiin 1980-luvun puolivälissä vaaleiksi vinyylilaatoiksi. Kellarikerroksen v. 1997 uusituissa tiloissa on käytetty terracottan väristä laattaa. Vuoden 2009 sisätöiden yhteydessä sisääntuloaulan, tuulikaapin ja naulakotilan (104–110) lattiat uusittiin lasittamattomasta värisävyltään tummanharmaista porcellanato-laatoista (600 x 600 mm).

Seinäpinnat

- *Pensionaatin* kaikkien päätilojen, käytävien ja porrashuoneiden seinäpintojen alaosat olivat paneeloituja. Puupaneelia rakennuksessa oli kaikkiaan noin 800 metriä. Peilikuviona oli pääosin kahdeksankulmio, mutta kaiteissa oli käytetty rombi-kuviota eli vinoneliötä. Paneelit olivat öljyvärein vaaleaksi maalattuja. Niiden yläpuolisissa seinäpinnoissa oli kattolistaan saakka tummat koristekuvioiset paperitapetit boordireunuksin. Samanlaisia tapetteja käytettiin myös hotellihuoneissa. Tapetteja toimitti ainakin *V. Salvenin Helsingin Uusi Tapettitehdas*. Rapatut seinäpinnat oli maalattu liimamaalein. Seinäpinnat tapetteineen säilyivät kadettikouluaijana aina 1930-luvulle saakka, jolloin seinäpinnat maalattiin. Seinien tummemmat alaosat erotettiin valkeista yläosista rajausviivalla. Ilmavaimien esikunnan aikana paneelien yläpuoliset osat maalattiin osittain yksivärisiksi. Pääosa paneeleista säilyi aina peruskorjaukseen saakka.
- *1975 peruskorjauksessa* entistettävien tilojen eli hallin, ruokasalin, 1.krs:n käytävän ja porrashuoneiden paneelit säilytettiin. Osa paneeleista uusittiin vanhan mallin mukaan. Seinät maalattiin yksivärisiksi, entistettävissä tiloissa pääosin kellertäviksi. Toimistokäytävien uudet seinät erotettiin vanhasta sydänmuurista puhtaaksi muuratuilla ja valkeaksi maalatuilla tiiliseinillä. Työhuoneiden väliseinät olivat pääosin levyseiniä avosaumoilla. Työhuoneissa vanhojen ikkunapenkkin etureunaan lisättiin tammilista ja ne päällystettiin muovilla.
- *Myöhemmissä muutoksissa* seiniä on pääosin maalattu. Sauna-osaston lakatut paneelit maalattiin valkoisiksi v. 2007. Viimeisimpiä kunnostuksia on vuoden 2009 sisätyöt. Niiden yhteydessä maalattiin mm. ensimmäisen kerroksen aulan ja opetussalien, auditorion, 4.kerroksen kokoustilan seinäpinnat. Myös auditorion puukaaripalkit kunnostettiin. Ruokasalin ja käytävätilojen ikkunapenkkeihin tehtiin vuoden 2009 sisätyöiden yhteydessä aputuuletusreiat messinkisin mansetein.

Kattopinnat

- *Pensionaatin* alkuperäisiä palkkikattoja on säilynyt hallissa, ruokasalissa sekä tornihuoneessa. Ne oli kaikki alun perin koristeltu jugend-aiheisin maalauksin ja voimakkain ääriivoin. Ruokasalin ja tornihuoneen kattopinnoissa maalauskoristelu on säilynyt. Sisäänkäyntihallin palkkikoristelu sekä ruokasalin valaisimiin liittyneet koristekentät päällemaalattiin ilmeisesti Kadettikoulun aikana. Käytävillä ja majoitushuoneissa oli alun perin profiloitunut kattolista sekä kattoruusukkeet. Kattopinnat oli maalattu liimamaalein.
- *1970-luvun peruskorjauksessa* ruokasalin sekä tornihuoneen palkkien koristemaalaukset säilytettiin entistään, mutta sisäänkäyntihallin palkkien maalauskoristelua ei otettu esiin. Ensimmäisen kerroksen pohjoispään käytävällä, pääporrashuoneissa ja tornisalin alatasanteella on säilynyt alkuperäiset profiloinnit.
- Kerrosten käytäville tehtiin alakatot ensimmäisen kerroksen keski-osaa lukuun ottamatta. Ne tehtiin pääosin harmaasta akustointilevystä näkyvällä lista-asennuksella. Levykatot tehtiin osittain avosau-moin. Opetustiloissa betonikatot ja -palkit jätettiin tasoittamatta.
- *Myöhemmissä muutoksissa* tilojen akustoituvia alakattoja on osittain uusittu, mutta yleensä lista-asennuksella kuten alun perinkin. Työhuoneiden ja luokkatilojen alakattoja on osittain purettu pois ja tiloja hallitsevat betonipalkit, joiden välisissä kattopinnoissa on akustointilevyä. Kellarikerroksen kirjasto- ja opetustilojen uritetut viilupintaiset alakattolevyt ovat peräisin 1990-luvun lopun kunnostuksesta. Puuverhoiltuja kattopaneeleja oli aikaisemmin vain saunaosastoon liittyvissä tiloissa. Wc-tiloissa on osittain käytetty peltipaneeleja.

OVET

Tuulikaabin kaariovi on identtinen ulko-oven kanssa ja se on uusittu vanhan mallin mukaan. Sen alkuperäinen kehys koostuu pienistä fasetoiduista lasiruuduista. Kehys ja sitä reunustava profiililista on maalattu valkoiseksi, alareunassa on säleiköt. Beigen ovilehden lasiruudut ovat myös fasetoidut. Oveen on lisätty messinkipotkupelti. Messinkivedin on vakiotyyppinen.

Käytävien teräslasiovet ovat peräisin 1970-luvun peruskorjauksesta. Ne ovat ruskeaksi maalattuja rautalankalasiovia. Teräspalo-ovet ovat vakiotyypisiä maalattuja ovia.

1970-luvun peruskorjauksessa pääosa väliovista uusittiin. Vain ensimmäisen kerroksen entistettävissä tiloissa sekä D-porrashuoneen tuulikaapissa säilytettiin alkuperäisiä jugend-tyylisiä peiliovia, jotka on jäsennetty vertikaalisesti peilikenttiin. Ruokasalin ja tuulikaapin lasiruutuiset ovet uusittiin alkuperäisen mallin mukaan. Sen sijaan sisään-tulon viereinen ovi (tila 107) muutettiin peilioveksi. Alkujaan tilaan johti lasituuruinen peiliovi.

Hallitilaan liittyvissä ovissa on rikkaimmin jäsenneetyt ovilistat ylälistoituksineen. Tuulikaapin kaari-oven kehys koostuu pienistä lasiruuduista. Oviopasteet esim. "portier" oli alun perin maalattu oviin. Käytävältä ruokasalin johtavan oven yläpuolinen profiililista on lisätty 2009 ja siinä on ravintolan oviopaste messinkikirjaimin.

Käytävien ovet tehtiin teräslasioina, jotka maalattiin rusehtaviksi ja kellarissa sinisiksi. Työhuoneisiin johtavat ovet ovat ruskeaksi maalattuja puulaakaovia, joihin liittyy sähköpieli ja yläpuolella oleva ilmanvirtaussäleikkö. Kellarin myöhemmin uusituissa teräslasioissa on käytetty vaakasuuntaista jakoa, kuten myös uritetuissa laakaovissa. Kolmannen kerroksen vihreäksi maalatut dB-laakaovet ovat peräisin 1980-luvun puolivälin kunnostuksesta.

Alkuperäiset yksilehtiset peiliovet on jäsennetty pariovien tavoin pystysuuntaiseen profiilien reunustamaan peiliin. Ovia kehystävät yksinkertaiset ovilistat ja niissä on messinkipainikkeet. Nykyisin 5 kpl. Ent. vahtimestarien tilassa (nyk. 107) oven pystysuuntaisen peilin kohdalla oli vastaavanlaiset lasiruudut kuin keittiön heilurioven.

Työhuoneiden puulaakaoviin liittyy sähköpieli ja yläpuolen ilmanvirtaussäleiköt. Rusehtaviksi ja kellarissa sinisiksi maalatut ovet ovat peräisin 1975 peruskorjauksesta.

Kellarikerroksen teräslasiovia on jäsennetty vaakasuuntaisesti päällekiinnitettyin listoin. Ne ovat peräisin 1990-luvun lopun uudistuksista.

Alkuperäiset pari-peiliovet on jäsennetty pystysuuntaiseen peiliin, joita reunustaa profiloinnit. Aulatilaa liittyviä ovia kehystävät puolipyöreät listat, jotka päätyvät vaakasuuntaiseen ylälistaan. Ovien yläpuolella on profiloituneet ylälistoitukset. Ruokasalin, vaatehuoneen ja kokoushuoneiden ovissa on yksinkertaiset ovilistat. Niissä on messinkipainikkeet. Nykyisin 12 kpl.

Keittiön lasiaukollisen heilurioven keskellä on viiteen lasiruutuun jaettu pystysuuntainen kenttä. Oven alareunaan on lisätty messinkiset potkupellit. Ovi on uusittu 1975 peruskorjauksessa. Alun perin ovia oli kaksi vierekkäin. Niitä kehystivät pyöristetyt listat ja yläpuolella oli profiloituneet ovilistoitukset. Vetimet olivat ilmeisesti messinkiä.

Uritetut laakaovet ovat peräisin 1997–98 uudistuksesta. Harmaaksi maalattuja ovia on käytetty kellarissa ja pohjakerroksessa.

KALUSTEET JA VALAISIMET

Pensionaatin kalustamisen mainitaan olleen Eliel Saarisen toimiston laajin sisustussuunnittelutehtävä Suomessa. Suunnitteluun osallistui aktiivisesti myös pensionaatin johtajatar Sofia Sjöstedt. Alkuperäisiä kalusteita ei ole rakennuksessa enää jäljellä.

Kalusteita valmistivat pääasiallisesti porvooolainen *puusepäntiike Willberg & Boström* ja Hvitträskin lähellä Masalassa sijainnut *puusepäntiike L. Strömberg*. Willberg & Boström valmisti kaikki hotellihuoneiden ja käytävien kalusteet, lukuun ottamatta vaatenaulakoita ja peilejä. Näistä suurin osa oli maalattua koivua, mutta osa oli tehty tammesta. Hotellihuoneiden kalusteissa oli pieniä eroavaisuuksia ja ne oli verhoiltu eri värisin kankain. Sama puusepäntiike valmisti myös hallien-, seurusteluhuoneiden ja kirjaston tammikalusteet sekä toimiston ja portieerin maalattua koivusta tehdyt toimistokalusteet. He valmistivat myös kaikki mäännystä tehdyt keittiökalusteet, joihin pääurakoitsija asensi sinkkiosat ja maalasi. Strömbergillä valmistettiin puolestaan ruokasalin maalattu koivukalusto sekä palveluskunnan majoitustilojen kalusteet. *J. Merivaaran Helsingin Uudelta Rautasänkyte-*

Pensionaatin hotellihuoneissa oli vuonna 1919 puusepäntiike Willberg & Boströmin valmistamia koivukalusteita. Valaisimet olivat Taidetakomo Korun toimittamia. Matot, sängynpäälliset, verhot ym. tekstiilit valmisti kangasliike J. Tirkkonen. Tunnettujen taideteosten jäljennökset tilattiin Ab Sven Strindberg Oy:ltä. Tengén / SVM

Hallin 104 riippuvalaisin (Koru) koostuu kahdeksankulmaisesta rungoltaan taotusta opaailasivalaisimesta, jossa on kupariruusukkeet sekä neljästä erillisestä riippuvasta kuparikantisesta lasipallosta. Lasipinnat ovat ilmeisesti olleet etsattuja. Valaisimen alapinnassa on alun perin myös ollut lasikupu. Lasipallojen nykyiset kuvat ovat peräisin 1970-luvulta.

Takkanurkkauksen 104 kattovalaisimen (Koru) taustalevyn keskellä on pyöreä valaisin ja sen ympärillä neljä valaisinta, joissa pisanmalliset kuvut. Valaisimet ovat messinkirunkoisia. Keskimmäisessä valaisimessa on alun perin ollut kangasvarjostin, mutta kupu on vaihdettu samaan malliseksi kuin vaatehuoneessa. Erillisissä valaisimissa on ollut alkujaan pallokuvut.

Vaatehuoneen 110 riippuvalaisimet (Koru) (ap. 3 kpl tornihuoneessa 500) ovat rungoltaan pyöreitä messinkivalaisimia, jonka ripustuskettingeissä on posliinikoristeita. (Huom. Kabinetissa 103 on ap. ollut 4 kpl vastaavan mallista, mutta kattoon kiinnitettyä valaisinta). Nykyisin 2 kpl.

Ruokasalin 103 seinävalaisimet (Koru) (alunperin 14 kpl aulassa 104) Valaisin koostuu neliömäisestä kuparilla reunustetusta taustalevystä, jonka kannakkeesta on ripustettu opaailasipallot. v.2008. Alkuperäisissä kirkkaissa pallokuvissa oli koristekuvio. Nykyisin 3 kpl.

Käytävävalaisimet 104–105a/b (Koru) (ap. 54 kpl käytävissä) ovat pyöreitä messinkirunkoisia riippuvalaisimia, jonka ripustuskettingeissä on posliinikoristeita. Alkujaan kupuna oli opaalisipallo, mutta ne on vaihdettu samanmallisiin kupuihin kuin kadettikoulunaikaisissa valaisimissa. Nykyisin 8 kpl.

Tilojen 106, 401 ja 500 messinkirunkoiset kattovalaisimet ovat kadettikouluaikaisia luokkatilojen valaisimia, joissa on opaalisikuvut. Kannat on mahdollisesti uusittu. Nykyisin 15 kpl.

1970-luvun vakiovalaisimet ovat pääasiassa alakattoihin tai niiden alapuolella sijoitettuja loisteputkivalaisimia. Yleisten tilojen valaisimista on säilynyt ruokasalin messinkikantaiset seinävalaisimet.

1970-luvun valoramppi on tyypillinen aikakauden ratkaisu. Sitä on käytetty 1.kerroksen käytävällä vanhojen riippuvalaisimien lisäksi.

taalta tilattiin hotellihuoneisiin 91 ensiluokkaista vieteri- ja jouhipatjaa ja palvelusväen huoneisiin 19 rautalankasänkyä patjoineen. Saarisen suunnittelemat kirjaillut ikkunaverhot sekä tornisalin helmiverhot valmisti *kangasliike J. Tirkkonen*, jolta tilattiin myös muut tekstiilit. Ikkunaverhoissa toistuu rombi-kuvio, joka esiintyy myös kalusteissa ja seinäpaneelissa.

Yleisötilojen erikoissuunnitellut valaisimet valmisti *Taidetakomo Koru*. Saarinen käytti usein Korun valmistamia lamppeja, mutta aina ei ole tietoa kenen suunnittelema ne ovat. Osa näistä valaisimista on säilynyt. Sisäänkäyntihallin 104 suuri takorautainen ja kuparikoristeinen lasivalaisin on ollut samassa paikassa pensionaatin ajoista lähtien, kuten myös takkatilan messinkirunkoinen valaisin. Hallin pilareissa ja seinillä oli lisäksi kuparitaustaisia seinävalaisimia, joista 3 kpl on nykyisin kabinetin 103 takaseinällä. Sisääntulokäytävän ja käytävien 105a–b katosta riippuvia valaisimia on muutettu niiden kuvut vaihtamalla. Vaatehuoneen 110 valaisimet ovat olleet alun perin tornisalissa 500.

Kadettikoulun aikana pensionaattia varten suunnitellut halli-, käytävä- ja ruokasalitilojen valaisimet säilyivät pääosin alkuperäisillä paikoillaan. Uusiin luokkatiloihin asennettiin opaalisikupuisia kattovalaisimia, joista osa on säilynyt ja nykyään tuulikaapissa 106, neuvotteluhuoneessa 401 ja tornisalissa 500. Viimeistään Ilmavoimien esikunnan aikana samantyyppisiä kupuja asennettiin myös alkuperäisiin käytävävalaisimiin. 1970-luvun peruskorjauksessa vanhoja säilyneitä valaisimia sijoitettiin entistettäviin tiloihin. Osa valaisinten kuvuista oli rikkoonnut ilkeivallan seurauksena ennen peruskorjauksen alkamista. Vastaavanlaisia oli vaikea teettää liian pienien sarjojen takia.

1970-luvun peruskorjauksen kalustesuunnitelmista vastasivat Leena Ervamaa ja Tauno Kivinen Rakennushallituksesta. He laativat keittiön seinäprojektiot sekä sauna-, kph-, wc- ja siivoustilojen kalustepiirustukset. Toisen kerroksen wc-tilat 239–240 ovat parhaiten säilyneet alkuperäisessä asussaan aina tammella reunustettuja laminaattitasoja ja seinäpeilejä myöten. Myös osa irtokalusteista on säilynyt esim. ruokasalin kalusto, neuvotteluhuoneen 400 kalusto ja 1.kerroksen käytävälle sijoitetut nahkasohvat. Ne olivat alun perin tornisalongin kerhohuoneessa 500.

1990-luvun lopulla Sisustusarkkitehtitoimisto Studio Bergroth Oy laati suunnitelmat yleisten ja Tullikoulun tilojen kalustamisesta uusilla sekä osittain jo olemassa olevilla kalusteilla. Tässä yhteydessä vaatehuoneeseen suunniteltiin uudet naulakot. Aulat ja tornihuone sisustettiin alcantaralla verhoilluilla nojatuoleilla. Vuonna 2009 aulan vastaanottotiskin ilmettä uusittiin rei'ityillä verhoilulevyillä ja kirsikkapuisella pöytälevyllä (Arkkitesto Esko Ryhänen Oy).

Valaisimia valmistaneen ja myyneen Koru-liikkeen perusti arkkitehti Eino Schroderus v.1907.

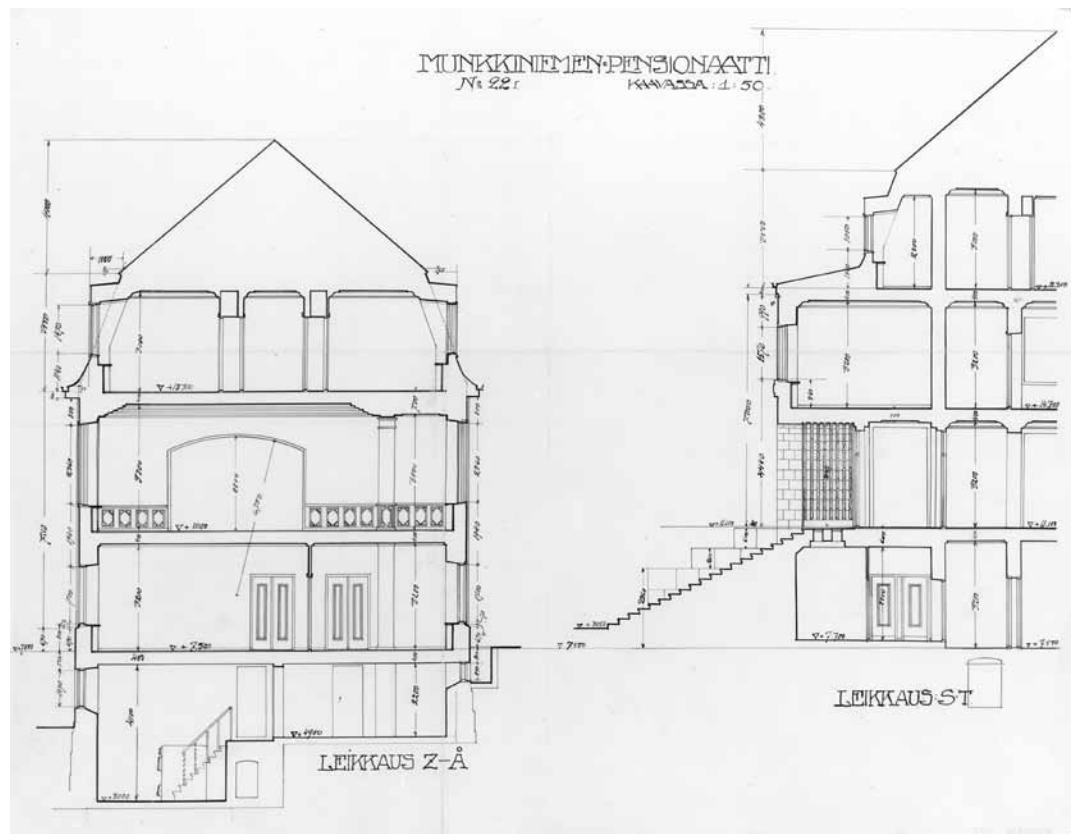
2000-luvun vakiovalaisimia ovat mm. ruokasalin riippuvalaisimet, jotka korvasivat 1970-luvun lasikupuiset kattovalaisimet. Yleisten tilojen seinä- ja kattovalaisimia uudistettaessa on käytetty pääosin messinkikantaista pyöreää valaisinta (vrt. ruokasalin 1970-l. seinävalaisimet).

RAKENTEET

Rakennuksen kantava runko muodostui alun perin muuratuista ulkoseinistä, sydänmuurista sekä poikittaisista tiiliseinistä ja osittain kantavista puuväliseinistä. Perustukset tehtiin kiviarinoiden sekä osin kallion varaan. Kellarikerroksen teräshierretty betonilattia oli maanvarainen.

Välipohjat olivat pääosin puurakenteisia. Betonivälipohjia käytettiin kellarissa ja tiloissa, joissa tarvittiin pitkiä jännevälejä eli sisäänkäyntihallissa sekä länsisiivessä. Kerrosten käytävillä oli myös betonipalkkeja niissä kohdissa, joissa oli väliseinien sisään liukuvat ”automaattiset” peltiset palo-ovet (2–3 kpl / kerros). Alkuperäiset palopermannot olivat todennäköisesti ladottua tiiltä sammal ja puru täytein. Ylimpien kerrosten mansardikattoon liittyvät ulkoseinät olivat puurakenteisia. Vesikatto kannatettiin puuristikoidella, joka tuettiin sydänmuurista ja osittain väliseinien kohdilta. Pää- ja sivuportaiden rungot tehtiin teräsbetonista.

Muutokset

1970-luvun peruskorjauksessa lähtökohtana oli rakenteellisen paloturvallisuuden parantaminen. Puuvälipohjat korvattiin pääosin betonirakenteilla ja vanhat lämpöeristemateriaalit poistettiin. Uusia rakenneratkaisuja perusteltiin myös muunneltavuudella sekä vanhoista välipohjista aiheutuvilla mahdollisilla pöly- ja hajuhaitoilla. Rakennesuunnittelusta vastasi Insinööritoimisto Martti Taskinen Ky.

Eteläosan vanhat moreenikerrokseen ulottuvat perustukset vahvistettiin. Ne sidottiin sisäpuolelta pulttaamalla ja betoniseinillä, jonka jälkeen seinävierustat avattiin ulkokautta ja lohkarapinta ruiskubetonoitiin. Myös kellarin kaikki maanvaraiset laatat uusittiin.

Vain osa vanhoista rakenteista säilytettiin. Kantavat tiiliseinät sydänmuureineen olivat ainoat jäljelle jäävät seinärakenteet. Ylimpien mansardikerrosten (2. ja 3.kerros) puurakenteisten ulkoseinien vanhat lämmöneristeet (sammal ja puru) sekä lahot puurakenteet uusittiin. Käytävien sekä huoneiden äänieristetyt väliseinät tehtiin 1/2 kiven kalkkihiekkatiilistä. Kevytrakenteiset seinät olivat pääosin mineraalivillalla äänieristettyjä lastulevyseinä avosaumoin.

Pääosa länsisiiven alkuperäisistä betonivälipohjista säilytettiin. Sisäänkäyntihallin betonipalkkikatkon palkisto säilytettiin, mutta betonilattaa uusittiin. Puurakenteisia välipohjia on säilynyt tornisalongin ja ilmeisesti osittain 2.–3. kerroksen lattioissa (ks. säilyneisyyskaaviot). Purettujen puurakenteisten välipohjien tilalle tehtiin uudet teräsbetonivälipohjat. Kantaviin seiniin tehtiin laattoja varten uria sekä palkkeja varten läpimeneviä reikiä. Tornin puurakenteinen yläpohja säilytettiin, mutta todennäköisesti sekä keski- että eteläosalla ne suunnitelmista poiketen uusittiin betonirakenteisina.

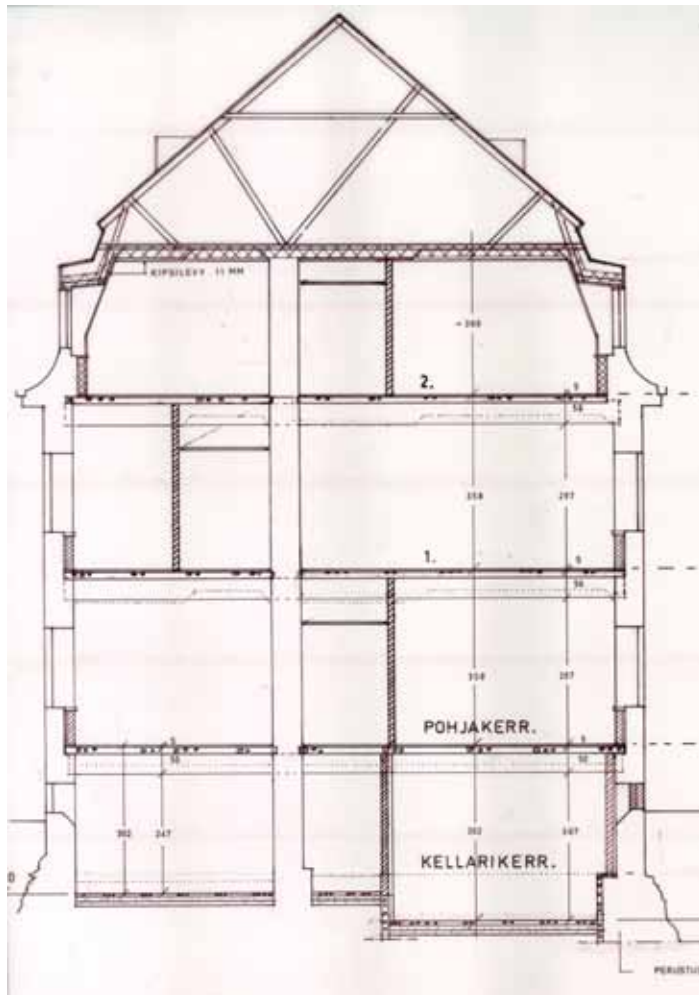
Vesikaton puurakenteiset ristikot säilytettiin paitsi luentosalin kohdalla, jossa auditorion uudet kattorakenteet kannatettiin Laivateollisuus Oy:n suunnittelemissa liimapuupalkeilla. Porrashuoneiden rakenteet säilyivät pääosin alkuperäisessä asussaan. Porrashuonetta B jatkettiin ensimmäisestä kerroksesta kellarikerrokseen rungoltaan teräsbetonirakenteisena ja sen viereiseen huonetilaan valettiin hissikuilu.

Alkuperäiset leikkauspiirustukset n. 1916. Vasemmalla länsisiiven poikki-leikkaus ja oikealla pääsisäänkäynnin kohdalta. AM

Vuoden 1975 leikkauspiirustus, jossa näkyy eteläosan uudet ylä-, väli- ja alapohjarakenteet. SKA

Pohjoispihan graniittimuuri tuettiin teräsbetonipilareilla sen jälkeen kun sisäpuolen autotalli ja varasto oli purettu pois. Oikaistun yläpinnan päälle valettiin suojalaatta teräsbetonista, joka pellitettiin. Saumat kunnostettiin betonilaastilla.

Kellarikerroksen eteläosalle on tehty rakenteisiin liittyviä muutoksia v.1998, kun rakennettiin toiseen kerrokseen ulottuva uusi hissi ja D-porrasta jatkettiin pohjakerroksesta kellarikerrokseen. Ulkopuolen perustuksia on kunnostettu v. 2004.

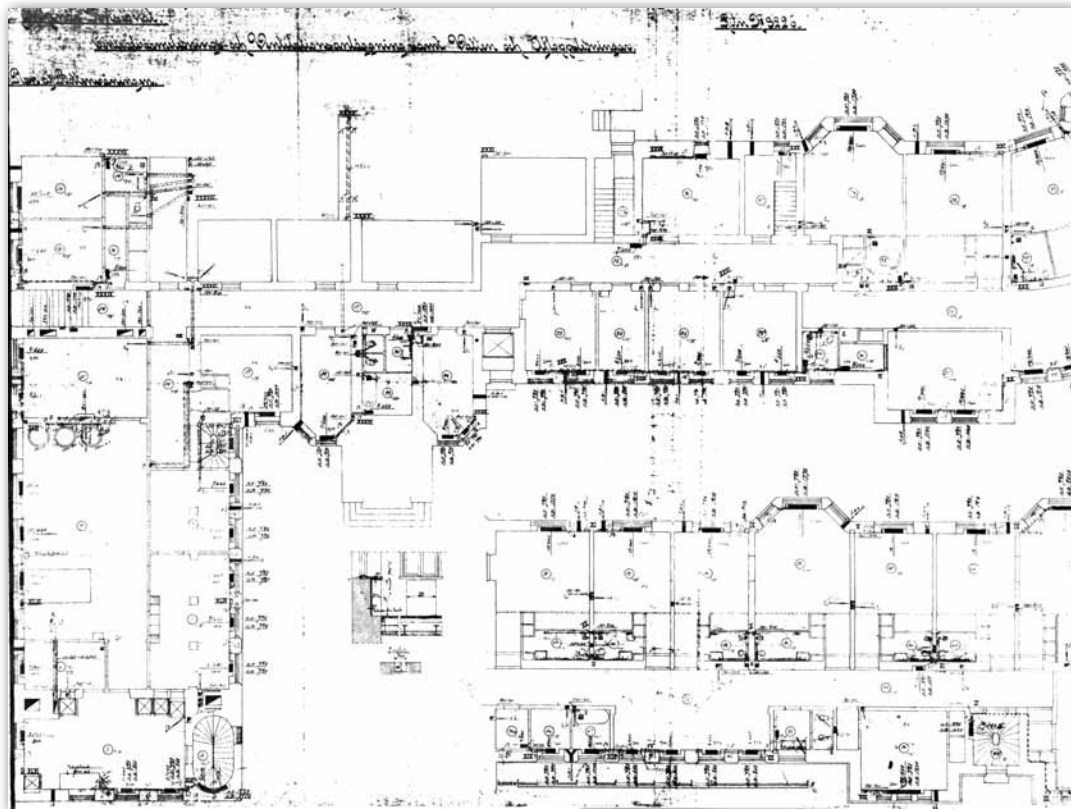

TALOTEKNIikka

Rakennuksessa oli alun perin hyvin ajanmukaiset LVI-asennukset, jotka suoritti Ab Vesijohtoliike Oy. Suurimmassa osassa tiloista lämmitys hoidettiin radiaattorein varustetulla vesikeskuslämmityksellä, jonka pannuhuone sähköisine kiertopumppuineen sijaitsi kellarissa [nyk. 006 ja 008]. Keittiö- ja ruokasalitiloissa oli radiaattoreiden lisäksi ilmastointi-/ilmalämmitysjärjestelmä, jonka ilmakammiot olivat kellarissa nykyisten tilojen 0012–0014 kohdalla. Raitisilman sisäänotto tapahtui pohjoisen huoltopihan kautta ja järjestelmään kuului sähkötoimiset ”ventilaattorit”. Keittiö- ja ruokasalitiloissa oli ilmalämmityksen kookkaat tulo- ja poistoilmasäleiköt. Ilmalämmitysjärjestelmän ja muun ilmanvaihdon poistoilma koottiin hormeista ullakoilla sijainneisiin puurakenteisiin ulosjohtotorviin ja edelleen katon harjalla sijaitseviin tuuletuspiippuihin (uusittuina edelleen jäljellä).

Pensionaatin pohjakerroksen ilmanvaihto- ja lämpöjohtopiirustus v.1917. SKA

Keittiötilojen lisäksi lähes kaikkiin hotellihuoneisiin oli johdettu lämmin käyttövesi ja niissä oli omat wc- ja kylpytilat. Vesijohtot kuljetettiin pannuhuoneesta kellarin kattoja myöten rakennuksen

keskiosan lävistävän putkikanaalin kautta ylös johtaviin putkikanaviin. Pannuhuoneesta saatiin myös höyryä keittiö- ja tarjoilutiloissa sijainneille höyrypadoille, liesiin sekä lämpöpöytiin. Viemärit johdettiin sähköpumpulla varustettuun Septic-tankkiin.

Sähkövalaistuksen lisäksi pensionaatin kaikkiin huoneisiin oli vedetty sähköinen soittokellojärjestelmä. Puhelimia oli aluksi kuusi, mutta talo oli varustettu 100 pääteen keskuksella. Siivous hoidettiin sähkökäyttöisin pölynimurein.

Muutokset

1970-luvun peruskorjauksessa kaikki lvis-asennukset uusittiin. Lvi-suunnittelusta vastasi Rakennushallitus ja sähkösuunnittelusta Insinööritoimisto Sarpanen Ky. Nykyiset asennukset ovat pääosin peräisin tältä ajalta, mutta niitä on myös uusittu eri vaiheissa.

Rakennuksen kaikki tilat varustettiin koneellisella ilmanvaihdoilla. Ilmanvaihtokonehuoneet sijoitettiin pienempinä yksikköinä pääosin ullakoille ja kellarikerrokseen, mutta osittain myös kerroksiin. Ruokasalissa hyödynnettiin vain osin vanhojen seinäsäleikköjen paikkoja. Lisäksi kattopintaan avattiin uusia säleikköjä. Muissa entistettävissä tiloissa säleiköt sijoitettiin seinille. Toimisto- ja luokkatila kerroksissa lvis-asennukset sijoitettiin pääosin käytäville, joihin tehtiin alakatot. Käytävälle puhallettu tuloilma johdettiin ovien yläpuolisten raitisilmasäleikköjen kautta työhuoneisiin. Luokkatilojen reunoille tehtiin osittain käytäväseinää vasten olevat kotelot.

Kaikki alkuperäiset valurautapatterit poistettiin ja ne korvattiin levyypattereilla. Pattereita on osittain uusittu myöhemmin. Huonetiloissa sähköasennukset johdettiin ikkunaseinillä olevilla vaakakouruilla.

Peruskorjauksessa osa vanhoista hormeista purettiin. Takka kunnostettiin ulkopuolisilta osiltaan ja hormisto suljettiin.

Myöhemmät lvis-muutokset ovat liittyneet 3. kerroksen majoitustilojen muutokseen toimistotiloiksi v. 1986, kellarikerroksen B-osan muutostöihin v. 1998 sekä tornihuoneen iv:n uusimiseen v. 2007, jolloin poistoilmasäleikköjä suurennettiin ja asennettiin uudet tuloilmanhajoittajat.

Vas. yllä: Ruokasalin tuloilmasäleiköt näkyvät Kadettikoulun aikaisessa kuvassa v.1934. Yksityiskokoelma

Vas: Ruokasalin ja 1.krs:n käytävän ikkunapenkkeihin on tehty tuuletusreiät 2000-luvulla.

Sisäntulohallin 104 korkeiden ikkunoiden edessä oli jo alusta saakka lämpöjohtokanava, jonka päällä oli metalliverhoiltu koroke. Nykyisen patterisyvennyksen päällä on lattian tasossa oleva säleikkö.

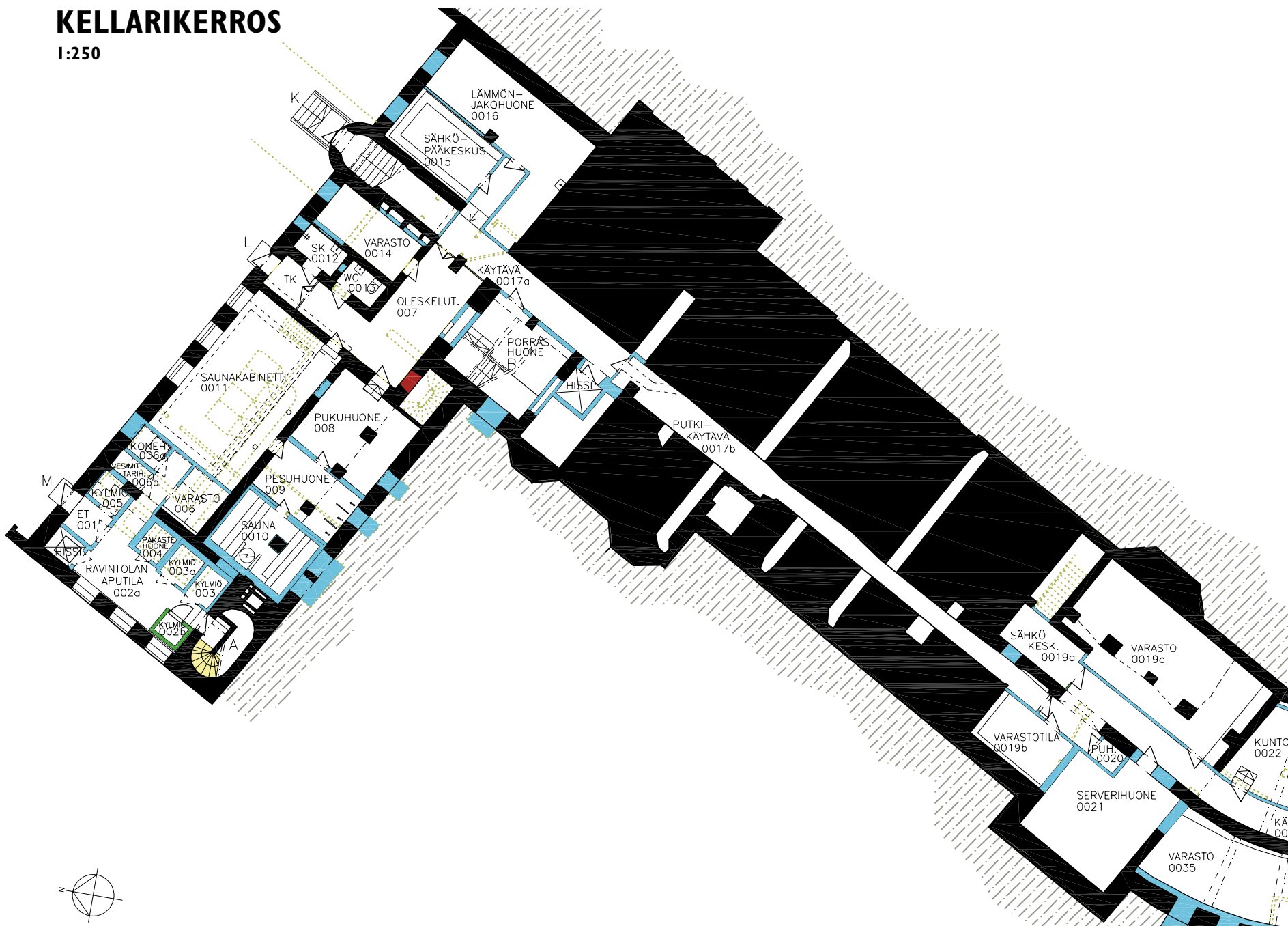

Ruokasalissa hyödynnettiin vain osin alkuperäisen ilmalämmityksen kookaiden säleikköjen paikkoja (vas. yllä). Toimistokäytävälle puhallettu ilma johdetaan ovien yläpuolisten säleikköjen kautta työhuoneisiin. Opetustilojen seinillä on puolestaan rakenneaineiset iv-kotelot.

Vuoden 1975 peruskorjauksessa vanhat valurautapatterit uusittiin levyypattereiksi. Työhuoneisiin ja opetustilojen ikkunapenkkien eteen asennettiin sähkökourut.

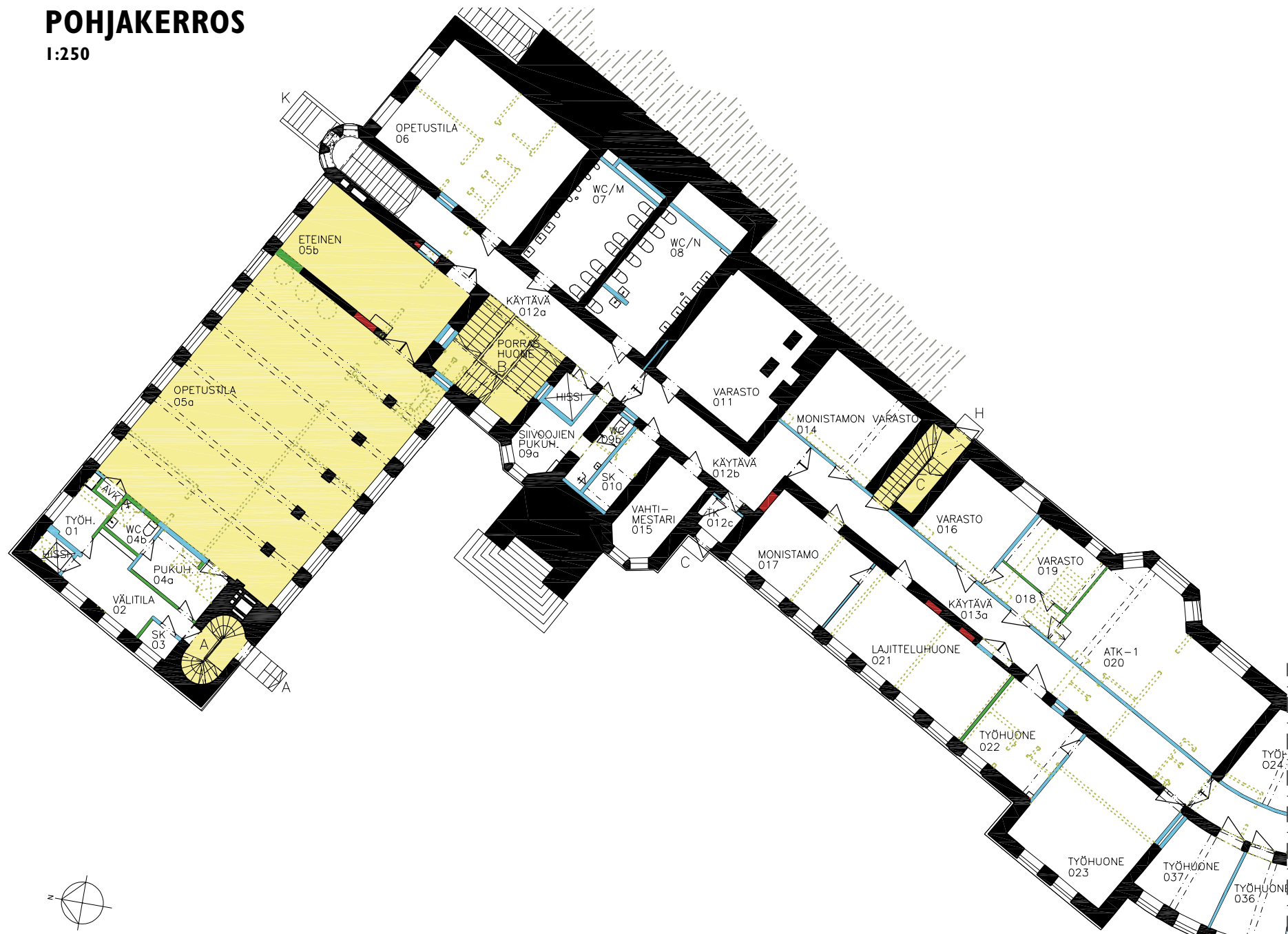
1:250

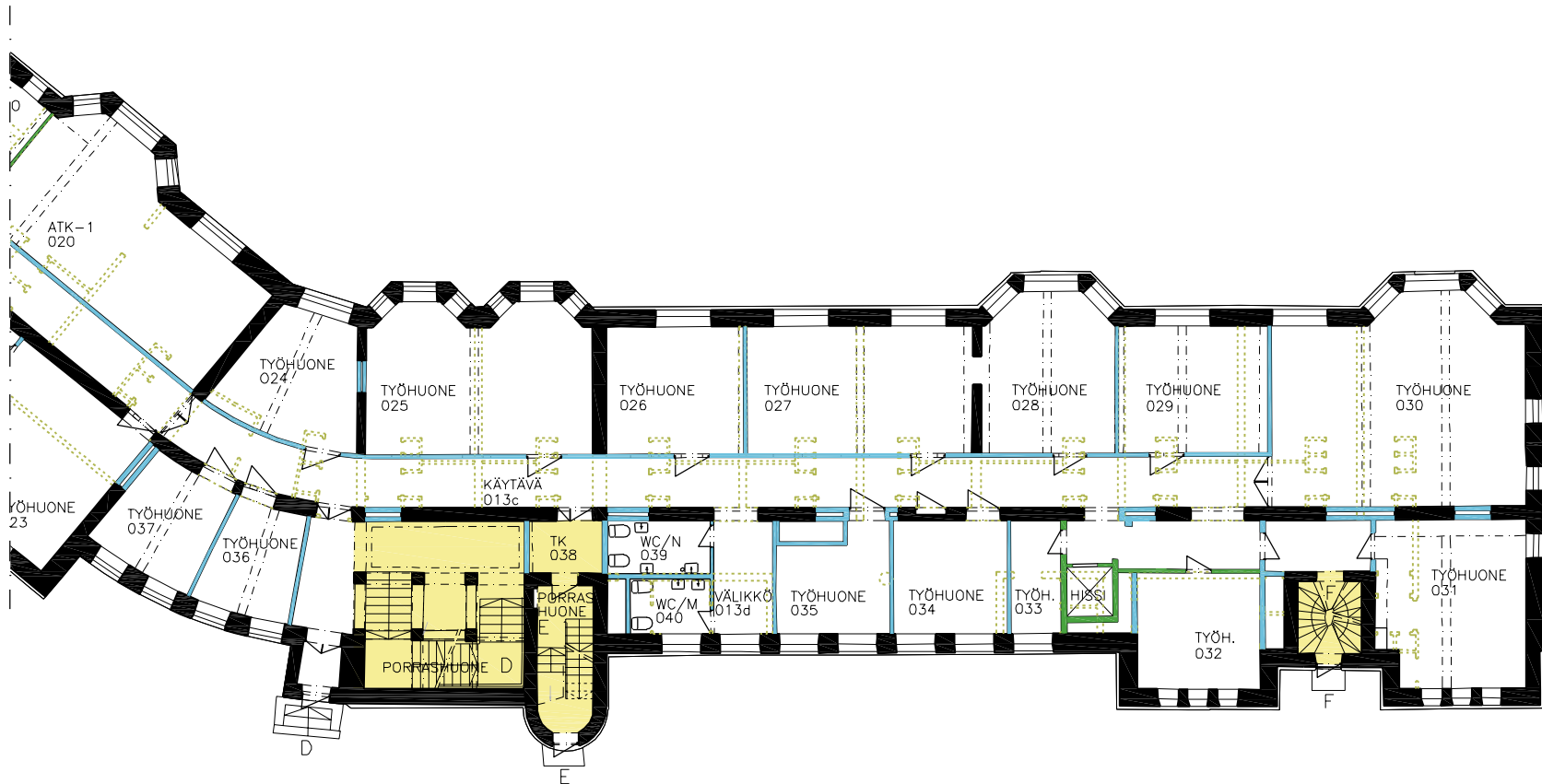
-
- VARASTO 0019c
- KUNTOSALI 0022
- KOKOUSTILA 0023
- KOKOUSTILA 0024
- WC/M 0025c
- WC/N 0025b
- SK 0025c
- INVA WC 0025d
- OPETUSTILA 0026
- OPETUSTILA 0027
- SERVERIHUONE 0021
- KÄYTÄVÄ 0018a
- KÄYTÄVÄ 0018b
- VARASTO 0035
- VARASTO 0034
- VÄLIKKÖ 0018c
- IV-KONEHUONE 0033
- VARASTO 0032
- AULA 0031
- POURASHUONE D
- POURASHUONE E
- POURASHUONE F
- IV-KONEHUONE 0030
- VÄLIKKÖ 0029
- POURASHUONE F
- KOKOUSTILA 0028
- HISSI
- G
- F
- E
- D
- C
- B
- A
- 0017b
- 0017a
- 0017c
- 0017d
- 0017e
- 0017f
- 0017g
- 0017h
- 0017i
- 0017j
- 0017k
- 0017l
- 0017m
- 0017n
- 0017o
- 0017p
- 0017q
- 0017r
- 0017s
- 0017t
- 0017u
- 0017v
- 0017w
- 0017x
- 0017y
- 0017z
- 0018a
- 0018b
- 0018c
- 0018d
- 0018e
- 0018f
- 0018g
- 0018h
- 0018i
- 0018j
- 0018k
- 0018l
- 0018m
- 0018n
- 0018o
- 0018p
- 0018q
- 0018r
- 0018s
- 0018t
- 0018u
- 0018v
- 0018w
- 0018x
- 0018y
- 0018z
- 0019a
- 0019b
- 0019c
- 0019d
- 0019e
- 0019f
- 0019g
- 0019h
- 0019i
- 0019j
- 0019k
- 0019l
- 0019m
- 0019n
- 0019o
- 0019p
- 0019q
- 0019r
- 0019s
- 0019t
- 0019u
- 0019v
- 0019w
- 0019x
- 0019y
- 0019z
- 0020a
- 0020b
- 0020c
- 0020d
- 0020e
- 0020f
- 0020g
- 0020h
- 0020i
- 0020j
- 0020k
- 0020l
- 0020m
- 0020n
- 0020o
- 0020p
- 0020q
- 0020r
- 0020s
- 0020t
- 0020u
- 0020v
- 0020w
- 0020x
- 0020y
- 0020z
- 0021a
- 0021b
- 0021c
- 0021d
- 0021e
- 0021f
- 0021g
- 0021h
- 0021i
- 0021j
- 0021k
- 0021l
- 0021m
- 0021n
- 0021o
- 0021p
- 0021q
- 0021r
- 0021s
- 0021t
- 0021u
- 0021v
- 0021w
- 0021x
- 0021y
- 0021z
- 0022a
- 0022b
- 0022c
- 0022d
- 0022e
- 0022f
- 0022g
- 0022h
- 0022i
- 0022j
- 0022k
- 0022l
- 0022m
- 0022n
- 0022o
- 0022p
- 0022q
- 0022r
- 0022s
- 0022t
- 0022u
- 0022v
- 0022w
- 0022x
- 0022y
- 0022z
- 0023a
- 0023b
- 0023c
- 0023d
- 0023e
- 0023f
- 0023g
- 0023h
- 0023i
- 0023j
- 0023k
- 0023l
- 0023m
- 0023n
- 0023o
- 0023p
- 0023q
- 0023r
- 0023s
- 0023t
- 0023u
- 0023v
- 0023w
- 0023x
- 0023y
- 0023z
- 0024a
- 0024b
- 0024c
- 0024d
- 0024e
- 0024f
- 0024g
- 0024h
- 0024i
- 0024j
- 0024k
- 0024l
- 0024m
- 0024n
- 0024o
- 0024p
- 0024q
- 0024r
- 0024s
- 0024t
- 0024u
- 0024v
- 0024w
- 0024x
- 0024y
- 0024z
- 0025a
- 0025b
- 0025c
- 0025d
- 0025e
- 0025f
- 0025g
- 0025h
- 0025i
- 0025j
- 0025k
- 0025l
- 0025m
- 0025n
- 0025o
- 0025p
- 0025q
- 0025r
- 0025s
- 0025t
- 0025u
- 0025v
- 0025w
- 0025x
- 0025y
- 0025z
- 0026a
- 0026b
- 0026c
- 0026d
- 0026e
- 0026f
- 0026g
- 0026h
- 0026i
- 0026j
- 0026k
- 0026l
- 0026m
- 0026n
- 0026o
- 0026p
- 0026q
- 0026r
- 0026s
- 0026t
- 0026u
- 0026v
- 0026w
- 0026x
- 0026y
- 0026z
- 0027a
- 0027b
- 0027c
- 0027d
- 0027e
- 0027f
- 0027g
- 0027h
- 0027i
- 0027j
- 0027k
- 0027l
- 0027m
- 0027n
- 0027o
- 0027p
- 0027q
- 0027r
- 0027s
- 0027t
- 0027u
- 0027v
- 0027w
- 0027x
- 0027y
- 0027z
- 0028a
- 0028b
- 0028c
- 0028d
- 0028e
- 0028f
- 0028g
- 0028h
- 0028i
- 0028j
- 0028k
- 0028l
- 0028m
- 0028n
- 0028o
- 0028p
- 0028q
- 0028r
- 0028s
- 0028t
- 0028u
- 0028v
- 0028w
- 0028x
- 0028y
- 0028z
- 0029a
- 0029b
- 0029c
- 0029d
- 0029e
- 0029f
- 0029g
- 0029h
- 0029

POHJAKERROS

1:250

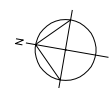
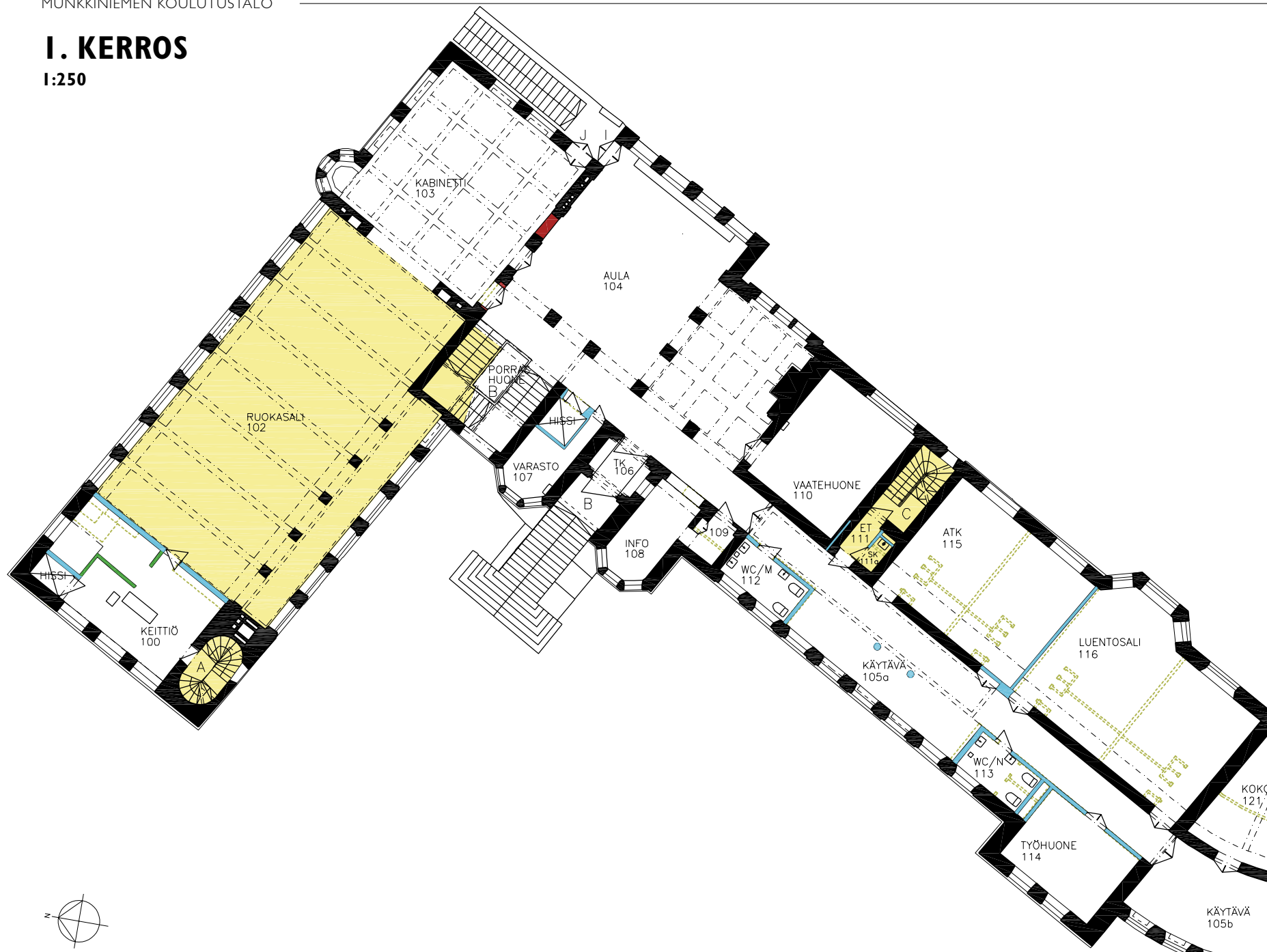

- purettu alkuperäisrakenne
- 1919 rakenne
- 1923-40 rakenne
- 1941-73 rakenne
- 1919-73 välipohjarakenne
- 1975 rakenne
- Myöhempi rakenne

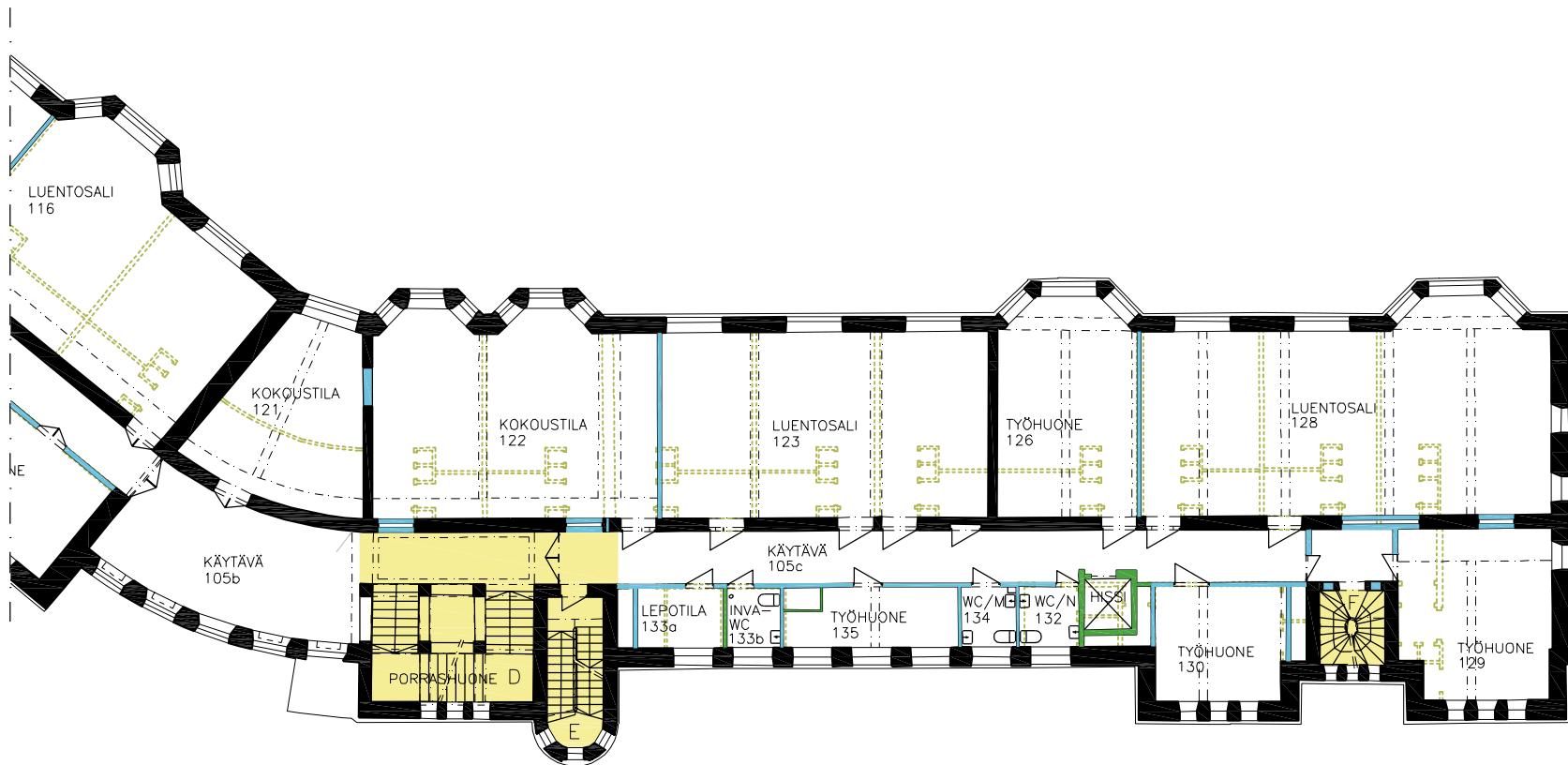

I. KERROS

1:250

- purettu alkuperäisrakenne
- 1919 rakenne
- 1923-40 rakenne
- 1941-73 rakenne
- 1919-73 välipohjarakenne
- 1975 rakenne
- Myöhempi rakenne

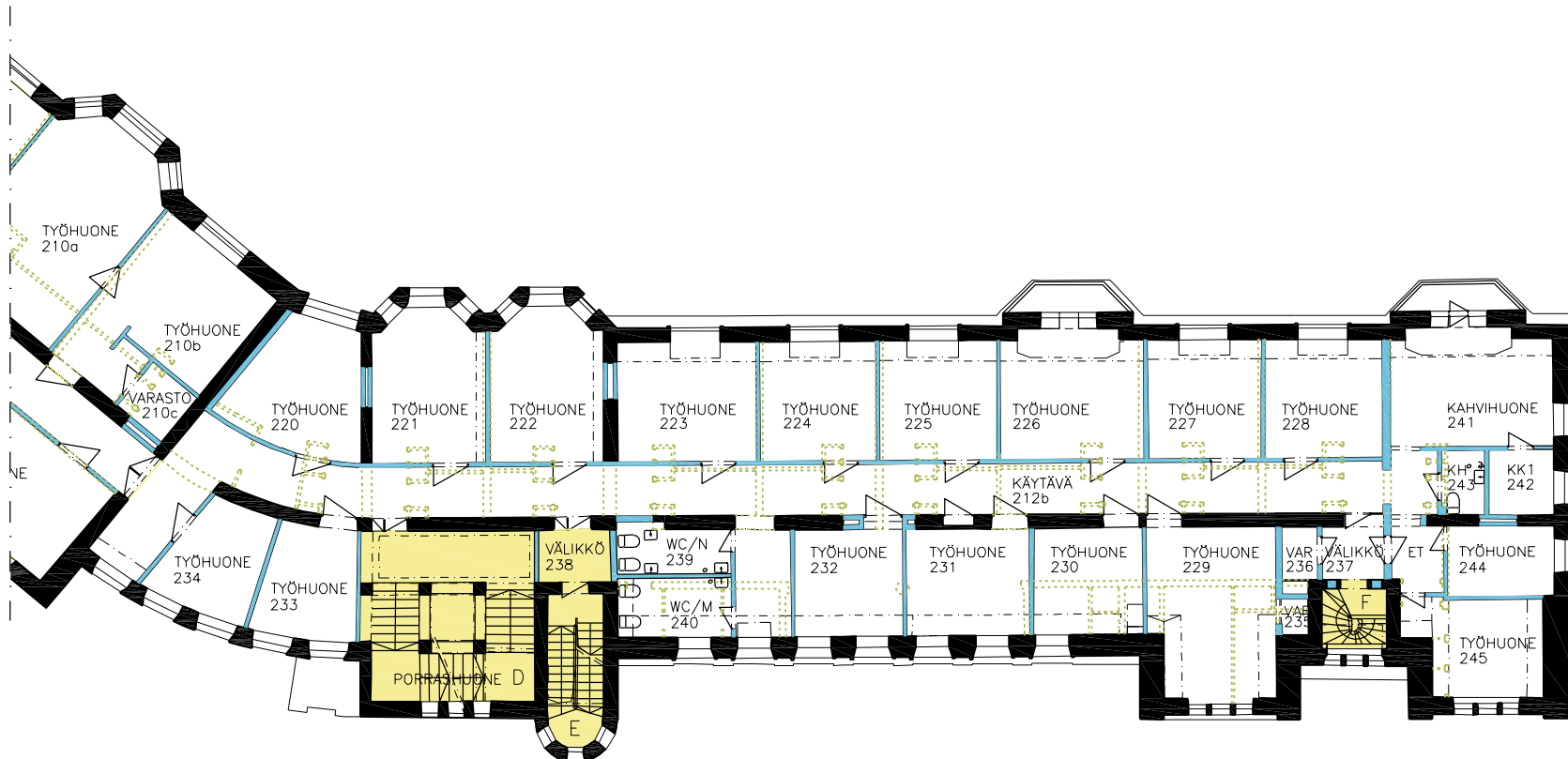

2. KERROS

1:250

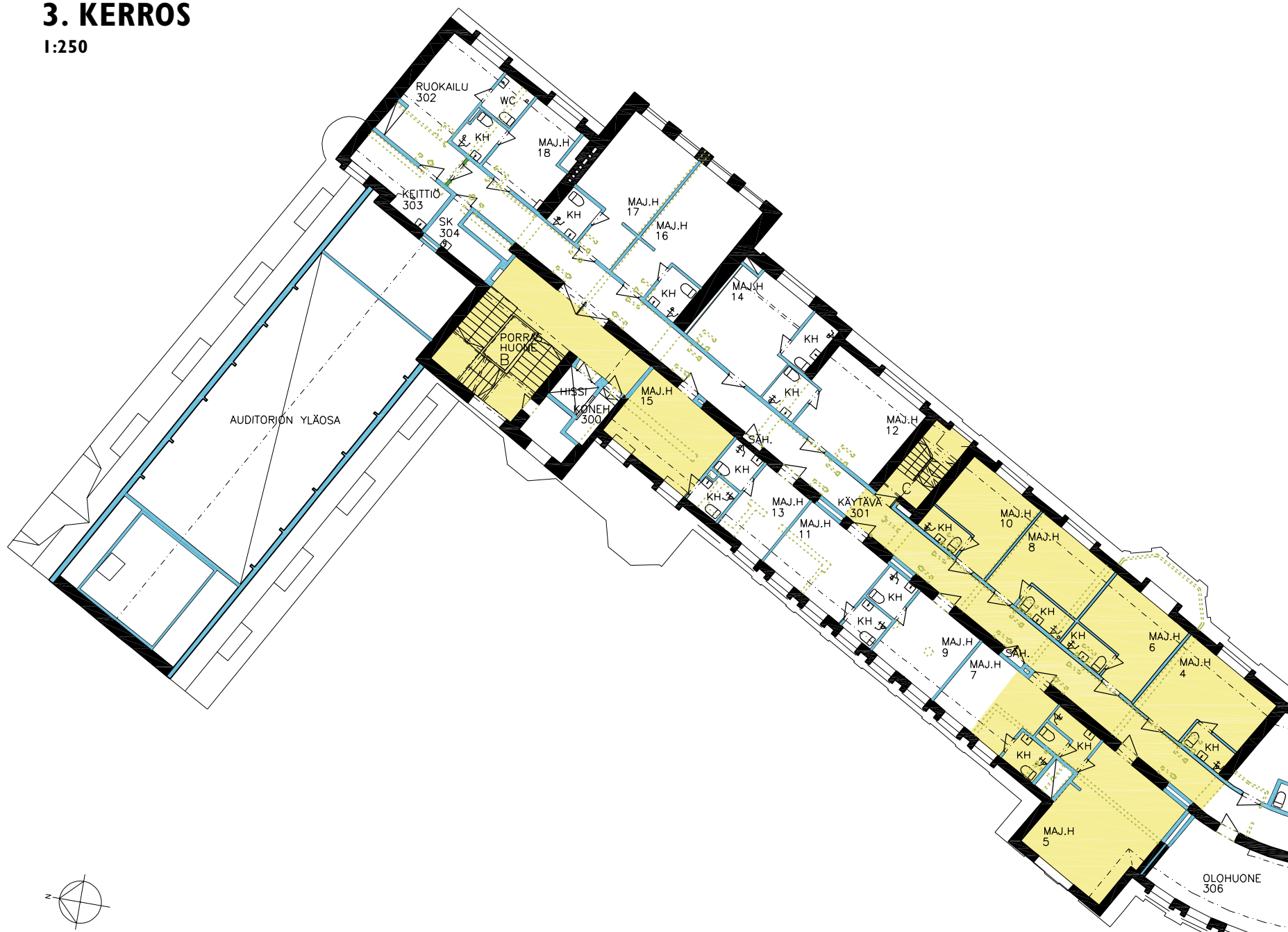

- purettu alkuperäisrakenne
- 1919 rakenne
- 1923-40 rakenne
- 1941-73 rakenne
- 1919-73 välipohjarakenne
- 1975 rakenne
- Myöhempi rakenne

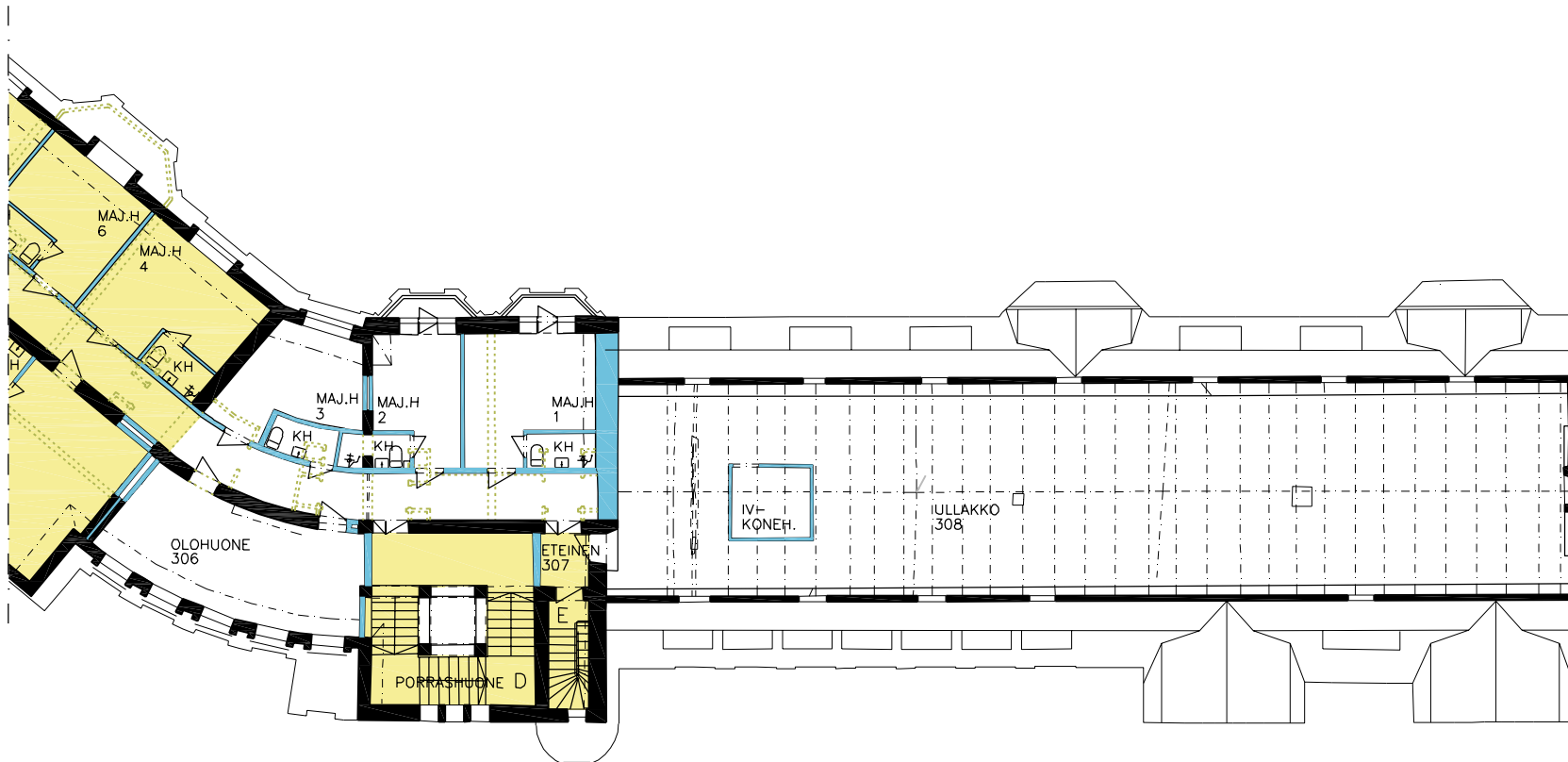

3. KERROS

1:250

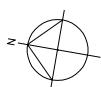
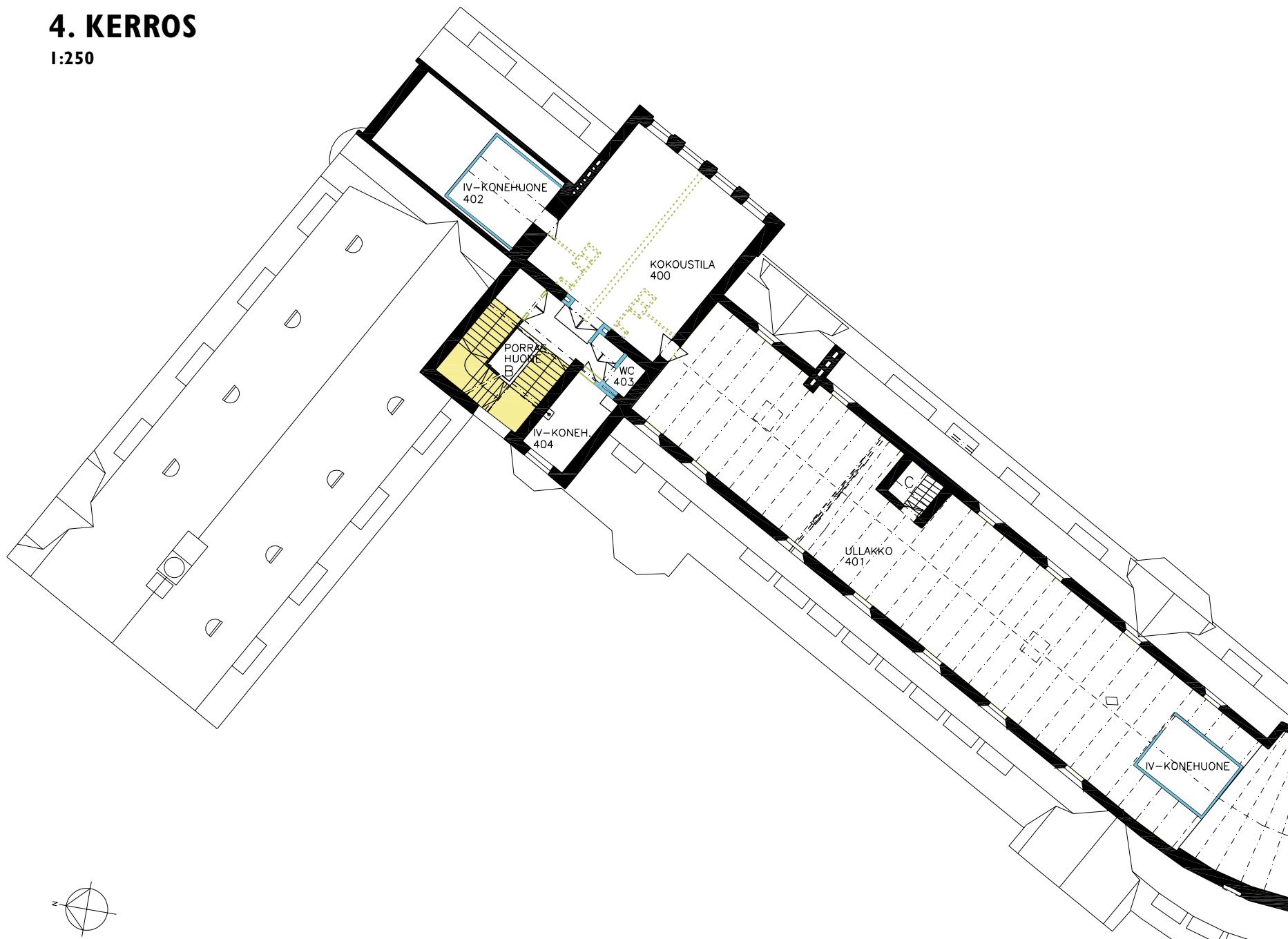

- purettu alkuperäisrakenne
- 1919 rakenne
- 1923-40 rakenne
- 1941-73 rakenne
- 1919-73 välipohjarakenne
- 1975 rakenne
- Myöhempi rakenne

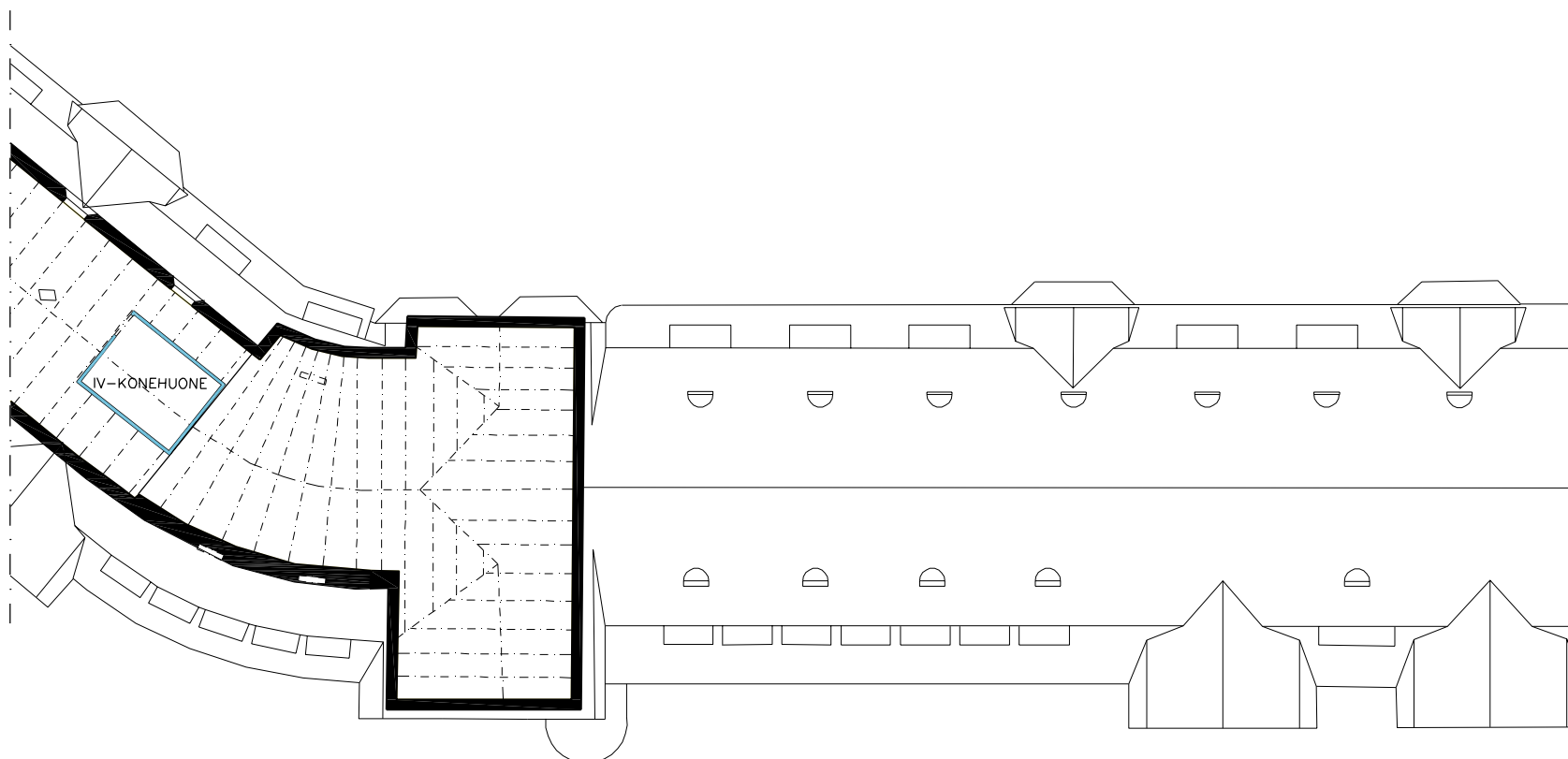

4. KERROS

1:250

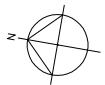
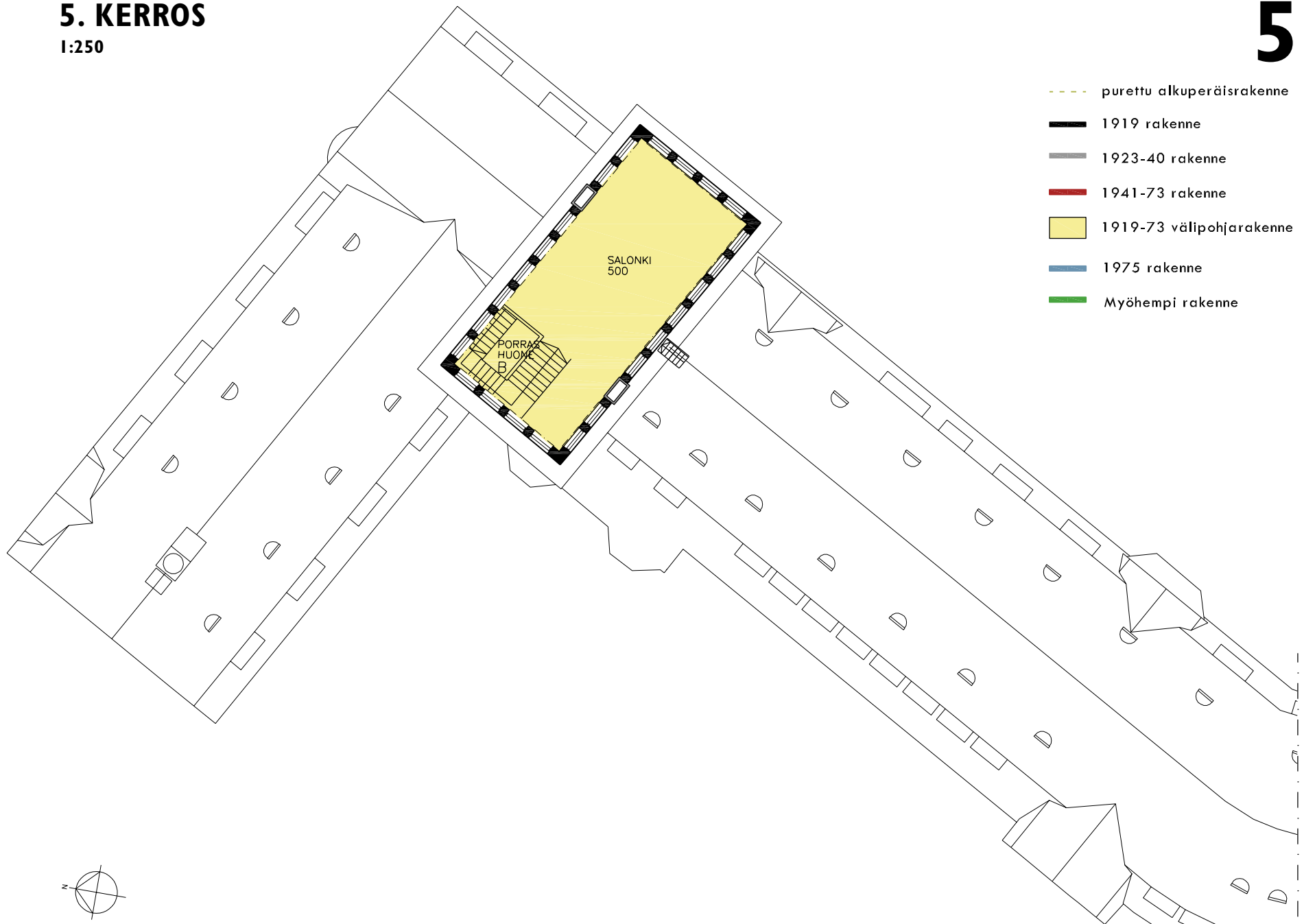
- purettu alkuperäisrakenne
- 1919 rakenne
- 1923-40 rakenne
- 1941-73 rakenne
- 1919-73 välipohjarakenne
- 1975 rakenne
- Myöhempi rakenne

5. KERROS

1:250

5

SISÄTILOJEN SÄILYNEISYYSKAAVIOT

Säilyneisyyskaavioissa on eroteltu viisi vaihetta:

- Alkuperäiset vuoden 1919 rakenteet
- Kadettikouluajana 1923–1940 tehdyt muutokset
- Ilmavoimien esikunnan aikana 1941–1973 tehdyt muutokset
- Peruskorjauksessa 1975–76 tehdyt muutokset
- Peruskorjauksen jälkeiset muutokset

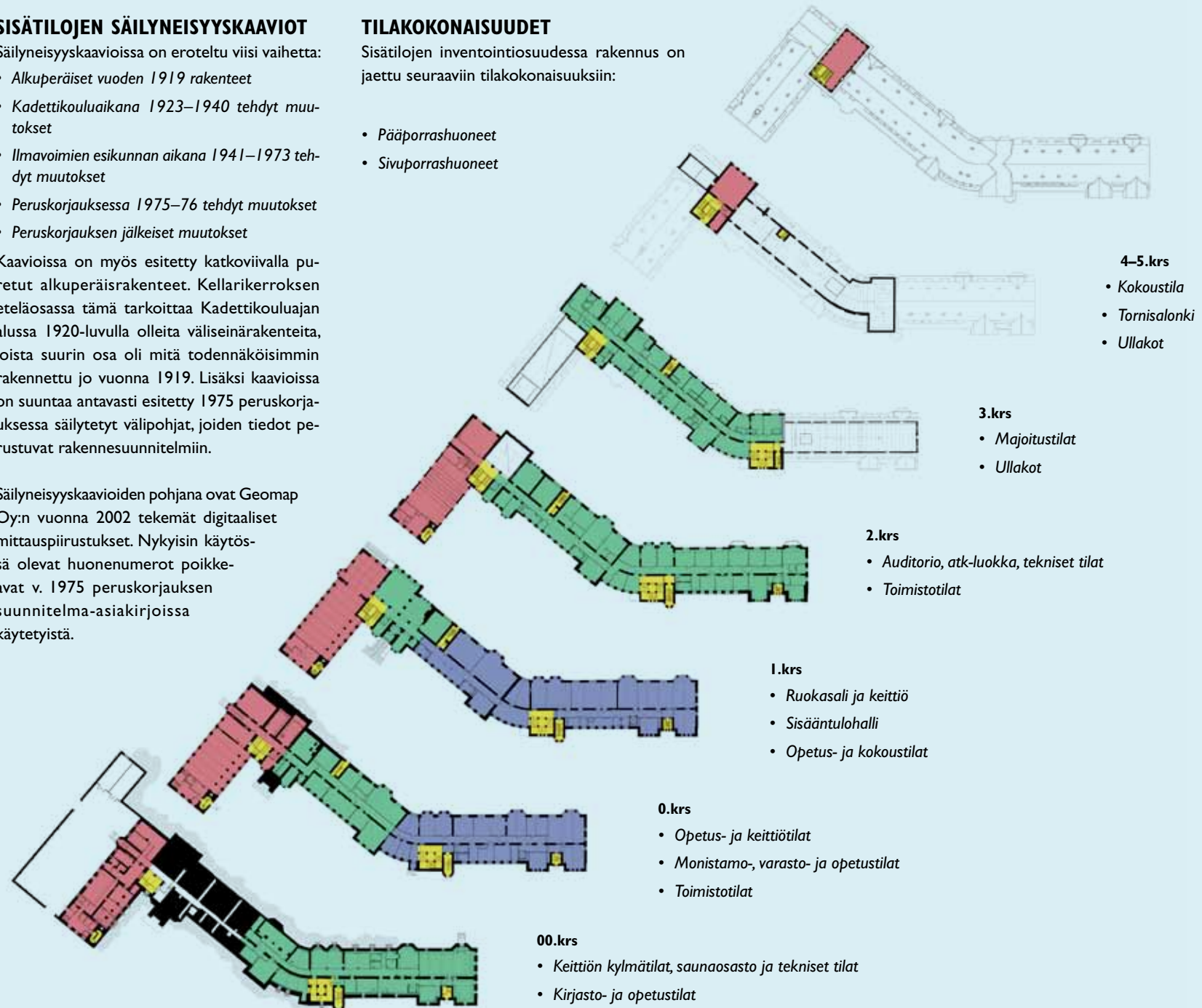
Kaavioissa on myös esitetty katkoviivalla puretut alkuperäisrakenteet. Kellarikerroksen eteläosassa tämä tarkoittaa Kadettikouluajan alussa 1920-luvulla olleita väliseinärakenteita, joista suurin osa oli mitä todennäköisimmin rakennettu jo vuonna 1919. Lisäksi kaavioissa on suuntaa antavasti esitetty 1975 peruskorjauksessa säilytetyt välipohjat, joiden tiedot perustuvat rakennesuunnitelmiin.

Säilyneisyyskaavioiden pohjana ovat Geomap Oy:n vuonna 2002 tekemät digitaaliset mittauspiirustukset. Nykyisin käytössä olevat huonenumerot poikkeavat v. 1975 peruskorjauksen suunnitelma-asiakirjoissa käytetyistä.

TILAKOKONAISUUDET

Sisätilojen inventointiosuudessa rakennus on jaettu seuraaviin tilakokonaisuuksiin:

- Pääporrashuoneet
- Sivuporrashuoneet

Pääporrashuoneet

B- ja D-portaat

Porrashuoneiden alkuperäinen asu on pitkälti säilynyt, mutta avoimet tilalliset yhteydet kerrosten käytäviin on pääosin suljettu. Molempia porrashuoneita on jatkettu kellarikerrokseen saakka, B-porrasta 1975 peruskorjauksessa ja D-porrasta vuonna 1998.

D-portaan pohjakerroksesta, joka oli alun perin porrashuoneen alin taso on käynti kadulle.

Molemmat pääportaat ovat kolmivartisia avoportaita ja ne muistuttavat toisiaan sekä tilallisesti että ulkoasultaan. Valoa ne saavat kerrosten läpi ulottuvien korkeiden moniruutuisten ikkunoiden kautta. Porraskaitteet ja seinien alapinnat koostuvat ilmeisesti pääosin alkuperäisistä puupaneeleista. Kadettikouluaijana vuosikurssit käyttivät omia portaitaan: B-porras oli nk. ”simppuporras” ja D-porras ”kaaderiporras”.

B-porrashuone sijoittuu torniosaan ja sen kohdalla julkisivussa on neljän kerroksen korkuinen moniruutuinen lasiseinä. Porras ulottui alkujaan ensimmäisestä kerroksesta ylimpään tornisaliin 500 saakka. Sali erotettiin porrashuoneesta jo rakennusvaiheessa peilikenttiin jaetuilla seinillä ja välikatolla. 1970-luvun peruskorjauksessa porrasta jatkettiin kaksi kerrosväliä alaspäin kellarikerrokseen alkuperäistä periaatetta noudattaen, mutta seinäpaneelien koristekuviot ja kattopintojen profiloinnit jätettiin tältä osalta pois. Porrashuoneen viereiseen tilaan rakennettiin uusi hissi. Välitasanteelta avattiin luukku 3.kerroksen hissikuilun ja konehuoneen väliseen takatilaan.

Alun perin pohjakerroksesta kolmanteen kerrokseen saakka ulottunut D-porras kiertyy neljän pilarin ympärille. Kattopintaan saakka ulottuvat pilarit yhdistyvät toisiinsa matalalla profiloitulla ”palkistolalla”. Porrashuone saa valoa kerrosten läpi ulottuvasta kolmesta kapeasta ikkunasta. Ylimmällä tasanteella on kolme erillistä ylä- ja alareunoistaan kaarevaa ikkunaa. Porrashuonetta jatkettiin kellarikerrokseen saakka v. 1998 rakentamalla uudet syöksyt teräsbetonista ja avaamalla sydänmuuriin uusi oviaukko käytävälle.

Molempien pääporrashuoneiden kaitteet koostuvat puupaneeleista, joissa on rombikuvio eli vinoneliöt. Seiniä kiertävissä samankorkuisissa paneeleissa on kuviona kahdeksankulmiot. Alkuperäiset lautoalattiat on uusittu 1975 peruskorjauksessa tammilautaparketiksi. Tasanteiden ja syöksyjen kasettimaisissa kattopinnoissa on alkuperäiset profiloinnit. Seinäpaneelit on maalattu vihreiksi ja niiden yläpuoliset seinäpinnat kellertäviksi. Porrashuoneissa on uusitut pyöreät seinävalaisimet ja ikkunoiden alla levy patterit. B-porrashuoneen kerrostasanteiden kaitteita on korotettu teräksisillä lisäkaiteilla v. 2007.

Alla: D-portaan ensimmäisen kerroksen avoin yhteys käytävään on säilynyt.

Yllä: B-porras päättyi alapäästään alun perin ensimmäisen kerroksen sisääntuloaulaan. 1970-luvun alun kuvassa näkyy välitasanteella ollut portti. HAUS

Alla vas: D-portaan kellaritasanne.

Tämän sivun kuvat B-portaasta

Lattiat

- Porrasaskelmissa ja -tasanteilla tammilautaparketti, puujalkalistat vihreäksi maalattuja. Askelmien reunoissa mustat muoviliukuesteet.
- D-portaan tk:ssa ja B-portaan kellaritasanteella vinyylilaatta. D-portaan alatasanteella tilen väri-nen laatta.

Seinät

- Seinillä ja porraskaiteena vihreäksi maalattu puupaneeli (seinäpaneeli D-portaassa pohjakerroksesta ylöspäin, alemmilla tasoilla puinen lakattu käsijohde. B-portaassa ensimmäisestä kerroksesta neljanteen osittain). Seinäpaneelissa kahdeksankulmiot, porraskaiteessa rombit. Seinät maalattu kellertäviksi.

Katto

- Valkeaksi maalatuissa kattopinnoissa ja syöksyjen neliömäisissä kasettipinnoissa profiloinnit. Myöhemmin tehdyt kattopinnot alemmissa kerroksissa ilman profilointeja. D-portaan 0.krs:n tasanteella levykatto.

Sivuporrashuoneet

A-, E-, F- ja H-portaat

Neljä kapeaa erimuotoista sivuporrasta muodostavat keskenään tilallisesti hyvin säilyneen sarjan. Pintojen osalta portaat ovat pääosin 1975 peruskorjauksen aikaisessa asussaan.

Länsisiiven A-porrashuone on pitkänomainen, päädyistään kaarevasivuinen kiertyvä porras, joka ulottuu kellarista toiseen kerrokseen saakka. Se palveli jo alun perin eri kerroksiin sijoittuvia keittiötiloja.

E- ja F-portaisiin on käynti kadunpuolelta. E-porras ulottuu kellarista kolmanteen ja F-porras toiseen kerrokseen saakka. Julkisivupinnasta ulospäin työntyvä kaarevasivuinen kaksivartinen E-porras, joka muuttuu ylimmässä kerroksessa suorakulmaiseksi, on hyvin valoisa. Pohjamuodoltaan lähes neliömäisessä F-porrashuoneessa on kiertyvä porras ja julkisivussa kolme kapeaa ikkunaa. Suorakulmainen H-porrashuone ulottuu pihanpuolelle ja porras johtaa pohjakerroksesta ullakolle.

Tasanteet ja askelmat ovat alun perin olleet ilmeisesti hiottua betonia. A- ja E-portaissa ne on myöhemmin maalattu vihreiksi sekä F- ja H-portaissa päällystetty ruskealla muovimatolla. Ruskeaksi maalatut teräskateet koostuvat pystyneliötangoista ja ilmeisesti myöhemmin uusitusta putkikäsihohteesta. F-portaan pystytangot on yhdistetty toisiinsa pyörötangoin. Porrashuoneiden seinillä, yleensä vain oviaukkojen yläpuolella on opaalipallovalaisimet. Porrashuoneiden vanhat ikkunat ovat säilyneet, mutta kerrosten maalatut teräsovet ovat peräisin 1970-luvulta.

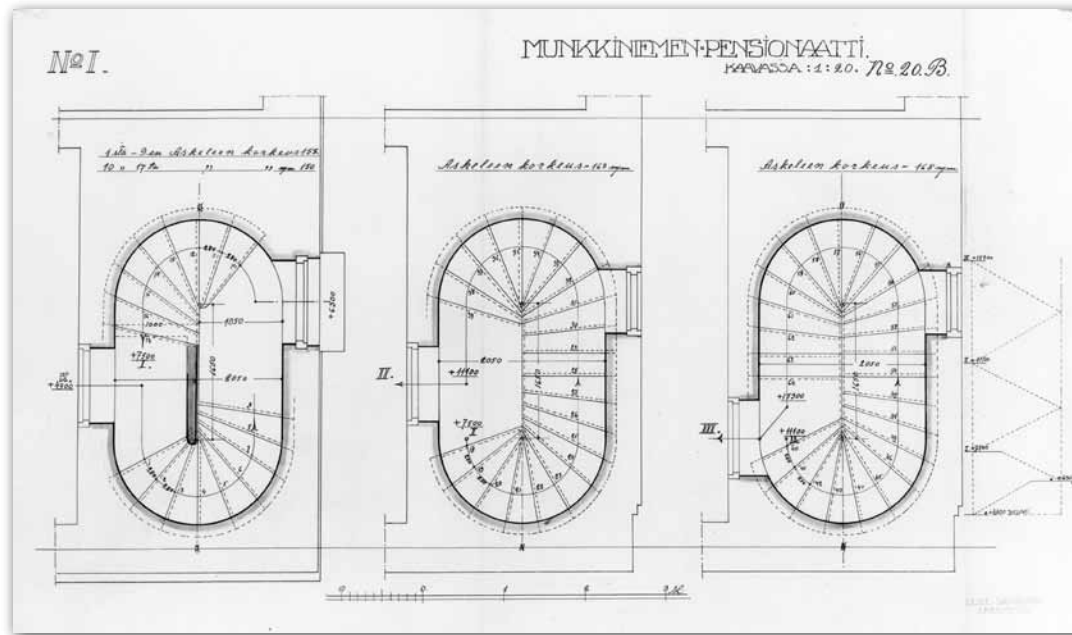
A-porras

A-portaan kapea kiertyvä porras sijoittuu länsisiiven kulmaan. Ulko-ovi johtaa sisäänkäyntipihalle.

H-porras ulottuu pohjakerroksesta 4.krs:n ullakolle saakka. Sen välitasanteelta on käynti pihalle.

Oik: Kaarevasivuinen E-porras näkyy katujulkisivussa pienenä porrastornina.

A-porrashuoneen työpiirustus
n.1916.AM

Pohjamuodoltaan lähes neliömallinen
F-porras katsottuna ylimmältä 2.krs:n
tasanteelta.

Lattiat

- A, E: vihreäksi maalattu betoni, askelmien sivut maalattu ruskeiksi. F, H: ruskea muovimatto ja askelkummalistat. Portaan kohdalla jalkalista maalattu seinälle, tasanteilla muovilistat.
- F-portaan alatasanteella vihertävä vinyylilaatta, 1.-2.krs väliköissä ruskea muovimatto/vinyylilaatta..

Seinät

- Alaosat maalattu vihreäksi päitsi H-portaassa harmaiksi, yläosat valkeiksi. Porraskaiteet ruskeaksi maalattua terästä. E-portaassa kellarista pohjakerroksen tasanteelle saakka vihreäksi maalattu peltipaneeli. F-portaan 1.-2.krs tasanteilla maalattu valkeiksi.

Katto

- Valkeaksi maalattu rappaus. E-portaan alatasanteella maalattu betoni. F-portaan 00.krs:ssa viilualakatto, 1.krs tasanteella akustointilevy, 2.krs:ssa osittain valkea levykatto

Ovet

- Kerroksiin johtavat maalatut teräspalo-ovet.

KELLARIKERROS

00

Kellarikerros jakautuu selkeästi kahteen osaan, joiden välissä on pääosin kaivamaton keskiosa ja kapea käytävä (putkikanaali). Pohjoisosassa sijaitsivat alkujaan pannuhuone keskuslämmitysuuneineen [0011], ilmalämmityskammiotilat [0012–0014] sekä koksivarastot. Länsipäädyssä oli leipomo, jonka uunit purettiin mahdollisesti jo kadettikouluaikana. Leipomoon oli käynti myös suoraan pohjoispuolelta. K-portaan itäpuolella olevaan tilaan [0015–0016] liittyi alun perin piharakennuksessa sijainnut pesutupa, joka kadettikouluaikana muutettiin saunaksi.

Kellarin eteläosa oli alkuperäissuunnitelmissa avointa, matalaa varastotilaa, joka jaettiin ilmeisesti jo rakennusvaiheessa väliseinien erillisiksi varastohuonetoiksi. Tähän osaan kellaria pääsi E- ja F-portaiden lisäksi myös tilan 0019e kautta pohjakerrokseen vieneestä portaasta sekä ulkokautta G-portaasta.

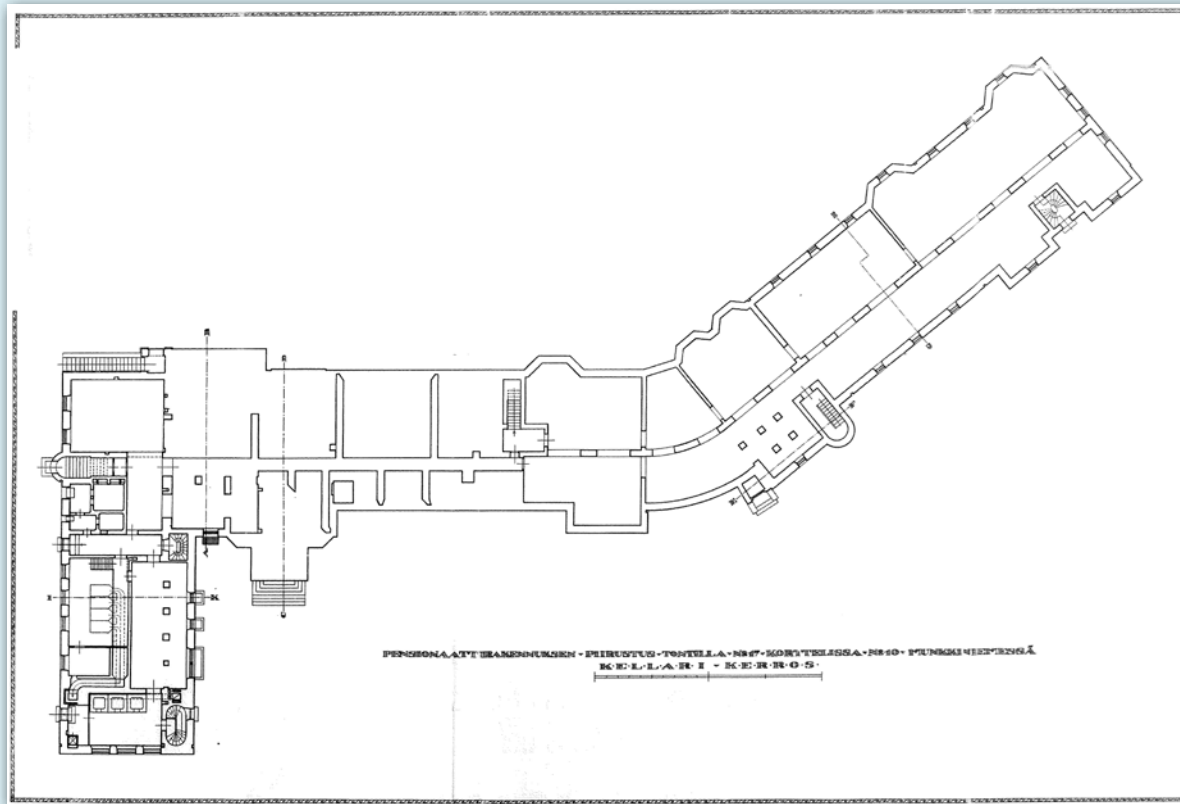
Peruskorjaus 1975–76

Kellarin tilajako säilyi kaikesta päätellen lähes muuttumattomana 1920-luvulta 1970-luvun peruskorjaukseen asti. Silloin lähes kaikki kantavat rakenteet porrashuoneita lukuun ottamatta sekä ala- ja välipohjat uusittiin. Eteläosan lattiatasoa alennettiin enimmillään lähes 80 cm (tilojen 0026 ja 0027 kohdalla) ja samalla perustuksia vahvistettiin betonimanttelein. Kaikki idänpuoleiset ikkunat laitettiin umpeen ja seiniä eristettiin verhомуurein. Näihin tiloihin tuli TV-studio sekä varastoja. Kellarin pohjoisosan tilat muutettiin saunaosastoksi uima-altaiden sekä keittiön aputiloiksi ja teknisiksi tiloiksi (Rakennushallitus).

Myöhemmät muutokset

Vuonna 1998 kellarikerroksen Tv-studiotilat muutettiin opetustiloiksi ja varastotiloihin tehtiin kirjasto ja uudet wc-tilat. D-porrashuonetta jatkettiin kellarikerrokseen saakka. Uuteen aulaan 0031 rakennettiin hissi, joka ulottui 1.kerrokseen saakka (Ark.tsto Arkve Oy). Saunaosaston uima-alahuone muutettiin neuvottelutilaksi v. 2007 (Ark.tsto Esko Ryhänen Oy).

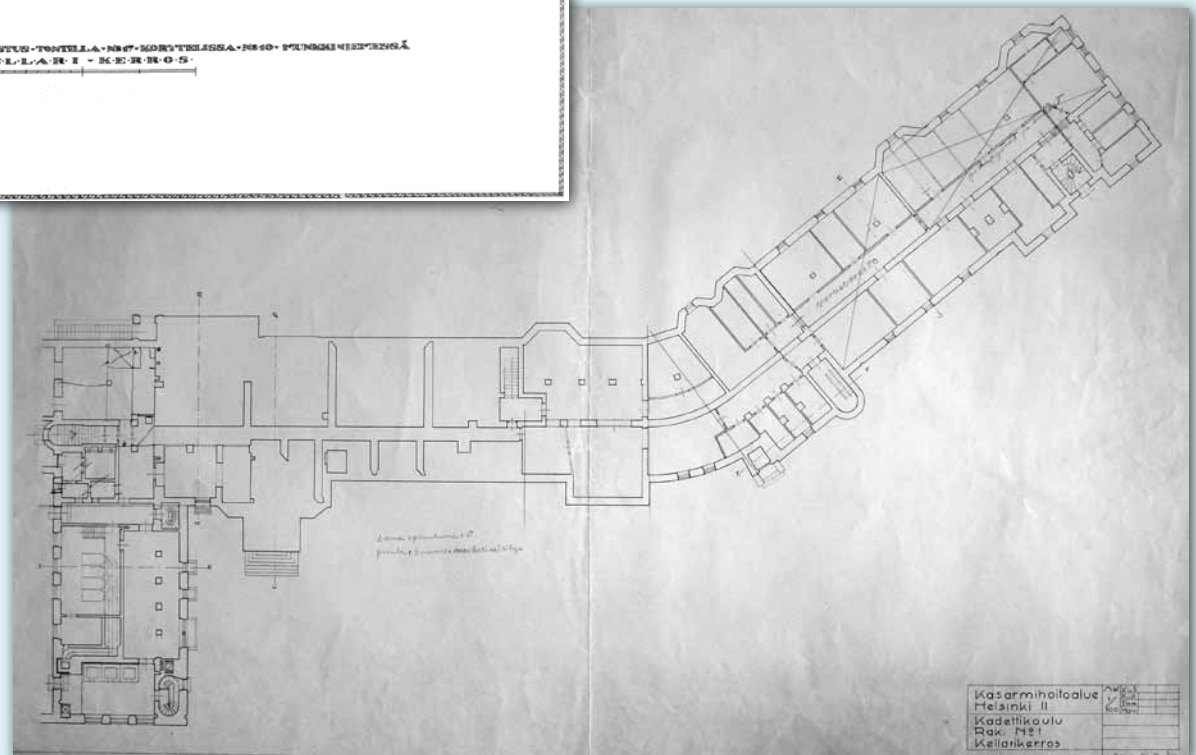

Oik: Kadettikoulun arestikoppi kellarissa v.1934. Aresti sijaitsi tod.näk. kellarin eteläpäädyssä nyk. tilan 0028 paikalla. Otava

Kellarikerroksen pohjapiirroksat n.1916 (yllä, RVV) ja 1920-I (KA).

Osittain louhimaton kellaritila [nyk.0018a ja 0019c) 1970-l alussa. HAUS

Keittiön varastotilat, saunaosasto ja tekniset tilat

001–0017

Alusta saakka keittiön käytössä olleet länsipäädyn tilat on muutettu leipomosta kylmiö- ja varastotiloiksi. Saunaosasto ja tekniset tilat ovat pääosin säilyneet 1975 peruskorjauksessa saamassaan asussa lukuun ottamatta uima-allastilaa, joka on muutettu saunakabinetiksi.

Pääosa länsisiivestä koostui alun perin teknisistä tiloista. Tilan 0011 kohdalla sijaitsivat pensionaatin keskuslämmityskattilat ja tilojen 0012–0014 paikalla olivat ilmalämmitysjärjestelmän ilmakammiot ja raitisilmahuoneet. B-porras ei alun perin jatkunut kellariin asti vaan sen tilalla oli varastotiloja. Sen sijaan tilojen 007 ja 008 väliin jäävässä suljetussa tilassa oli pieni keittiöporras.

Länsisiiven päädyssä, nykyisten tilojen 001–004 kohdalla sijaitsi pensionaatin leipomo, joissa oli kolme leivinuunia. Leipomon luoteiskulmassa oli ruokahissi ja nykyisen kylmiön 005 kohdalta nousi keskuslämmityslaitoksen savuhormi. Leivinuunien savuhormi sijaitsi A-portaan yhteydessä ja on ilmeisesti edelleen iv-käytössä. Leivinuunit purettiin mahdollisesti jo kadettikouluaikana sen jälkeen, kun leipää oli alettu vuonna 1929 tilaamaan talon ulkopuolelta.

1970-luvun peruskorjauksessa tekniset tilat 0015–0016 sijoitettiin itäpäähän ja niiden tilalle tehtiin saunaosasto uima-altaineen 007–0013. Uima-allas sijoitettiin vanhaan pannuhuoneeseen 0011, jonka lattiataso oli jo valmiiksi alempana. Allastilaan johtanut ulko-ovi muutettiin ikkunaksi ja saunatilojen puoleiset ikkunat laitettiin umpeen. Länsipäädyn tiloihin 001–006 sijoitettiin keittiön perkaustila pakaste- ja kylmähuoneineen ja erillisen käytävän varrelle varasto ja teknisiä tiloja. Luoteiskulmaan sijoitettiin kahta ylempää kerrosta palveleva uusi hissi. Saunaosaston aulasta ja keittiön aputiloista on käynti suoraan huoltopihalle. Putkikäytävän tiiliholvi oli kantavien rakenteiden osalta lähes ainoita säilyneitä rakenteita.

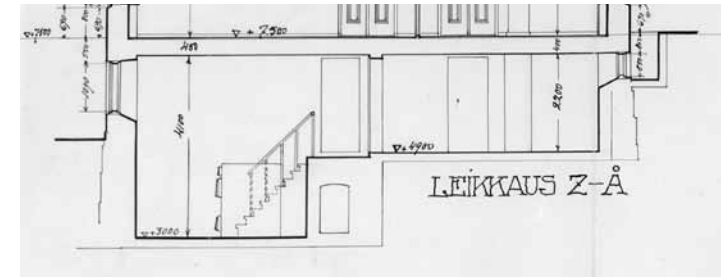
Ikkunan eteen lisättiin uusi kylmiö v. 1997. Tässä vaiheessa purettiin pois perkaustilan 002a ja teknisten tilojen 006 välinen ovi sekä ilmeisesti uusittiin käytävän laatat. Konehuoneesta 006a on käynti uima-altaan huoltotiloihin.

Aulan 007 asua on uudistettu ilmeisesti 1990-luvulla, jolloin se erotettiin käytävästä teräslasiseinällä. Vuonna 2007 uima-allastila muutettiin neuvottelutilaksi rakentamalla uusi kevytrakenteinen lattia altaan ja laatoitetun lattian päälle ja maalaamalla lakatut seinä- ja kattopaneelit valkoisiksi. Puhtaaksimuurattu takaseinä jätettiin ennalleen ja sitä vasten sijoitettiin uudet laminaattipintaiset kaapistot massiivipuutasooneen. Aulaan 007 johtavat porrasaskelmat muutettiin luiskaksi ja ilmeisesti oviaukkoa korotettiin. Ikkunaseinää vasten tehtiin yhtenäinen patterisuojaus rei'itetystä viilusta. Lattialuukusta on käynti allastilaan. Nykyisin pesuhuoneesta uima-altaalle johtava ovi on suljettu ja sen eteen on v.2009 lisätty puurtilä. Samassa yhteydessä pintoja kunnostettiin ja löylyhuoneeseen lisättiin selkänojat ja lauteiden välilaudat. Aulatilan kaappiin sijoitettiin minikeittiö.

Alla: Uima-allashuone ennen muutosta neuvottelutilaksi v.2007. Ark.tsto Esko Ryhänen

Osa leikkauspiirustuksesta n.1916, jossa vasemmalla pannuhuone (nyk.0011). Se muutettiin uima-altaaksi 1975 peruskorjauksessa.AM

Lattiat

- Käytävällä 0017a ja aulassa 007 tiilen väriset laatat 300 x 300 mm. Saunakabinetissa laminaattiparketit. Tiloissa lakatut puujalkalastat.
- Keittiön varastotilassa 002a ruskea 6-kulmainen laatta ja harmaa neliölaatta.
- Pesuhuoneessa ja saunassa 009–0010 sekä wc-tilassa 0013 valkoinen laatta. Pukuhuoneessa 008 ja siiv.tilassa 0012 rusehtava muovimatto.
- Tekn.tiloissa ja varastoissa 0014–0015 vihreä vinyylilaatta ja muovijalkalastat. Eteistilassa 001, lämmönjakohuoneessa 0016 ja putkikäytävällä 0017b maalattu betoni.

Seinät

- Maalatut seinät: Eteistilassa 001 vihreät. Aulassa 007, käytävällä 0017a ja 002a käytäväosuudella valkeat. Tekn.- ja siiv.tiloissa 0012, 0014–0016 harmaat.
- Pukuhuoneessa 008 ja saunakabinetissa 0011 valkea pystypaneeli. Saunassa 0010 pystypaneeli, kiuksien takana keraaminen laatta. Saunakabinetin takaseinä puhtaaksimuorattua tiiltä.
- Pesuhuoneessa 009 ja wc-tilassa 0013 keraaminen laatta. Alaosa

vaaleansininen, yläosa valkoinen ja välissä osittain oranssi boordilaatta. Tilassa 002a valkoinen keraaminen laatta, yläosa kellertäväksi maalattu.

- Putkikäytävällä 0017b slammaus.

Katto

- Tiloissa 001–002 valkeat levyalakatot avosaumoin.
- Käytävällä 0017a ja aulassa 007 alakatot valkeaa akustointilevyä lista-asennuksella.
- Sauna- ja wc-tiloissa 008–0011, 0013 puupaneelikatto. Puku- ja pesuhuoneessa sekä saunakabinetissa maalattu valkeiksi.
- Tekn.- ja siiv.tiloissa 0012, 0014–0016 valkeaksi maalattu betoni. Putkikäytävän 0017b holvi slamattua tiiltä, eteläisempi osa betonia.

Ovet

- Käytävällä 0017a ja tk:ssa punaisiin teräslasiseiniin liittyvät teräslasiovet.
- Eteistilassa 001 lakattu pystypaneeli. Puku-, pesu ja saunakabinetin ovet lakattu vaakapaneeliovina. Saunassa lasipuuovi. Wc, siivous-, varasto- ja teknistenttilöiden ovet harmaita laakaovia, osa teräsovia.

Kirjasto- ja opetustilat 0018–0035

Kellarikerroksen eteläpään tilat on uusittu kauttaaltaan vuonna 1998, kun 1970-luvun studiotilat ja varastot muutettiin kirjasto- ja opetustiloiksi.

"Ilmailumuseo" 1970-luvun alussa tilassa 0027. HAUS

Kellarin eteläosa oli alkuperäissuunnitelmissa matalaa avointa tilaa, joka jo rakennustöiden aikana päätettiin ottaa hyötykäyttöön. Se jaettiin tiilisin ja puisin väliseinän varastotiloiksi ja jo muurattuihin ulkoseiniin avattiin uusia ikkunoita. Eteläpäädyssä oli ilmeisesti Ab M.G. Steniuksen konttorihuoneisto [nyk. 0027 eteläosa ja 0028], jonne pääsi F-portaan kautta. Myös pihanpuoleinen ulko-ovi [0027b] on mahdollisesti avattu jo tällöin.

Kadettikouluaikana tiloissa oli varusvarasto sekä polkupyörä- ja suksivarastoja. Ainakin yhtä eteläpäässä olleista pikkuhuoneista käytettiin arestikoppina. Kellarin tilanjako säilyi myös Ilmavoimien esikunnan aikana. Joitain huoneita käytettiin silloin väliaikaisina majoitustiloina. Eteläpäädyn huoneeseen [0027 eteläpää] oli sijoitettu pienimuotoinen ilmailumuseo, jossa oli näytteillä lentopommeja yms.

Peruskorjauksessa kaikki kevyet väliseinät purettiin ja lattiapintaa laskettiin 50-80 cm. Vanhoja perustuksia tuettiin betonimanttelein, joita on osittain käytetty sokkelipenkkeinä. Ilmeisesti samassa yhteydessä etelä- ja länsiulkoseiniä on paksunnettu. Itäpuolelle tehtiin suuri tv-studiotila, jonka tieltä käytävä siirrettiin kantavan seinän länsipuolelle. Ulos johtavan erkkerimäisen ovisyvennyksen sivuseinät

suoristettiin. Studiosta oli yhteys etelään tv-tarkkaamoon 0028 ja pohjoispuolen varastotilaan 0026. Muilta osin tilat olivat varastokäytössä tai teknisinä tiloina. Kaikki itäpuolen ja osa länsipuolen ikkuna-aukoista muurattiin umpeen.

Vuonna 1998 studio- ja varastotilat muutettiin pääosin opetustiloiksi 0026–0027 sekä kirjasto/kokoustiloiksi 0023–0024. Niiden yhteyteen länsipuolen varastojen ja pukuhuoneen paikalle tehtiin aula-tila, johon rakennettiin 1.kerrokseen ulottuva uusi hissi sekä wc-tilat. Alun perin pohjakerrokseen ulottunutta D-porrashuonetta jatkettiin kellarikerrokseen saakka ja sydänmuuriin avattiin uusi oviaukko käytävälle. Itäpuolen varastojen paikalle sijoitetut kirjastotilat 0023–0024 avautuivat käytävälle teräslasiseinillä. Tilojen välille avattiin uusi oviaukko. Etelään tv-studiotila jaettiin kahdeksi opetustilaksi 0026 ja 0027. Niiden lattiakorot nousivat asennuslattian takia n. 300 mm ja vanhojen porrasaskelmien tilalle tehtiin luiska. Samalla osaa ovista jouduttiin korottamaan. Seiniä kiertävät sokkelipenkit päällystettiin puulevyillä. Tv-tarkkaamo 0028 muutettiin tupakkahuoneeksi ja se on nykyisin kabinettina. Konehuoneet säilyivät paikoillaan. Siivoustilan 0025c alle rakennettiin viemäripumppaamo.

Lattiat

- Käytävällä 0018b, aulassa 0031 ja tiloissa 0023–0024, 0028–0029 tiilen väriset laatat 180 x 180 mm, lakatut puujalkalistat.
- Opetustiloissa 0026–0027 vihreä muovilaatta ilman jalkalistoja.
- Wc-tiloissa 0025 rusehtava laatta, myös jalkalistana. Siivoustilassa punainen muovimatto.
- Tekn.tiloissa 0019–0020 vihertävä vinyylilaatta, muovijalkalistat. Tiloissa 0018c, 0022 ja varastoissa 0030, 0032–0035 maalattu betoni.

Seinät

- Pääosin maalattu valkeiksi (tiloissa 0023–0024, 0026 maalattu tiili), teknisissä tiloissa harmahtaviksi. Iv-konehuoneissa reititetty peltiverhous.
- Wc-tiloissa 0025 keraaminen laatta, alaosa keltainen ja yläosa valkoinen.

Katto

- Käytävällä 0018b, aulassa 0031 ja osittain tiloissa 0023–0024 viilupintaistiset alakatot.
- Kirjasto- ja opetustiloissa 0023–0024, 0026–0027, tekn.tiloissa ja 0022 valkeaksi maalattu betonikatto palkkeineen. Opetustiloissa kuitusementtilevyt, iv-konehuoneessa reititetty peltiverhous.
- Wc-tiloissa 0025 alakatot valkeaa peltipaneelia. Kokoustilassa 0028 ja siivoustilassa 0025c valkea levykatto.

Ovet

- Tiloissa 0023–0024 harmaat teräslasiseinät ja -ovet.
- Väliovet pääosin maalattuja puulaakaovia: eteläosan tiloissa 0025–0037 harmaat vaakauritettavat ovet, tiloissa 0019–0022 rusehtavat laakaovet. Teräsovet harmaiksi maalattuja.

POHJAKERROS

0

Pohjakerros oli alkujaan jaettu kahteen osaan, joiden rajana oli nykyisen huoneen 022 ovi. Pohjoisosassa, joka on pääosin kerroksen verran maanpinnan yläpuolella, mutta itäpuolelta maan alla, sijaitsivat laajat keittiö- ja varastotilat sekä henkilökunnan asuintiloja. Näiden tilojen pääsisäänkäynti oli pohjoispihalle avautuva K-porras. Pääosin maantasossa sijaitseva eteläosa oli pensionaatin ensimmäinen majoituskerros, jossa oli 13 hotellihuonetta. Henkilökunnan ja hotellivieraiden tilojen väliin oli sijoitettu johtajatar

Sjöstedtin huoneisto [nyk. 020]. Hotellivieraiden käytössä ollut D-porras päättyi alun perin pohjakerroksen pieneen aulatilaan [nyk. 036–037].

Kadettikouluaikana pohjoisosa säilyi pienehköin muutoksin entisentyypisessä käytössä.

Eteläosassa oli koulutusupseerien asuintiloja, jossa osa entisistä hotellihuoneista oli yhdistetty suuremmiksi asunnoiksi.

Kerroksen keskiosassa oli koulun esikunnan työhuoneet, jotka

oli erotettu asuintiloista D-portaan sisäänkäyntiaulan kohdalla.

Pohjoispään keittiötilat muutettiin asunnoiksi Ilmavaimien esikunnan aikana. Kolmeen asuntoon oli käynti A-portaan kautta ja kahteen K-portaasta. Myös muussa osassa kerrosta oli edelleen asuntoja, mutta niistä osa oli ilmeisesti muutettu työhuoneiksi. Myös eteläosan käytävän hallilaaennus [034–035 kohdalla] oli erotettu väliseinällä työhuoneeksi.

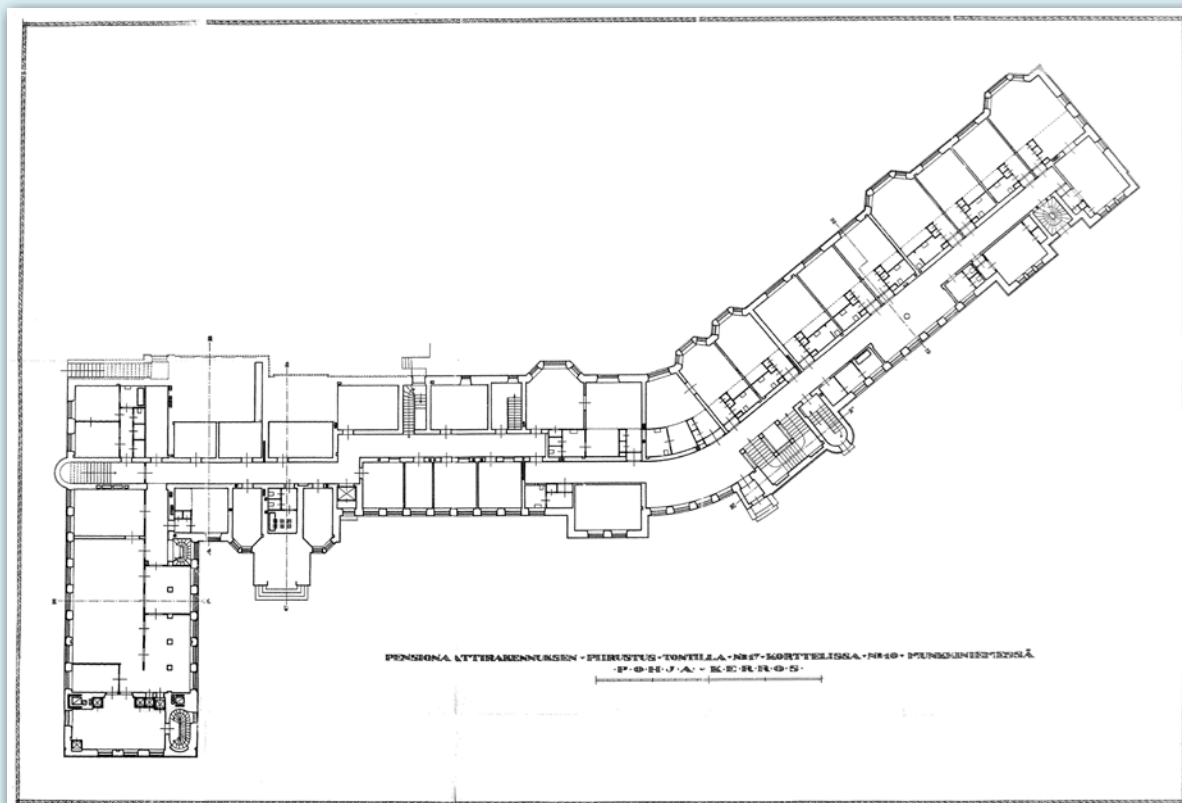
Peruskorjaus 1975–76

Peruskorjauksessa pohjoispään asunnot muutettiin kirjastotiloiksi [nyk. 05–06]. B-porras ulotettiin pohjakerrokseen ja kellariin. Keskiosan tilarakenne säilyi käytävän 012–013a osalta, mutta huonetilat muutettiin uusin väliseinin opetustiloiksi. Pohjakerroksen eteläosassa tilallinen muutos oli suurempi, kun käytävä 013c siirrettiin sydänmuurin itäpuolelle ja sen molemmin puolin tehtiin uudet opetus- ja työhuonetilat. Eteläpäätyyn tuli suurempi kokoushuone 030. Käytävän siirron takia aiemmin avoimesta D-portaasta tuli käytävätilasta erillinen porrashuone ja aulatilat hävisivät. Koko kerros rakennettiin käytännössä uudestaan. Kantavat väliseinät ja porrashuoneet sekä pääosa länsisiiven betonivälipohjasta säilytettiin (Rakennushallitus).

Myöhemmät muutokset

Vuonna 1998 rakennuksen eteläosaan rakennettiin uusi kellarista I.kerroksen ulottuva hissi ja sen eteen muodostettiin pieni aulatala (Ark.tsto Arkve Oy). Kirjastotilat muutettiin tavallisiksi luokkatiloiksi 05–06 ja länsipään pukuhuonetiloja [04] muutettiin.

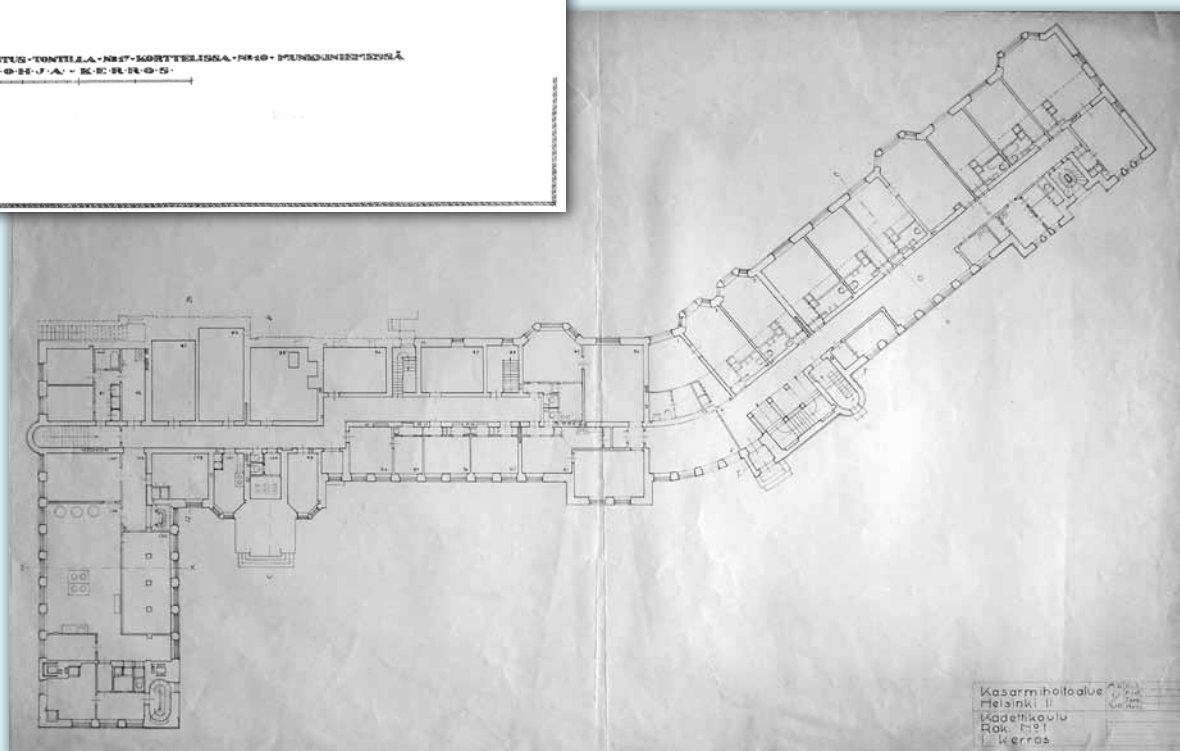

Kadettikoulun johtajan työhuone
[nyk.020] v.1934.Yksityiskokoelma

Keittiö [nyk. 05] kadettikouluuikaan. HAUS

Pohjakerroksen pohjapiirrokset n.1916 (vas, RVV) ja 1920-I (KA).

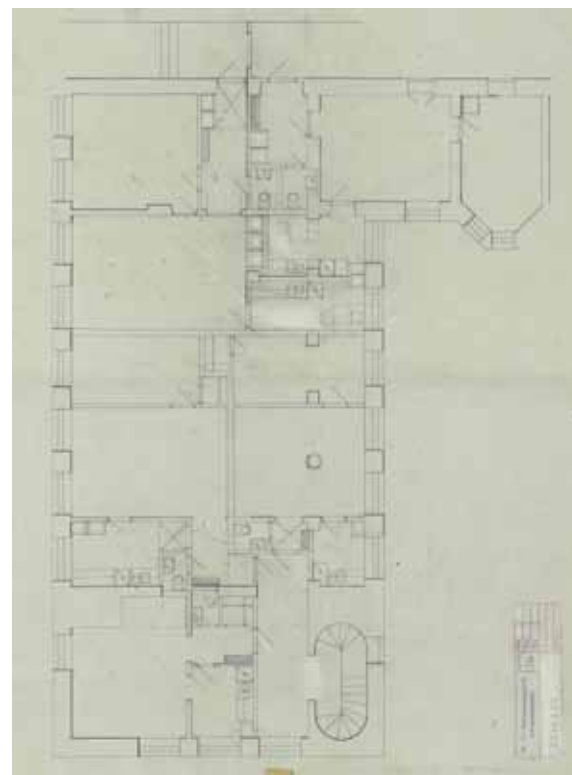

Opetus- ja keittiötilat 01–09, 012a

Tilarakenne on pääosin 1975 peruskorjauksesta lukuun ottamatta länsipäädyn aputiloja. Alkuperäisten keittiötilojen paikalla on nykyisin yhtenäinen opetustila, jonka asu on 1990-luvun lopun uudistuksista.

Pohjakerroksen länsisiivessä, pensionaatin aikaisten keittiötilojen paikalla on nykyisin läpirungon ulottuva opetustila 05, jonka eteläsiivustalla on pilarien rajaama kapea sivulaiva. Tila saa valoa molemmin puolin olevista suurista kaari-ikkunoista ja sitä rytmittää alkuperäinen betonipalkkikatto. Päädyssä kantavan betoniseinän takana on keittiöhenkilökunnan pukuhuone- ja varastotiloja, jotka saivat nykyasunsa vuosina 1997–98 tehdyissä muutostöissä.

Alkuperäinen keittiö Högforsin helleineen ja höyrypatoineen sijoittui opetustilan 05a pohjoispuolen kohdalle ja jatkui eteistilan 05b puolelle (7 ikkunaa). Pohjoispuolella oli lisäksi pieni kahvikeittiö (1 ikkuna). Nykyisen tilan eteläpuoliskossa, väliseinän erottamana oli tiskaushuone (3 ikkunaa) ja sen vieressä ilmeisesti palvelushenkilökunnan ruokasali (2 ikkunaa). Itäkulmassa oli aiemmin suorasiivinen kiertävä

Suunnitelma keittiötilojen muutoksesta
viideksi asunnoksi 1940- tai 50-luvulla.
Puolustushallinnon rakennuslaitos

keittiöporras pohjakerrokseen ja kellariin. Keittiössä oli samantyyppinen ilmalämmitysjärjestelmä kuin yläkerran ruokasalissa.

Länsisiiven päätytilojen 01–04 paikalla oli tarjoilijattarien ruokasali, johon oli sijoitettu yhteensä viisi ruoka- ja astiahissiä. Näistä nykyisen hissin kohdalla ollut johti kellarin leipomoon ja loput yläkerran tarjoiluhuoneeseen, yksi toisen kerroksen käytävään [nyk. 200] saakka. Sen varustukseen kuului mm höyrykäyttöinen lämpöpöytä.

Keittiötilat 01–05 muutettiin 1940- tai 50-luvulla Ilmavoimien esikunnan asunnoiksi lähes kaikki väliseinät ja pieni keittiöporras purkamalla. Tiloihin saatiin mahtumaan viisi 1–2 huoneen pienasuntoa, joilla omat wc-tilat ja keittokomerot. Kolmeen asuntoon pääsi A-porrashuoneesta ja kahteen käytävältä 012a. Toiseen jälkimmäisistä kuuluivat myös nykyisen B-portaan tilalla ollut huone (ent. keittäjän asuinhuone) sekä nykyinen siivoojen pukuhuone 09a / hissi.

1970-luvun peruskorjauksessa esikunta-ajan asuntojärjestelyt poistettiin, B-porras ulotettiin pohja- ja kellarikerrokseen ja sen viereiseen tilaan asennettiin hissi. Nykyinen tilajako on pääosin tältä ajalta. Tilaan 05 tehtiin kirjasto, joka liittyi länsipäädyn kirjastonhoitajan huoneeseen [nyk. 01, osa 02, 04b] lasiseinällä. Tilan ulkokulmaan sijoitettiin keittiötä palveleva hissikuilu. Kirjastonhoitajan huoneen vieressä oli pukuhuone ja wc-tilat, joihin oli käynti sekä A-porrashuoneesta että kirjastosta.

Kirjaston lehtienlukusali oli nykyisen luokan 06 paikalla. Pensionaatin aikana tila oli jaettu kahdeksi henkilökunnan asunnoksi ja varastoksi. Nämä tilat yhdistettiin kadettikouluaijana 1920-luvulla talomiehen asunnoksi, jossa oli kylpyhuone ja ikkunaton keittiötila. Käytävän 012 varrella oli alun perin ruoka- ja liinavaatevarastotiloja ja mm. hotellihenkilökunnan wc- ja kylpyhuone- (09b–010) sekä pukuhuonetilat. Kadettikouluaikaan varastossa 011 oli varusvarasto. 1970-luvun peruskorjauksessa käytävän varrelle rakennettiin yleisöwc-tilat 07–08, vahtimestarin huone 015 ja siivoojien pukuhuone 09 sekä varastotiloja.

Vuosien 1997–98 remontissa kirjasto 05 ja lehtienlukusali 06 muutettiin opetustiloiksi. Länsipäättyyn tehtiin väliseiniä muuttamalla emännän työhuone 01, esivalmistustilat 02, siivouskomero 03 sekä uudet pukuhuonetilat 04. Käytävän 012 lattiamateriaali ja akustointilevyt uusittiin sekä seinät maalattiin v. 2009 sisätöiden yhteydessä.

Pensionaatin astianpesuhuone [nyk. 05 eteläosa] v.1919. Takaseinällä näkyy kahden astiahissin luukut. Tengén / SVM

Lattiat

- Käytävä 012a: vaalea muovimatto, harmaat puujalkalistat. Sisäänkäyntitasanne maal. betonia.
- Opetustiloissa 05–06 linoleum (05/ vihreänharmaa, 06/ rusehtava), harmaat puujalkalistat. Tiloissa 01–04, 09–010 muovimatto.
- Wc-tilat 07–08: 6-kulmainen ruskea laatta.

Seinät

- Käytävä 012a: valkeaksi maalattuja. Portaon kohdalla harmaa teräskäsihohde.
- Tiloissa 01, 05–06 kellertäviksi, pukuhuoneissa 04a, 09–010 valkeiksi maalattuja ja pesuh. 09b muovitapetti.
- Tiloissa 02–04b: vaaleanpunertava laatta. Wc-tiloissa 07–08 valkoiset keraamiset laatat, tilan 08 alasseinällä harmaat.

Katto

- Käytävä 012a, eteinen 05b: alakattona valkoinen akustointilevy lista-asennuksella. Käytävän kaarevan sisäänkäynnin kohdalla valkoiseksi maalattu betoni.
- Opetustiloissa 05–06 valkeaksi maalatut betonikatot palkkeineen, kattopinnassa liimatut harmaat akustointilevyt. Pukuhuoneissa 09–010 valkeat levyalakatot avosaumalla.
- Tilojen 02–04 alakattona valkea peltipaneeli ja wc-tiloissa 07–08 alakattona harmaa rei'itetty peltipaneeli.

Ovet

- Käytävän väliovet sinisiksi maalattuja teräslasiovia. Tiloihin johtavat ovet sinisiksi maalattuja laakaovia.

Monistamo- varasto- ja opetustilat

010–023

1970-luvulla eteläosaan yhdistetty keskikäytävä ja varastotilat ovat säilyneet pääosin sen aikaisessa asussaan. Opetustiloja ja työhuoneita on uudistettu myöhemmissä kunnostuksissa.

Keskikäytävä on jaettu teräslasiovien kahteen osaan. Sen varrelta on käynti suoraan ulos sisäänkäyntipihalle sekä H-porrasta pitkin sisäpihalle. Pihan puolelle avautuu valoisa erkkerillinen luokkatila, jossa on kaari-ikkunat. Muut itäpuolen tilat ovat pääosin varastokäytössä. Länsipuolella on kaksi työhuonetta sekä monistamotiloja.

Pohjakerroksen keskiosalla on poikkeuksellisesti ollut keskikäytävä 013a jo pensionaattiajoista saakka. Sen varrella sijainneet neljä henkilökunnan asuinhuonetta (nyk. monistamotilat 017 ja 021) oli sijoitettu valoisalle länsisivulle. Käytävän itäisivulla oli silloinkin osin maan alle jääviä varastohuoneita (nyk. tilat 014, 016 ja 018–019) sekä H-porrashuone. Tilojen 018–019 kohdalla olleesta huoneesta johti alkuaan porras kellariin, mutta se poistettiin peruskorjauksessa 1975 samalla, kun käytävän itäseinä korvattiin nykyisellä.

Keskikäytävä päättyi nykyisen työhuoneen 022 oven kohdalla, jonka kautta oli pääsy pensionaatin yleisten tilojen puolelle. Tällä osalla käytettiin yläkerrosten tapaan sivukäytäväratkaisua. Ensimmäinen hotellihuone oli nykyisten tilojen 022–023 kohdalla. Pihan-

Vas. Sofia Sjöstedt työsuhteasunnossaan v.1919. Huone on nykyään atk-luokkatila 020 (yllä). Tengén / SVM

Kadettikoulun johtaja työpöytänsä ääressä 1931. Huone muodostaa nykyisin atk-luokan 020 eteläpään. Kuva on julkaistu teoksessa Suomen Puolustusvoimat (1931).

Kadettikoulun varusvarasto eli nykytila 011. Eteläsivun pilarit kannattavat ylemmän kerroksen takkaa. Sotamuseo

puolella, tilan 020 kohdalla oli pensionaatin johtajattaren Sofia Sjöstedtin kahden huoneen työsuhteasunto. Asunto muutettiin kadettikoulun johtajan työhuoneeksi. Länsipuolen huoneet säilyivät muutettuina asuinkäytössä vielä Ilmavoimien esikunnan aikanakin.

Peruskorjauksessa länsipuolen tilat muutettiin monistamoksi 017 ja kolmeksi ryhmätyöhuoneeksi 021–023. Monistamoa on myöhemmin laajennettu lajitteluhuoneella 021. Käytävän itäpuolelle sijoitettiin kielistudio lasiseinällä erotettuine ”itseopiskelutiloihin” ja varastoinen 018–020. Kielistudio muutettiin nykyisenkaltaiseksi ATK-luokaksi vuonna 1988 ja sen lattiapintaa on korotettu.

Lattiat

- Käytävällä 012b vaalea muovimatto, harmaat puujalkalistat. Käytävillä 013a, 018, 020 rusehtava linoleum, maalipuujaalistat. Eteistilassa 012c teräslevy.
- Muut tilat: ruskeat vinyylilaatat/muovimatto (ruskea tai valkea). Puujalkalistat osin maalattu mustiksi, osittain harmaiksi.

Seinät

- Käytävän 012b puhtaaksimuuratut tiiliseinät ja rapatut pinnat valkeiksi maalattuja; käytävällä 013a harmahtaviksi maalattuja.
- Muut tilat: puhtaaksimuuratut tiiliseinät, rapatut pinnat ja levyseinät pääosin kellertäviksi, osin valkeiksi maalattuja.

Katto

- Käytävillä ja tiloissa 017, 021, 022 alakattona akustointilevyt listasennuksella (pääosin valkeat, käytävällä 012c ja 013a harmaat). Tilassa 011 rapattu ja valkeaksi maalattu. Tiloissa 014, 019–020 valkeaksi maalattut betonikatot palkkeineen, osassa kattopintaan liimatut harmaat akustointilevyt. Tiloissa 015, 016, 018 valkeat levyalakatot.

Ovet

- Käytävän väliovet ruskeaksi maalattuja teräslasiovia.
- Käytävällä 012b sinisiksi ja 013a ruskeaksi maalattut laakaovet, joihin osaan liittyy sivupiilet (sähköpieli) sekä yläpuolen ritiläsäleikkö.

Toimistotilat – HAUS**013c, 024-040**

Toimistokäytävän ja työhuoneiden nykyinen tilajako ja asu ovat peräisin 1970-luvun peruskorjauksesta. Alun perin ikkunallisen sivukäytävän varrella oli pensionaatin majoitushuoneita.

Pohjakerroksen eteläosan tilat muutettiin peruskorjauksessa täydellisesti ja vanhasta säilytettiin vain porrashuoneet sekä pääosa kantavista väliseinistä. Ikkunallinen sivukäytävä muuttui pimeäksi keskikäytäväksi, jolloin molemmiin puolin saatiin saman syvyisiä huoneita.

Alunperin pohjakerroksessa oli pensionaatin majoitustiloja, jotka oli ryhmitetty valoisan sivukäytävän itäpuolelle. D-porrashuone liittyi suoraan tähän käytävään, ja sen yhteydessä nykyisten työhuoneiden 036–037 kohdalla oli pohjakerroksen sisääntuloaula. Toinen aulatala sijoittui työhuoneiden 034–035 kohdalle, kuten ylemmissä kerroksissakin. Käytävän varrella, nykyisen miesten wc-tilan kohdalla oli yhteis-kylpyhuone ja työhuoneen 033 ja hissien kohdalla yhteis-wc. Kaikissa hotellihuoneissa oli lisäksi omat wc- ja kylpy- tai suihkutilansa.

Eteläpäädyssä nykyisten työhuoneiden 030–031 paikalla oli suurempi kolmen huoneen hotellihuoneisto. Myös muiden hotellihuoneiden välillä oli ovia niin, että ne voitiin tarvittaessa yhdistää.

Kadettikouluuikaan ja osittain myös Ilmavoimien esikunnan aikana huoneita käytettiin puolustusvoimain kantahenkilökunnan asuntoina. Yhteis-wc muutettiin yhteiskeittiöksi ja eteläpäädyn suuremman huoneiston keittiö oli huoneessa 032. Näitä ja ylempien kerrosten keittiöitä varten rakennettiin uusi savupiippu. Nämä järjestelyt säilyivät myös Ilmavoimien esikunnan aikana.

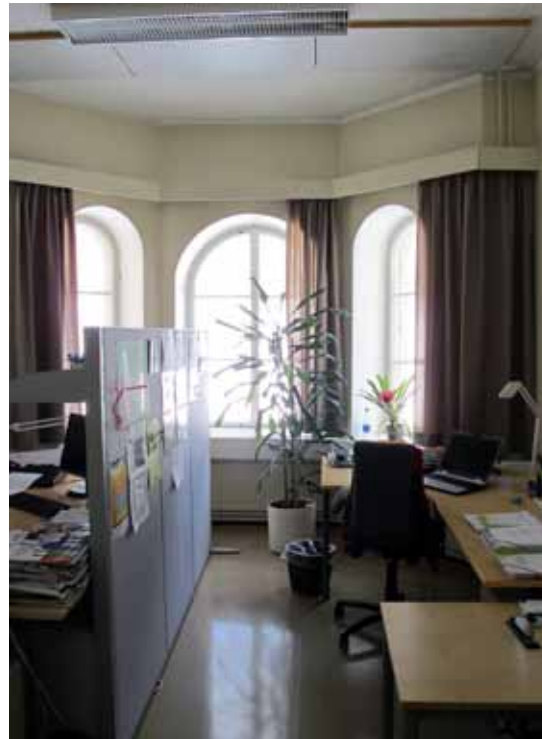
1970-luvun peruskorjauksessa uudestaan rakennettuihin tiloihin sijoitettiin mm. ryhmätyöhuoneita, kokoushuoneita ja toimistoja. Uusi puhtaaksimuurattu ja maalattu käytäväseinä erottui vanhasta sydänmuurista. Vanhan sydänmuurin käytäväseinän oviaukot ovat osittain alkuperäisissä paikoissaan, mutta paripeiliovien tilalla on ruskeat laakaovet, joihin liittyvät sähköpielet ja yläpuolen raitisilmasäleiköt. Alakatto on harmaata akustointilevyä ja lattialla on ruusehtava linoleum.

Huoneiden alkuperäisyyttä edustavat erkkerit ja moniruutuiset ikkunat. 1970-luvun uudet rakenteet ovat selvästi nähtävissä. Huone-tiloja hallitsevat puhdasvalupintaiset valkeiksi maalatut betonipalkit,

Kadettikomppanian esikuntaväpeli Sakari Ruotsalainen työpöytänsä ääressä pohjakerroksen nykyisessä tilassa 025. Sotamuseo

jotka sijoittuvat osin sattumanvaraisesti ikkuna-aukkoihin nähden. Niiden väleissä on akustointilevyt. 1970-luvulla osassa tiloissa oli alakatot kauttaaltaan ja osassa betonipalkit olivat näkyvissä. Lattialla oli linoleum, vinyylilaattoja sekä neulehuopamattoja.

Eteläkäytävän tiloja on muutettu v.1998 hissin rakentamisen yhteydessä, jolloin sen edustalle käytävän rinnalle tehtiin välikkö pienentämällä työhuoneita 032–033. Välikön ja huoneiden linoleumlattian väri poikkeaa vanhasta ja laakaovet ovat samaa uritettua mallia kuin kellarissa. Myös muiden tilojen pintamateriaaleja on uusittu myöhemmissä kunnostuksissa, mutta käytävän osalta materiaalivalikoima on pysynyt samana.

Lattiat

- Käytävä: pääosin rusehtava linoleum, osittain ruskea muovimatto, hissin edustalla vihreänharmaa linoleum, mustat puujalkalistat.
- Työhuoneet: vinyylilaatat (ruskeat tai valkeat), muovimatto (vaaleanrusehtava) tai linoleum (vihreänharmaa tai vaalea). Puujalkalistat pääosin maalattu mustiksi, osittain rusehtaviksi.
- Wc-tilat: ruskea muovimatto.

Seinät

- Käytävä: puhtaaksimuuratut tiiliseinät, rapatut pinnat ja levyseinät vaalean harmahtaviksi maalattuja. 013d tehosteväriä ruskea.
- Työhuoneet: puhtaaksimuuratut tiiliseinät, rapatut pinnat ja levyseinät kellertäviksi, vaaleanrusehtaviksi, harmaiksi tai valkeiksi maalattuja.
- Wc-tilat: valkeiksi maalatut, pesu-
alaiden taustalla valkoinen keräminen laatta.

Katto

- Käytävä: alakattona harmaa akustointilevy lista-asennuksella, hissin edustalla valkea akustointilevy.
- Työhuoneet: pääosin valkeiksi maalatut betonikatot palkkeineen, katto-pinnassa liimatut harmaat akustointilevyt. Tiloissa 032–033 alakatot valkeaa akustointilevyä lista-asennuksella.
- Wc-tilat: valkeiksi maalatut levyalakatot avosaumoin.

Ovet

- Käytävän väliovet ruskeiksi maalattuja teräslasiovia.
- Ruskeiksi maalatut laakaovet, joihin osaan liittyy sivupielet (sähköpieli) sekä yläpuolen ritiläsäleikkö. Tiloissa 032–033 harmaaksi maalatut vaakauritettavat ovet.

ENSIMMÄINEN KERROS

Pensionaatin pääsisäänkäynti oli sijoitettu ensimmäiseen kerrokseen, jota silloin kutsuttiin perustellusti toiseksi kerrokseksi, koska se on maantasossa vain lyhyeltä matkalta pihan puolella. Kerroksen pohjoisosassa sijaitivat, kuten nykyäänkin, vieraiden vastaanottotilat sekä ravintola- ja kahvilatilat. Eteläosassa oli hotellihuoneita.

Kadettikouluuikaan suurin osa hotellihuoneista muutettiin luokkatiloiksi. Neljä suurempaa luokkaa [tilojen 115, 116, 122 ja 123 kohdalla] muodostettiin vierekkäin olevista huoneista väliseinät purkamalla.

D-portaan hallin kohdalla oli ilmeisesti kirjastohuone [121].

Kerroksen eteläpäädyssä oli upseerihuoneisto, joka oli yhdistetty useammasta hotellihuoneesta.

Ilmavoimien esikunnan aikana luokat muutettiin pääosin toimistotiloiksi ja väliseinät rakennettiin uudestaan. Myös käytävän eteläosan hallilajennus muutettiin työhuoneeksi rakentamalla uusi väliseinä. Keittiö siirrettiin pohjaker-

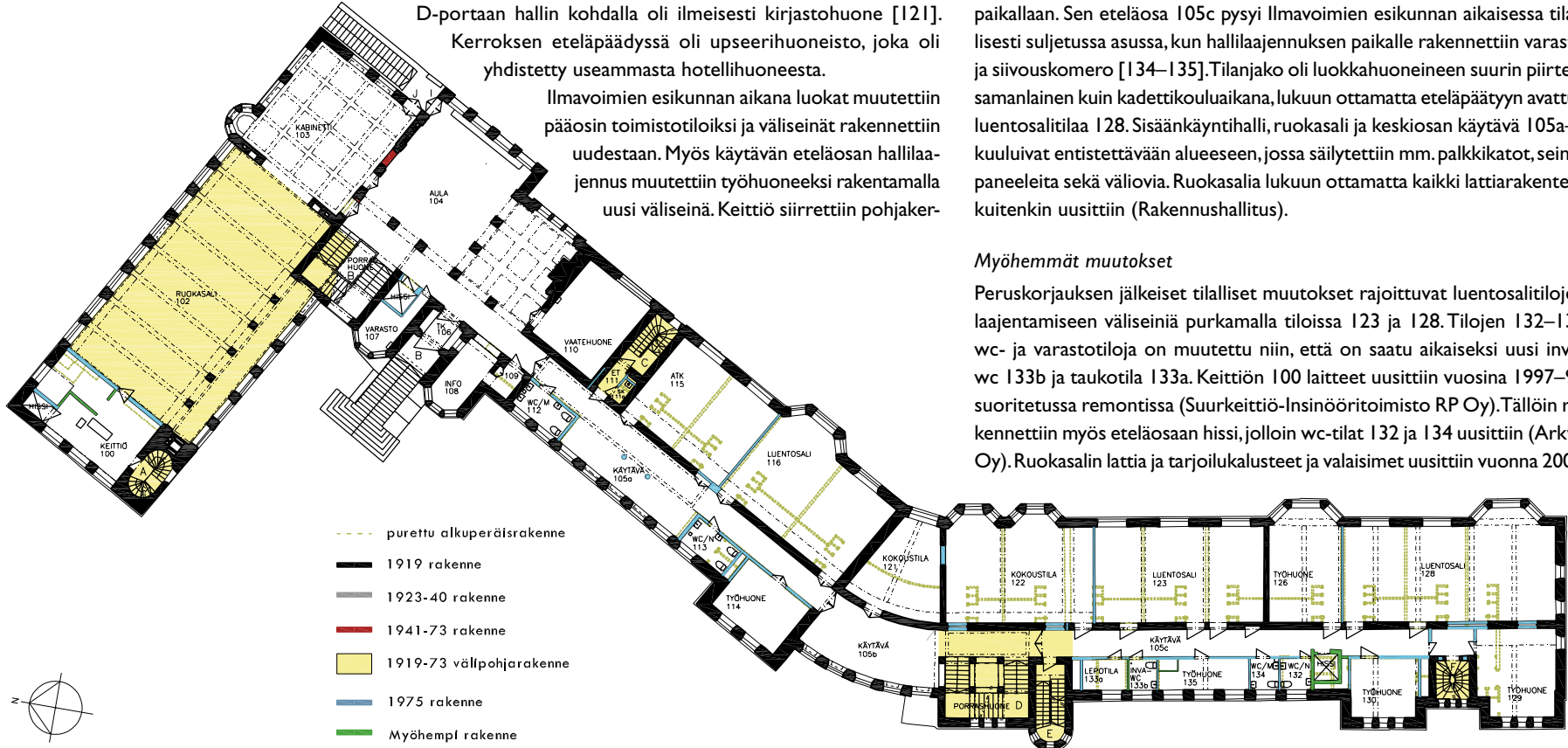
roksesta länsisiiven päädyn entiseen tarjoiluhuoneeseen 100 ja ruokasalista erotettiin väliseinällä kabinettitila [103 kohdalla]. Tässä yhteydessä siirrettiin toinen sisäänkäyntihallista ruokasaliin vieneistä ovista nykyiselle paikalleen.

Peruskorjaus 1975–76

Peruskorjauksessa sisääntulohalli ja ruokasali säilytettiin pääosin entisessä asussaan, tosin ruokasalin myöhemmin rakennettu väliseinä purettiin ja sinne rakennettiin uusi tarjoilutiski. Käytävä 105 säilytettiin alkuperäisellä paikallaan. Sen eteläosa 105c pysyi Ilmavoimien esikunnan aikaisessa tilallisesti suljetussa asussa, kun hallilajennuksen paikalle rakennettiin varasto ja siivousskomero [134–135]. Tilanjako oli luokkahuoneineen suurin piirtein samanlainen kuin kadettikouluuikaan, lukuun ottamatta eteläpäätyyn avattua luentosalitilaa 128. Sisäänkäyntihalli, ruokasali ja keskiosan käytävä 105a–b kuuluivat entistettävään alueeseen, jossa säilytettiin mm. palkkikatot, seinä-paneelleita sekä väliovia. Ruokasalia lukuun ottamatta kaikki lattiarakenteet kuitenkin uusittiin (Rakennushallitus).

Myöhemmät muutokset

Peruskorjauksen jälkeiset tilalliset muutokset rajoittuvat luentosalitilojen laajentamiseen väliseiniä purkamalla tiloissa 123 ja 128. Tilojen 132–135 wc- ja varastotiloja on muutettu niin, että on saatu aikaiseksi uusi inva-wc 133b ja taukotila 133a. Keittiön 100 laitteet uusittiin vuosina 1997–98 suoritetussa remontissa (Suurkeittiö-Insinööritoimisto RP Oy). Tällöin rakennettiin myös eteläosaan hissi, jolloin wc-tilat 132 ja 134 uusittiin (Arkve Oy). Ruokasalin lattia ja tarjoilukalusteet ja valaisimet uusittiin vuonna 2008.

Sisäntulohalli

104–110

Kaksikerroksinen keskushalli siihen liittyvine sisäänkäynteineen ja takkanurkkauksineen muodostaa rakennuksen ytimen. Sen arkkitehtoninen jäsentely on pitkälti säilynyt, mutta ulkoasua on pelkistetty vuosien saatossa.

Oik yllä: Pensionaatin takkanurkkaus sisäntuloaulan yhteydessä v.1919. Postikortti / AM

Sisäntuloaula kadettien liikuntasalina. Sotamuseo

Valoisa sisäntulohalli koostuu pilarien rajaamasta kahdenkerroksen korkuisesta tilasta, johon liittyy yksikerroksinen jugend-arkkitehtuurille tyypillinen takkanurkkaus sekä niiden editse kulkevasta käytävästä. Käytävän varrella on pääsisäänkäynti tuulikaappeineen, B-porrashuone sekä sen vierelle myöhemmin lisätty hissi. Käytävältä ja hallista avautuvat ovet viereiseen ruokasaliin ja se jatkuu läpi rakennuksen ulottuvana etelään päin. Tuulikaapin molemmin puolin on kaksi samankokoista huonetta erkkeri-ikkunoineen. Varastossa 107 oli alkujaan vahtimestarin tila ja info-pisteessä 108 konttori. Takkatilan vieressä on vaatehuone 110, jossa oli alun perin pieni ruokailuhuone.

Korkean halliin 104 avautuivat myös toisen kerroksen käytävä sekä takkatilan yläpuolinen seurusteluhuone, jonka pilareiden väliset aukot laitettiin umpeen Ilmavoimien esikunnan aikana. Samoihin aikoihin toinen ruokasaliin johtavista ovista siirrettiin käytävän päätteeksi ja B-porrashuoneen juurelle sijoitettiin wc-tilat.

1970-luvun peruskorjauksessa halli ja siihen liittyvät tilat kuuluivat entistään korjattavaan alueeseen lukuun ottamatta tiloja 107–109, jotka saivat uuden asun alakattoineen ja pintamateriaaleineen. B-porrasta jatkettiin kahteen alempaan kerrokseen ja sen viereisestä tilasta 107 erotettiin hissi, jonka taakse sijoitettiin lähettien tilat.

Tuulikaapin toiselle puolelle tuli puhelinkeskus ja neuvonta 108, josta avattiin asiointi-ikkuna tuulikaapin vanhaan syvennykseen. Takkatilan viereinen huone 110 kalustettiin vaatehuoneeksi. Tämän jälkeen tilat ovat pysyneet ennallaan lukuun ottamatta neuvontaa, joka on avattu osaksi aulatilaa. Muilta osin muutokset ovat liittyneet pintamateriaalien uusimiseen.

Hallin kasettimaisen palkkikaton vaaleiden palkkien ulkokulmat olivat alun perin maalauskoristeltu tyyliteltyin ornamentein. Ne maalattiin yksivärisiksi Kadettikoulun aikana. Takkatilan kattopinta on jäsennetty neliömäisiin kenttiin. Vastaavanlainen katto oli myös halliin avautuvassa seurusteluhuoneessa 207. Käytävän profiloitunut

Sisääntuloaula v.1919.Sundström / HKM

kattopinnat ovat säilyneet. Nykyisin valkeiksi maalatut palkit ja profilit kehystävät harmaita kattopintoja.

Kaikkia aulatiloja yhdistää seinäpintojen alaosassa kiertävä mahdollisesti osittain alkuperäinen puupaneeli, jossa on kahdeksankulmaiset peilikuviot. Sen yläpuolisissa seinäpinnoissa oli ylös saakka ulottuvat tummasävyiset kukkatapetit ja lattiat olivat tummaksi lakattua lautta. Kadettikoulun aikana 1930-luvun alkuun mennessä tapetit poistettiin. Paneelit ja seinäpintojen alaosat maalattiin tummemmiksi rajausviivoineen ja yläosat puolestaan valkeiksi. Nykyisin paneelit on maalattu vihreiksi ja seinät kauttaaltaan kellertäviksi. Takkatilan säilynyttä

porrastuksin koristeltua takkaa on korostettu leveällä myös tiilestä muuratulla ja punertavaksi maalatulla taustamuurilla. Alkuperäiset peiliovet ovat pääosin säilyneet, mutta alkujaan vahtimestarien tilassa (nyk. 107) oli lasiruutuinen peiliovi. Se korvattiin kapeammalla peiliovellä hissien rakentamisen yhteydessä.

Sisäntulohallin, käytävien ja vaatehuoneen peruskorjauksen aikaiset linoleum-matot vaihdettiin tummanharmaiksi laattalattioiksi v. 2009. Hallin korkeiden ikkunoiden edessä oli jo alusta saakka metalliverhoiltu koroke lämpöjohtokanavan päällä. Nykyisen patterisyyntönsä päällä on lattian tasossa oleva säleikkö. Maalauskoristellun tuulikaapin lattialla oli alun perin marmorialaatat.

Hallin alkuperäinen kattovalaisin sekä osa seinävalaisimista ovat säilyneet. Takorautainen ja kuparikoristeinen opaalisivalaisin on vanhassa paikassaan palkkikaton keskellä kuten myös takkatilan kattovalaisin. Kuparitaustaiset seinävalaisimet on korvattu uusilla ja muutamat säilyneet on siirretty kabinetin 103 seinälle. Käytävillä ja vaatehuoneessa on myös pensionaatin aikaiset valaisimet, mutta niiden lasikupuja on uusittu.

Vas: Pensionaatin konttori [108] v.1919. Tengén / SVM

Lattiat

- Hallissa 104, tk:ssa 106 ja vaatehuoneessa 110 tumman harmaa laatta (porcellanato) 600 x 600 mm, harmaat puujalkalistat. Neuvonnassa 108 harmaa kumilaatta. Tilassa 107 ruskea muovimatto. Tk:ssa 106 mattosyvyyntö.

Seinät

- Hallin 104 alaosassa vihreä puupaneeli, yläosat maalattu vaaleankellertäviksi. Takka ja sen taustaseinä punertavaksi maalattua puhtaaksi-muurattua tiiltä.
- Tk:ssa 106, neuvonnassa 108, vaatehuoneessa 110 seinät maalattu kellertäviksi. Neuvonnassa teräsrunkoinen lasiseinä puulisteineen.

Katto

- Hallissa 104 kasettimainen palkkikatto, jossa profiloinnit. Takkatilassa kasettimainen jäsentely. Käytävällä rapattu kattopinta profiloitteineen. Kattopinnat on maalattu harmaiksi ja niitä jäsentävät palkistot ja listat valkeiksi. Muut kattopinnat maalattu valkeiksi. Neuvonnassa 108 levykatto.

Ovet

- Vanhat peiliovet maalattu beigen sävyyn. Käytävälle 105 johtaa ruskea teräslasiovi.

Ruokasali ja keittiö 100, 102–103

Ruokasali ja sen taakse sijoittuva keittiö ovat tilallisesti säilyneet. Ruokasalin asua on yksinkertaistettu, mutta maalauskoristellut kattopalkit on entisöity. Alun perin tarjoiluhuoneena ollut keittiötilaa on uusittu useaan otteeseen

Ruokasali 102 ja siihen liittyvä kabinetti 103 ovat alusta saakka sijainneet rakennuksen länsisiiven ensimmäisessä kerroksessa. Kabinetti, alun perin kahvihuone, oli tarkoitettu kahvilavieraille. Kadettikoulun aikana ruokasalia käytettiin myös opetus- ja miekkailutilana. Ruokasalin taakse sijoittuvassa keittiössä oli tarjoiluhuone 100, joka muutettiin varsinaiseksi keittiöksi Ilmavoimien esikunnan aikana.

Valoisassa läpivirityn ulottuvassa ruokasalissa on molemmin puolin korkeat lähes betonipalkkien alapintaan saakka ulottuvat ikkunat. Pilaririvistö erottaa eteläisivulle kapeamman sivulaivan. Salin kattopintaa rytmittävät maalauskoristellut palkit, joita yhdistävät koristeelliset porrastukset ikkunoiden yläpuolella. Ruokasalin päätyseinä, jossa oli alun perin kaksi tarjoiluhuoneeseen johtavaa heiluriovea muodosti tilaa kokoavan taustan. Toinen ovista poistettiin Ilmavoimien esikunnan aikana ja nykyisin tilaa hallitsee tarjoilutiski sekä erilaiset

Ruokasali v.1919. Alkujaan tummasävyiset seinät ja lattia rajasivat tilan, jota rytmittivät maalauskoristeltu palkkikatto ja vaaleat pilarit. Tengén / SVM

Ihmetellen jääpi tulija seisomaan tultuaan satumaisen kauniiseen ruokasaliin, eikä ihmettely lopu koko kotia tarkastellessa, josko sitte kulkee asuinhuoneita, halleja, palvelijoiden huoneita, varastohuoneita, kellareja tahi keittiöitä tarkastelemassa. Kaikki on tarkoituksenmukaista ja ylen aistikasta, jokainen kapine oikealla paikallaan, jokainen huone sopusoinnussa, värit silmää hiveleviä. Ilolla on vielä mainittava, että kaikki tavarat huonekaluista lamppeihin, ikkunaverhoista mattoihin ja kristallimaljoista kahvikuppeihin ovat kotimaista tuotantoa. Kaikki on puhdasta, uutta ja herkullista, näyttää kuin koko koti iloitsisi omaa ihanuuttaan.

”Munkkiniemen pensionaatti” [A.N.], Emäntälehti no:7/1919

buffet-pöydät. Ruokasaliin on käynti kabinetin kautta ja niiden välissä on leveä kaariaukko.

Pohjamuodoltaan neliömäinen kabinetti 103 sijoittuu rakennuksen nurkkaan ja sen kahdella seinällä on korkeat ikkunat sekä peräseinällä ulos johtava paripeiliovi. Pohjoisseinän pieni erkkeri on nykyisin sisääntulon pääteenä, kun toinen kabinetin ja aulan välisistä ovista siirrettiin käytävän 105a linjaan Ilmavoimien esikunnan aikana. Ovi jouduttiin siirtämään, kun kabinetti erotettiin ruokasalista väliseinällä. Kabinetin maalauskoristeltu palkkikatto jakautuu neliömäisiin kenttiin. Alkuaan neljään keskimmäiseen kenttään oli sijoitettu pyöreät valaisimet, joita kehysti profiloinnit sekä maalauskoristelu.

Ruokasalin ja kabinetin nykyinen asu on pääosin peräisin 1970-luvun peruskorjauksesta. Seinäpintoja ja pilareita kiertää mahdollisesti alkuperäinen vihreäksi maalattu paneelointi. Se on poistettu tarjoilutiskin osittain laatoitetulta taustaseinältä. Seinät on maalattu kelleräväiksi ja maalauskoristellun palkkikaton välit valkeiksi. Lattiat ovat harmahtavaa linoleumia. Tarjoilutiski sijoitettiin peruskorjauksessa symmetrisesti tilaan nähden. Nykyinen tarjoilutiski buffet pöytineen on vuodelta 2008 ja se on siirretty sivummalle pois keittiöoven edestä.

Pensionaatin ja osittain vielä Kadettikoulun aikanaakin paneelien yläpuoliset seinäpinnat olivat tapetoidut tummasävyisellä pystyraitatapetilla pilareita lukuun ottamatta. Sekä seinien että pilareiden yläosassa oli boordimainen maalauskoristelu. Lattiapinnat olivat tummaksi

Keittiö 100 Ilmavoimien esikunna aikana
1970-luvun alussa. HAUS

lakattua laataa. Seinillä oli ilma-lämmitykseen liittyvät kookkaat tulo- ja poistoilmäsäleiköt. Kadettikoulun aikana 1930-luvun alussa tapetit poistettiin ja paneelit maalattiin tummiksi rajausviivoinen ja yläosat valkeiksi.

Tilojen alkuperäinen sisustus oli ilmeeltään kevyt ja vaalea. Rombi-kuvioitunut selkänöjälliset tuolit sekä pöydät olivat Saari-sen toimiston suunnittelema. Ikkunoissa oli jugend-tyyliin

kirjaillut verhot. Palkkien alapinnassa oli riippuvalaisimet ja pilareissa sekä ikkunaväleissä opaailasiset seinävalaisimet. Pensionaatin aikaiset kalusteet olivat edelleen käytössä Kadettikoulun aikana. Nykyiset tumman ruskeaksi petsatut raskaat kalusteet ovat peräisin v. 1975 peruskorjauksesta. Myös pyöreät seinävalaisimet ovat siltä ajalta, mutta kattopinnan lasivalaisimet on vaihdettu riippuvalaisimiksi v. 2008. Seinien ilmanvaihtosäleikköjen paikat poikkeavat alkuperäisistä.

Ruokasalia käytettiin myös kadettikoulun opetus-tilana (alla) ja miekkailusalina (alla oik.). Lattiaa oli peitetty linoleum-matolla. Sotamuseo

Nykyisen keittiön paikalla oli pensionaatin- ja kadettikoulun aikaan tarjoiluhuone [100], jonne ruuat ja astiat yms. nostettiin pohjakerroksen keittiötiloista hisseillä. Tilaan johti kaksi vierekkäin olevaa lasiruutuista heiluriovea. Tarjoiluhuoneesta 100 tehtiin varsinainen keittiötila, kun pohjakerroksen keittiötilat muutettiin ilmeisesti 1940-50-luvulla Ilmavoimien esikunnan asunnoiksi. Loputkin ruokahissit poistettiin. Tässä yhteydessä toinen heiluriovista laitettiin umpeen. Keittiölaitteet ja tekniset asennukset on uusittu peruskorjauksen jälkeen v. 1998.

Vas: Kabinettitila 103 oli Ilmavoimien esikunnan aikana erotettu ruokasalista väliseinällä, joka purettiin v.1975 peruskorjauksessa. HAUS

Lattiat

- Ruokasalissa 102–103 harmah-tava linoleum ja harmaat puujal-kalistat.
- Keittiössä 100 harmaa laatta.

Seinät

- Ruokasalin 102–103 seinien ala-osassa vihreä puupaneeli, yläosat maalattu kellertäväksi. Tarjoilutis-kin taustaseinällä harmaa mosa-iikkilaatta.
- Keittiössä 100 valkoinen keraami-nen laatta, myös ikkunasmyygeissä ja -penkeissä.

Katto

- Ruokasalissa 102–103 kasvisaihein koristemaalattu palkkikatto, maa-lattu rusehtavin ja sinertävin sävyin.
- Keittiön 100 alakatto alumiinipa-neelia, teräslasirakenteiset huuvat.

Ovet

- Alkuperäiset peiliovet maalattu bei-gen sävyisiksi.
- Keittiön heiluriovi ap. mallin mukai-nen valkeaksi maalattu lasiruutuinen heiluriovi.

Opetus- ja kokoustilat

105, 112–116, 121–123,
126, 128, 132–135

Pensionaatin aikainen tilajako on pääosin pidetty ennallaan, mutta alkuperäisasussa osittain säilytetyn keskiosan ja 1970-lukua edustavien eteläosan tilojen välillä on voimakas kontrasti.

Ensimmäisen kerroksen luokka- ja kokoustilat ovat periaatteessa säilyttäneet alkuperäisen tilajakonsa, vaikkakin lähes kaikki väliseinät on uusittu peruskorjauksessa 1975. Käytävä 105a–c on kokonaisuudessaan sydänmuurin länsipuolella, ja valoisa aulatila ovat säilyneet sen pohjois- ja keskiosissa 105a ja 105b, kuten myös avoin liittyminen D-porrashuoneeseen. Käytävän eteläosan 105c aulatila oli wc- ja työhuonetilojen 134–135 kohdalla. Myös wc-tilat 113 ja 132 ovat alkuperäisillä paikoillaan. Wc-tilan 112 kohdalla oli pensionaattiaikana palvelijoiden huone ja työhuoneen 114 kohdalla kirjastohuone. Käytävän itäpuolella alun perin olleiden hotellihuoneiden tilalla on nykyisin luokka- ja neuvottelutilat 115–116, 122–123, 126 ja 128–129.

Entiset hotellihuoneet muutettiin kadettikouluaihana väliseiniä purkamalla pääosin luokkatiloiksi [115–116, 122–123 ja 126]. Kaarevaseinäinen huone 121 oli ilmeisesti kirjastona. Käytävän 105c eteläpää oli eristetty väliovella ja hotellihuoneet oli yhdistetty neljän huoneen ja keittiön upseeriasunnoksi [128–130]. Ilmavaimien esikunta-aikaan käytävän 105c oleskelutila [135 paikalla] muutettiin toimistoksi rakentamalla kevyt väliseinä. Ilmavaimien komentajan huone oli ilmeisesti erkkerillinen tila 116.

1970-luvun peruskorjauksessa tiloihin sijoitettiin mm. ryhmätyöhuoneita ja kaksi luentosalia. Keskiosan käytävän jäsentely säilytettiin

Kadetteja käytävähallissa 105b. Sotamuseo

Käytävähalli 105b Ilmavaimien esikunnan aikana 1970-luvun alussa. HAUS

Ilmavoimien komentajan työhuone
1970-l alussa. HAUS

aina D-porrashuoneeseen saakka. Hallimaista käytävää rajaavat kaksi pilaria rakennettiin uudestaan. Alkuperäistä kattopintaa profiloituine listoineen on säilynyt vain porrashuoneen kohdalla. Hallilaajennuksen kohdalla olevan käytäväosuuden profiloitu kattopinta on uusittu vanhan mallin mukaan. Muilta osin kattopintaa on laskettu alas tai kattolistat on poistettu. Matala seinäpaneeli on maalattu vihreäksi ja sen yläpuoliset osat kellertäviksi. Valaisimet ovat pensionaatin ajalta, mutta kuvat myöhemmät. Seinän valoramppi on peruskorjauksen ajalta. Huoneisiin johtavat vanhat peiliovet ja opetustiloissa on smyygin sisäpintaan lisätty laakaovet. Pensionaatin aikana niihin liittyivät huoneen puoleiset välikkötilat.

Teräslasioven takana oleva eteläisempi käytävä sai 1970-luvun mukaisen asun. Uusi puhtaaksimuurattu ja valkeaksi maalattu käytäväseinä erottui vanhasta sydänmuurista materiaalin osalta. Sydänmuurin käytäväseinän oviaukot ovat pääosin alkuperäisissä paikoissaan, mutta paripeiliovet on korvattu beigensävyisillä laakaovilla, joihin liittyvät sähköpielet ja yläpuolen raitisilmasäleiköt. Käytävän pintamateriaalit ovat 1970-luvun asussa. Alakatto on harmaata akustointilevyä ja lattialla on rusehtava linoleum. Käytävänlinjasta ulos työntyvä hissi on peräisin vuodelta 1997 ja se ulottuu kellarikerrokseen saakka.

Osassa luokka- ja neuvottelutiloista alkuperäinen tilamuoto ikkunoineen on säilynyt purettuja kylpyhuoneita lukuun ottamatta. 1970-luvun uudet rakenteet ovat selvästi nähtävissä. Huonetiloihin hallitsevat puhtasvalupintaiset valkeaksi maalatut betonipalkit, jotka sijoittuvat osin sattumanvaraisesti ikkuna-aukkoihin nähden. Niiden väleissä on akustointilevyt. 1970-luvulla osassa tiloissa oli alakatot kauttaaltaan ja osassa betonipalkit olivat näkyvissä. Ryhmätyöhuoneissa ja luentosaleissa oli neulehuopamatot.

Eteläkäytävän tiloja on muutettu v.1997 hissien rakentamisen yhteydessä. Wc-tila 133 jaettiin inva-wc:ksi ja taukotilaksi sekä wc-tila 132 jaettiin kahteen osaan. Vuonna 2004 kolme ryhmätyöhuonetta yhdistettiin yhdeksi luokkatilaksi 123. 1970-luvun pintamateriaaleja on uusittu eri aikoina.

Kadettikoulun luokkahuone, nykyinen tila 122. Otava

Lattiat

- Käytävä 105: rusehtava linoleum, vihreät puujalkalistat (105a/b) ja mustat puujalkalistat (105c).
- Opetustilat ja työhuoneet: pääosin rusehtava muovimatto, tilassa 135 ruskea vinyylilaatta, tiloissa 114, 126, 128 linoleum (harmaa tai vaaleanrusehtava). Puujalkalistat maalattu mustiksi tai harmaiksi.
- Wc- ja lepotilat: tiloissa 112–113 kuviolaattalattia beige/terrakotta. Tiloissa 132, 134 rusehtava laatta, tilassa 133a/b ruskea muovimatto nostettu seinälle.

Seinät

- Käytävillä 105a/b alaosassa vihreä puupaneeli, yläosat maalattu kellertäväksi. Käytävällä 105c puhtaaksi muuratut tiiliseinät ja rapatut pinnat valkeaksi maalattuja.
- Opetustilat ja työhuoneet: puhtaaksi muuratut tiiliseinät, rapatut pinnat ja levyseinät kellertäväksi tai harmahtavan valkeiksi maalattuja.
- Wc- ja lepotilat: valkeiksi maalatut, pesuaitaiden taustalaatoitus terrakotta tiloissa 112–113 ja kellertävä tiloissa 132, 134. Tilassa 133a/b kellertäväksi maalatut ja osittain valkoinen taustalaatta.

Katto

- Käytävällä 105a/b valkeaksi/ harmaaksi maalattu kattopinta profiloituneen. Käytävällä 105c alakattona harmaa akustointilevy lista-asennuksella.
- Opetustilat ja työhuoneet: pääosin valkeaksi maalatut betonikatot palkkeineen, kattopinnassa liimatut harmaat tai valkeat akustointilevyt ja käytäväseinää vasten levykotele. Tilassa 128 alakatto valkoista akustointilevyä lista-asennuksella betonipalkkien väleissä. Tilojen 114–116 valkeissa kattopinnoissa akustointilevyt.
- Wc- ja lepotilat: pääosin valkeaksi maalattu levyalakatto avosaumalla. Tiloissa 132 ja 134 valkea peltipaneeli.

Ovet

- Käytävän väliovet ruskeaksi maalattuja teräslasiovia.
- Käytävällä 105a/b alkuperäiset beigensävyiset peiliovet. Käytävällä 105c beigensävyiset laakaovet, joihin osaan liittyy sivupielet (sähköpieli) sekä yläpuolen ritiläsäleikkö.

Ensimmäisen kerroksen eteläpäädyn kolmen huoneen huoneisto [nyk.128-129], joka oli johtajatar Sjöstedtin asuntona. Kuva n. 1919-20. Kalusteet ovat todennäköisesti Sjöstedtin omia, eivätkä siis Eliel Saarisen suunnittelemia. Sundström / HKM

TOINEN KERROS

2

Korkea sisäänkäyntiaula 104 muodosti alun perin myös toisen kerroksen ytimen. Sitä sivusivat B-pääporrashuone ja rakennuksen päästä päähän ulottuva käytävä. Lisäksi pensionaatin seurusteluhuone 207 avautui sisäänkäyntiaulaan kahden kookkaan aukon välityksellä. Pensionaatin aikana koko kerros oli majoituskäytössä. Keski- ja eteläosan tilajako noudatti alemman ja ylemmän kerroksen hotellikäytävälle ominaista sivukäytäväratkaisua. Länsipuolelle avautuvaan käytävään liittyivät hallimaiset oleskelu- ja seurustelutilat sekä avoimet pääportaat, yhteiset wc- ja kylpyhuonetilat sekä palvelijoiden huoneet. Itäpuolelle avautuvissa majoitustiloissa oli omat kylpyhuoneet. Länsisiiven majoitushuoneet oli sijoitettu pieneen aulaan päätyvän keskuskäytävän molemmiin puolin ja niillä oli yhteiset wc- ja kylpyhuoneet käytävällä.

Kadettikoulua varten keski- ja eteläosan majoitushuoneet muutettiin ylemmän vuosikurssin tuviksi. Länsisiiven pienemmät tuvat varattiin kadettaliupseereille. Tilajärjestelyt pysyivät pääosin ennallaan, mutta osa majoitushuoneiden kylpyhuoneista purettiin aikanaan pois ja niiden tilalle sijoitettiin

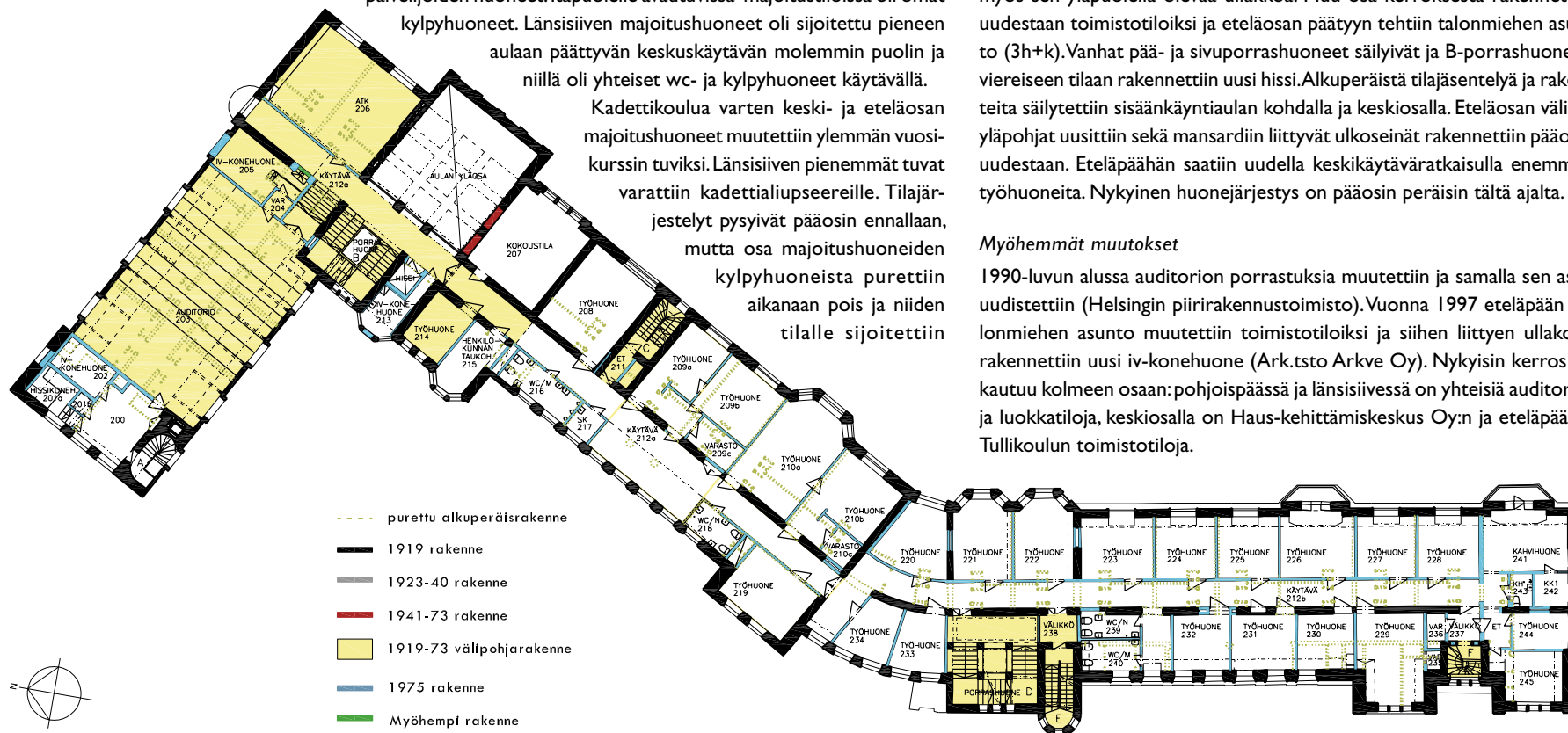
vaatekaappirivistöt. Pääkäytävän länsisivustan tiloja muutettiin sijoittamalla niihin suuremmat yhteiset pesu- ja wc-tilat. Kerroksen eteläosassa oli ilmeisesti opettajakunnan asuntoja, eteläpäätyyn tehtiin suurempi upseeriasunto. Ilmavoimien esikunnan aikana majoitustilat muutettiin työhuoneiksi ja hallimaisesta käytävästä erotettiin toimistohuoneita kevytrakenteisin seinin.

Peruskorjaus 1975–76

Peruskorjauksessa länsisiiven sijoitettiin auditorio, jossa hyödynnettiin myös sen yläpuolella olevaa ullakkoa. Muu osa kerroksesta rakennettiin uudestaan toimistotiloiksi ja eteläosan päätyyn tehtiin talonmiehen asunto (3h+k). Vanhat pää- ja sivuporrashuoneet säilyivät ja B-porrashuoneen viereiseen tilaan rakennettiin uusi hissi. Alkuperäistä tilajäsentelyä ja rakenteita säilytettiin sisäänkäyntiaulan kohdalla ja keskiosalla. Eteläosan väli- ja yläpohjat uusittiin sekä mansardiin liittyvät ulkoseinät rakennettiin pääosin uudestaan. Eteläpäähän saatiin uudella keskikäytäväratkaisulla enemmän työhuoneita. Nykyinen huonejärjestys on pääosin peräisin tältä ajalta.

Myöhemmät muutokset

1990-luvun alussa auditorion porrastuksia muutettiin ja samalla sen asua uudistettiin (Helsingin piirakennustoimisto). Vuonna 1997 eteläpään talonmiehen asunto muutettiin toimistotiloiksi ja siihen liittyen ullakolle rakennettiin uusi iv-konehuone (Ark.tsto Arkve Oy). Nykyisin kerros ja-kautuu kolmeen osaan: pohjoispäässä ja länsisiivessä on yhteisiä auditorio- ja luokkatiloja, keskiosalla on Haus-kehittämiskeskus Oy:n ja eteläpäässä Tullikoulun toimistotiloja.

Auditorio, atk-luokka ja tekniset tilat

201–206, 212a, 213

Länsisiiven auditorio ja tekniset tilat ovat peräisin 1975 peruskorjauksesta, jolloin koko siipikerros ullakotiloineen rakennettiin käytännössä uudestaan. Sekä auditorion että muiden tilojen asua on uudistettu myöhemmissä kunnostuksissa.

Alakerran sisäänkäyntiaulaa sivuava, B-porrashuoneeseen liittyvä käytävä 212a on säilynyt tilajärjestelyiltään ja rakenteiltaan pääosin entisellään. Käytävä erotettiin teräslasiovella muusta käytävästä 1970-luvun peruskorjauksessa. Porrashuoneen viereiseen erkerimäiseen huoneeseen 213 rakennettiin hissi ja jäljelle jäänyt tila muutettiin iv-konehuoneeksi. Käytävälle tehtiin alakatto ja lattiat päällystettiin linoleum-matolla. Seinäpaneelia säilytettiin vain hallin kaiteessa. Teräslasiovi siirrettiin nykyiseen paikkaansa noin viisi metriä pohjoisemmaksi v. 2004, jolloin tilat 207 ja 214–215 siirtyivät osaksi HAUS-kehittämiskeskuksen toimistotiloja.

Käytävän pohjoispäässä oli alun perin kaksi majoitushuonetta, jotka peruskorjauksessa yhdistettiin teho-opiskelutilaksi 206 väliseinät purkamalla. Lattiat päällystettiin neulehuopamatoilla ja kattopintaan asennettiin alakatto akustointilevyineen. Nykyisin tilassa on ATK-luokka ja lattiamateriaali on vaihdettu vinyylilaatoiksi.

Länsisiiven majoitustilojen paikalle rakennettiin auditorio 203. Sen rakentamisen yhteydessä pääosa länsisiiven katto- ja ulkoseinä-

Auditorio peruskorjauksen jälkeisessä asussaan. Kuva julkaistu Tierumpu -lehdessä 1/1977.

kenteista sekä kaikki väliseinät A-porrashuonetta lukuun ottamatta purettiin pois. Siihen liittynyt vanha poikittainen kantava seinä korvattiin uudella betonisella. Auditorion kantavat rakenteet tehtiin kaarevista liimapuupalkkeista, jotka myötäilevät mansardikaton muotoa. Lattiapinnassa oli aluksi tumma neulehuopamatto ja kattopinnan levymäisen alumiinisäleistä koostuvan alakattovyöhykkeen taustalla oli tummat akustointilevyt. Seinät oli maalattu valkeiksi.

Auditorion lattian porrastuksia muutettiin 1990-luvun alussa. Samalla kalusteet ja pintamateriaalit uusittiin ja auditorio sai alkupe-
räistä huomattavasti vaaleamman ilmeen. Auditorion seinäpinnat on maalattu ja liimapuupalkit kunnostettu sisätöiden yhteydessä v. 2009.

Auditorion 203 molempiin päihin sijoitettiin 1970-luvun peruskorjauksessa teknisiä tiloja (201–202, 205) ja länsipäättyyn lisäksi ryhmätyöhuone 200, joka on nykyisin varastona. Tilasta 201b on käynti auditorion yläpuoliseen iv-konehuoneeseen. Auditorioon johtava porras sijoitettiin B-porrashuoneen viereisen, alun perin kylpyhuoneena

Sisääntuloaulaa sivuava käytävä 212a kadettikouluaikana 1920-l. Tapetit on poistettu, muilta osin käytävä on alkuperäisessä asussaan. HAUS

Kadettikomppanian päällikön työhuone v.1934. Nykyään tilassa on iv-konehuone 213 ja hissikuilu. Otava

olleen tilan paikalle. Länsisiiven keskuskäytävälle aikaisemmin vienyt oviaukko johti nyt auditoriota palvelevaan iv-konehuoneeseen 205. Vuoden 1997 korjauksessa tämä oviaukko muurattiin umpeen ja uusi yhteys konehuoneeseen avattiin varastosta 204. Samalla auditorioon johtavaan portaaseen asennettiin kaidehissi, auditorion ilmastointia tehostettiin ja sähköasennuksia sekä valaisimia uusittiin.

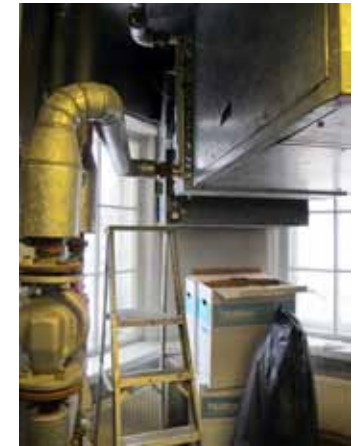
Lattiat

- Auditorio 203: vaalean harmaa kummimatto, jalkalistat ja askelkulmat harmaata kumia.
- Tiloissa 200, 206 valkea vinyyli-laatta, käytävällä 212a rusehtava linoleum ja mustat puujalkalistat.
- Tekniset tilat 200–202, 204–205, 213: pääosin muovimatto, maal.betoni (201), linoleum (204)

Seinät

- Auditorio 203: levyseinät maalattu valkeiksi, vaakasuuntaiset puulistat. Lakatut puukaaripalkit.
- Tiloissa 200, 206 maalattu rusehtaviksi, käytävällä 212a kellertäviksi.
- Tekniset tilat 201–202, 204–205, 213: pääosin maalattu tiili/betoni, akustointilevy 201b, reiätetty peltiverhous 202, 205.

Katto

- Auditorio 203: levykatto maalattu valkeaksi, lakatut puukaaripalkit. Alakattovyöhykkeessä rusehtavat alumiinisäleet, taustalla valkea akustointilevy.
- Tiloissa 200, 206, käytävällä 212 alakatot akustointilevyä lista-asennuksella.
- Tekniset tilat 201–202, 204–205, 213: pääosin maalattu betoni, reiätetty peltiverhous 202, 205.

Ovet

- Ruskeaksi maalatut laakaovet ja teräslasiovet. Teknisten tilojen ovet pääosin maalattuja teräsovia.

Toimistotilat

207–212, 214–245

Pensionaatin ja kadettikoulun aikaiset toisen kerroksen majoitus-huoneet ovat nykyisin kokonaan toimistokäytössä. Kahteen osaan jakautuvan käytävän pohjoisosalla alkuperäiset tilajärjestelyt ovat osittain säilyneet. Eteläosa rakennettiin käytännössä uudestaan v.1975 peruskorjauksessa, kun siirryttiin keskikäytäväratkaisuun. Tilojen nykyinen asu on pääosin tältä ajalta.

Toisen kerroksen toimistotilat jakautuvat kahden tilallisesti toisistaan poikkeavan käytävän varrelle. Keskiosalla 212a on edelleen alkuperäinen sivukäytäväratkaisu, kun taas eteläosa on muutettu keskikäytäväksi 212b. Molemmat osat ovat ulkoasultaan 1970-luvun pelkistetyssä asussa. Maalatut tiilipintaiset seinät erottuvat alkuperäisistä sileäksi rapatuista, ja niitä rytmittävät tasavälein ruskeat laakaovet sekä porrashuoneisiin johtavat teräslasiovet. Katoissa on harmaat yhtenäiset akustointilevy-alakatot ja lattiat on päällystetty linoleumilla. Nykyisin käytävän 212a varrella on HAUS-kehittämiskeskuksen ja eteläisen käytävän 212b varrella Tullikoulun toimistotiloja.

Alun perin käytävä kulki koko matkaltaan toisen kerroksen länsilaidalla. Pitkän avoimen käytävän seinissä kiersi yhtenäinen matala seinäpaneeli, joka jatkui pääporrashuoneiden kaiteina. Hotellihuoneiden ovet oli sijoitettu käytävän itäisivulle pareittain. Käytävä oli jaettu kolmeen palo-osastoon seinien sisään sijoitetuin automaattisiin liukupalo-ovien, joiden kohdalla kattopinnoissa oli betonipalkit.

Käytävällä ja hotellihuoneissa oli laualattiat ja rapatut kattopinnat profiloituine listoineen. Hyvin varustetut kylpyhuoneet oli sijoitettu käytäväseinää vasten. Niihin liittyivät kiinteät vaatekaapit ja huoneeseen avautuva alkovi. Kahdesta huoneesta oli, ja on edelleen, käynti omille parvekkeilleen. Kadettikoulun aikana kylpyhuoneet purettiin ja korvattiin vaatekaappirivistöillä.

HAUS-kehittämiskeskuksen toimistotilojen käytävä 212a ja sen varrella olevat työhuoneet (207–219) ovat periaatteessa säilyttäneet pensionaatin aikaisen tilajakonsa, vaikka väliseinät on 1970-luvun peruskorjauksessa uusittu sydänmuuria ja muutamia kantavia väliseiniä lukuun ottamatta. Käytävän keskivaiheilla, ikkunaseinän kohdalla oleva hallimainen seurustelutila rajautui muusta käytävästä alun perin kahdella pylväällä. Pylväät on purettu ja tilaa on pienennetty yhden ikkunavälin verran. Ikkunaseinällä on lisäksi siivouskomero ja kaksi wc-tilaa, joista wc-tila 218 on säilynyt alkuperäisessä, pensionaatin aikaisessa paikassaan.

Nykyinen kokoustila 207, eli pensionaatin aikainen seurusteluhuone, kuului alun perin olennaisena osana sisäänkäyntiaulan ympärille kiertäneeseen tilasarjaan. Sen pohjoisseinällä olleet, sisäänkäyntiaulaan avautuneet aukot laitettiin kuitenkin umpeen Ilmavoimien esikunnan aikana. Seurusteluhuoneen kattopinta oli alemman kerroksen takkatilan tapaan jäsennetty neliömäisiin kenttiin ja seinillä oli tummasävyiset kukkakuvioiset tapetit. Suunnitelmapiiirustuksissa esitettyä takkaa ei ilmeisesti koskaan toteutettu.

1970-luvun peruskorjauksessa kokoushuoneeksi muutetun huoneen 207 ja koulutuskeskuksen johdon työhuoneiden 209–210 lattiat

päällystettiin neulehuopamatoilla. Kattopintoihin asennettiin pääosin alakatot akustointilevyineen. Aiemmin yhtenäinen huonetila 214–215 jaettiin väliseinällä kahdeksi toimistohuoneeksi. Pensionaatin aikainen välikkko purettiin pois ja tilasta 214 avattiin uusi oviaukko käytävälle. Työhuoneiden 209–210 käytävänpuoleisilta seiniltä erotettiin varastovyöhykkeet välikkkoineen.

Toisen kerroksen toimistotilojen eteläisempi osa (212b, 220–245), joka on samalla rakennuksen eteläpään ylin kerros, muuttui 1975

D-portaan viereinen käytävähalli [nyk. 233-234] pensionaattiaikana v.1919 (ylä, Tengén / SVM) ja kadettikouluaikana 1920-l. (yllä vas. HAUS).

peruskorjauksessa tilajärjestelyiltään pohjoispäätä enemmän. Täällä käytävä 212b siirrettiin sydänmuurin itäpuolelle, jolloin syntyi keski-käytävä, jonka molemmiin puolin saatiin saman kokoisia työhuoneita. Aiemmin avoin D-porrashuone jäi sydänmuurin länsipuolelle omaksi paloalueekseen ja on yhteydessä käytävään teräslasioven välityksellä. Idänpuoleisten työhuoneiden käytäväseinä on maalattua tiiltä ja kevyet levyseinät tehty avosaumoin. Eteläosan työhuoneissa on mansardikatoa aiheutuva vino seinäpinta.

Kerroksen eteläpäädyssä oli kadettikouluaikana n. 200 m²:n upseeriasunto. 1970-luvun peruskorjauksessa sinne sijoitettiin talonmiehen asunto, johon oli käynti vain F-porrashuoneesta. Muutettaessa asunto v.1997 tauko- ja toimistotiloiksi 241–245, käytävän 212b päähän avattiin uusi oviaukko.

Erkkerit ja moniruutuiset ikkunat antavat muuten tavanomaisille työhuoneille niiden avaran erikoisuuteen. Työhuoneiden alakatot ovat akustointilevyä ja osassa on näkyvissä betoniset kattopalkit. Neuvotteluhuoneissa ja HAUS:n työhuoneissa 1970-luvun neulehuopamatot on korvattu linoleumilla tai työhuoneissa vinyylilaatoilla.

Lattiat

- Käytävät: rusehtava linoleum, mustat puujalkalistat.
- Työhuoneet: pääosin ruskea vinyylilaatta, mustat puujalkalistat. Tiloissa 207–210, 219–222, 230, 241–242, 244, 245 myöhemmin uusittuja linoleum, vinyylilaatta tai muovimattoja.
- Wc- ja siivoustilat: rusehtava muovimatto nostettu seinälle jalkalistaksi.

Seinät

- Käytävät: vanha rapattu seinä ja puhtaaksi muurattu tiiliseinä valkeiksi maalattuja.
- Työhuoneet: rapatut, puhtaaksi muuratut tiiliseinät ja levyseinät

eteläosassa pääosin kellertäviksi maalattuja ja keskiosalla pääosin valkeiksi, osittain vaaleanrusehtaviksi maalattuja. Kopiointitilassa 223 ikkunaseinän yläosa harmaata akustointilevyä.

- Wc- ja siivoustilat: rusehtaviksi maalatut, taustalaatoituksena valkoinen keraaminen laatta. Wc-tilassa 217 rusehtava muovitapetti. Kph:ssa 243 kuviolaatat.

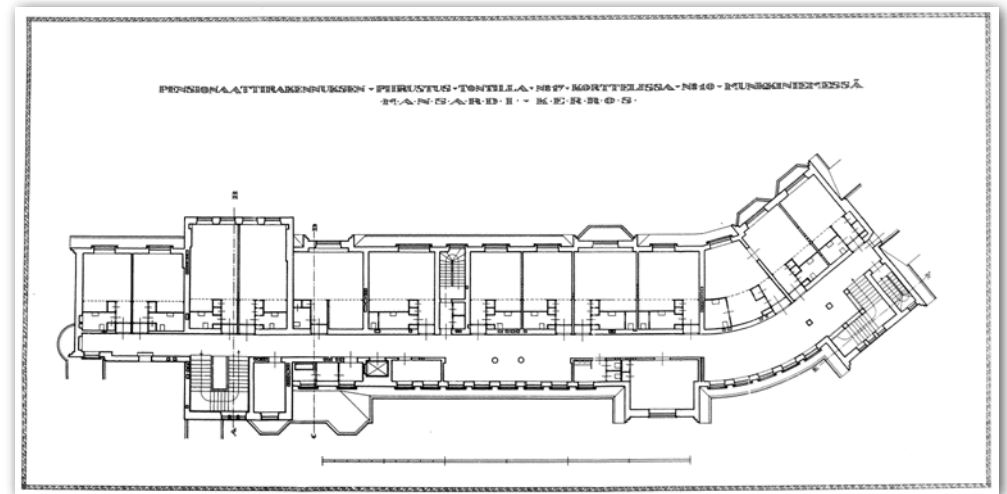
Katto

- Käytävät: alakatot koostuvat harmaista akustointilevyistä lista-asennuksella.
- Työhuoneet: pääosin valkeaksi maalattu levykatto. Tiloissa 207–210, 221–222 alakatto akustointilevyä lista-asennuksella. Osittain kattopintaan liimattuja akustointilevyjä.
- Wc- ja siivoustilat: valkeaksi maalattu levyalakatto avosaumalla.

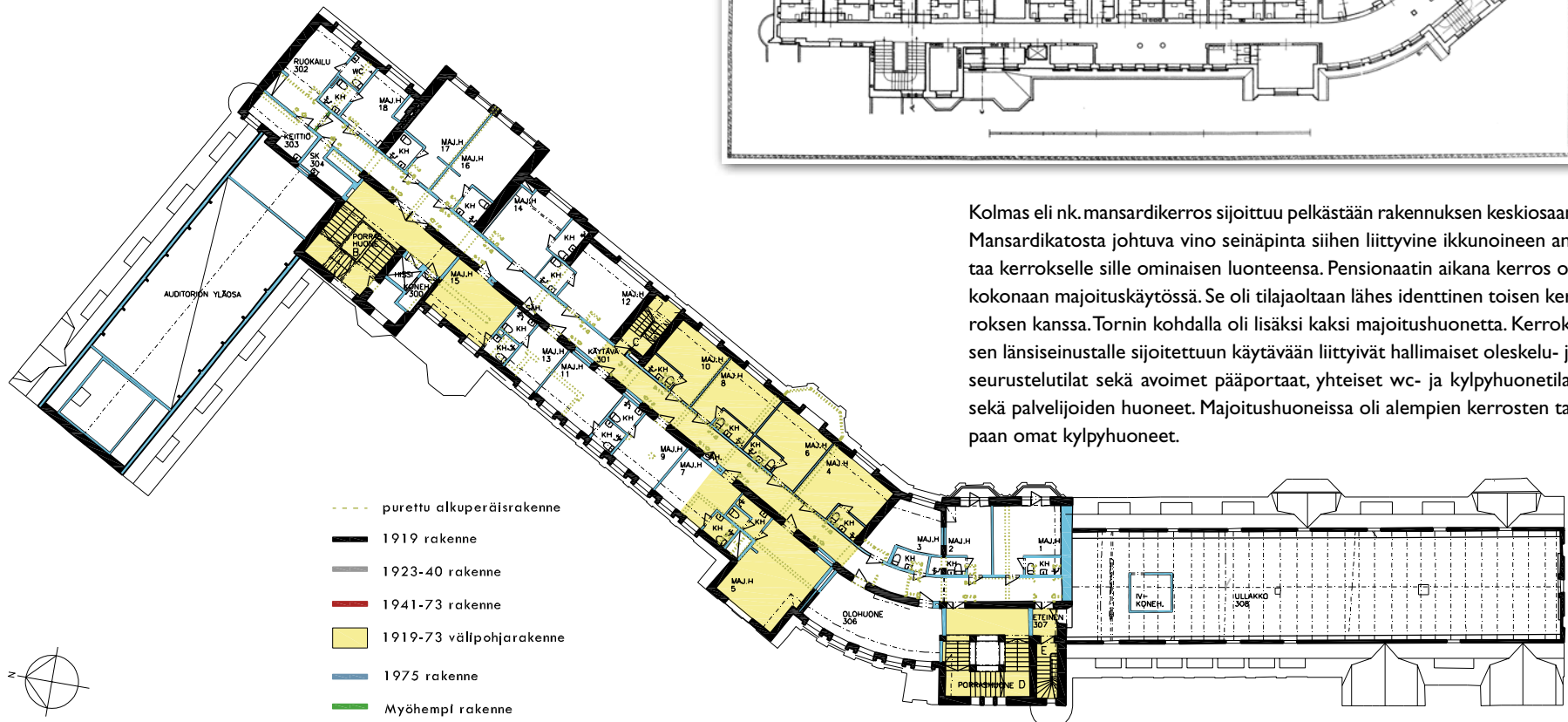
Ovet

- Ruskeaksi maalatut teräslasiovet sekä puulaakaovet. Työhuoneiden laakaoviin liittyy sivupielet (sähköpieli) sekä yläpuolen ritiläsäleikö. Entisessä talonmiehen asunon tiloissa 241–245 vihertävät laakaovet.

MANARDIKERROS

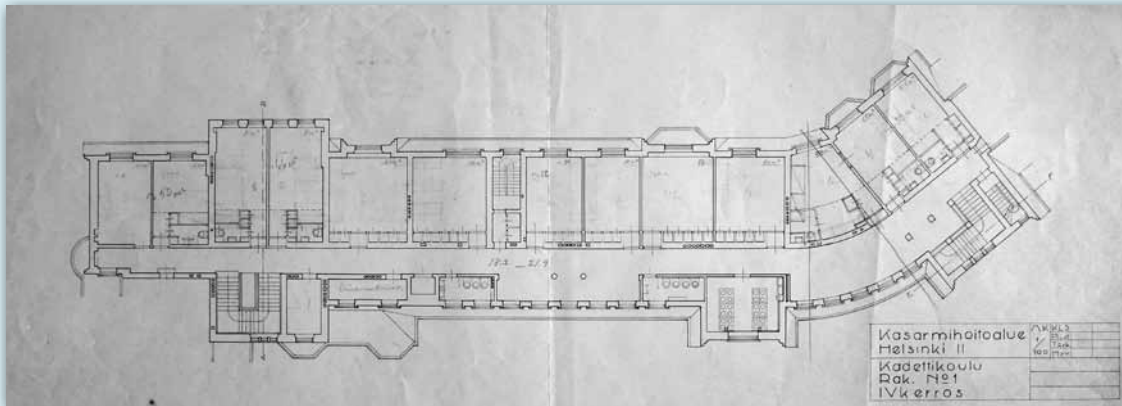

Kolmas eli nk. mansardikerros sijoittuu pelkästään rakennuksen keskiosaan. Mansardikatosta johtuva vino seinäpinta siihen liittyvine ikkunoineen antaa kerrokselle sille ominaisen luonteensa. Pensionaatin aikana kerros oli kokonaan majoituskäytössä. Se oli tilajaoiltaan lähes identtinen toisen kerroksen kanssa. Tornin kohdalla oli lisäksi kaksi majoitushuonetta. Kerroksen länsiseinustalle sijoitettuun käytävään liittyivät hallimaiset oleskelu- ja seurustelutilat sekä avoimet pääportaat, yhteiset wc- ja kylpyhuonetilat sekä palvelijoiden huoneet. Majoitushuoneissa oli alempien kerrosten tapaan omat kylpyhuoneet.

3.kerroksen pohjapiirroksat n.1916 (yllä vas, RVV) ja 1920-l (alla, KA).

Pensionaatinäkäinen käytävähalli [nyk.306] D-portaan vieressä v.1919.Tengén / SVM

Kadettikoulun aikana kerrokseen sijoitettiin ensimmäisen vuosikurssin tuvat. Tilajärjestelyt pysyivät pääosin ennallaan, mutta majoitushuoneiden kylpyhuoneet purettiin aikanaan pois ja niiden tilalle sijoitettiin vaatekaappirivistöt. Käytävän länsisivun tiloihin sijoitettiin yhteiset kylpyhuone- ja wc-tilat sekä liinavaatevarastot. Ilmavoimien esikunnan aikana majoitustilat muutettiin työhuoneiksi ja käytävälaajennukset muutettiin toimistohuoneiksi kevytrakenteisin seinin.

Peruskorjaus 1975–76

Peruskorjauksessa kerros muutettiin takaisin majoitustiloiksi. Sivukäytävä muutettiin keskikäytäväksi, jolloin saatiin enemmän samankokoisia huoneita. Kerros rakennettiin käytännössä katsoen uudestaan. Alkuperäisistä rakenteista jäi jäljelle vain sydänmuuri, kantavat seinät, porrashuoneet sekä ilmeisesti osa välipohjista. Nykyinen huonejärjestys on pääosin peräisin tältä ajalta (Rakennushallitus).

Myöhemmät muutokset

Vuoden 1986 muutoksessa tilat muutettiin toimistohuoneiksi, mutta tilajärjestelyt jäivät pääosin ennalleen (Helsingin piirirakennustoimisto). Tulikoulun muuttaessa rakennukseen v. 2004 toimistohuoneet muutettiin jälleen takaisin majoitustiloiksi (Ark.tsto Arkve Oy).

Majoitustilat

301–304, 306, majoitushuoneet 1–18

Majoitustiloina olevan mansardikerroksen nykyinen huonejärjestys on 1970-luvulta. Pintamateriaaleja on uusittu vuosina 1986–2004.

Kolmannen kerroksen majoitushuoneet sijoittuvat keskikäytävän molemmille puolille kahden pääporrashuoneen väliselle alueelle. Nykyinen tilajako on peräisin 1970-luvun peruskorjauksesta, jossa sydänmuuria ja kantavia seiniä lukuun ottamatta kaikki väliseinät purettiin pois. Myös mansardikattoon liittyvät ulkoseinärakenteet uusittiin.

Alkuperäinen käytävä siirrettiin peruskorjauksessa sydänmuurin itäpuolelle, jolloin käytävän molemmiin puolin saatiin saman syvyyttä majoitushuoneita. Majoitushuoneiden kylpyhuoneet sijoitettiin osittain käytäväseinää vasten ja osittain huoneiden väliin. Aiemmin avoimet B- ja D-porrashuoneet jäivät sydänmuurin länsipuolelle omiksi paloalueikseen ja ovat yhteydessä käytävään teräslasiovien välityksellä. Pensionaatin alkuperäinen valoisa sivukäytävä muuttui näin sulkeutuneeksi ja pimeäksi keskikäytäväksi, jota rytmittävät tasavälein olevat laakaovet.

Alun perin hotellihuoneiden ovet oli sijoitettu pareittain ja pitkää avointa käytävää kiersi yhtenäinen matala seinäpaneeli, joka jatkui avonaisten porrashuoneiden kaiteina. Seinäpinnat olivat tapetoituja ja rapattuja kattopintoja kiersivät profililistat. Hotellihuoneiden kylpyhuoneet oli sijoitettu käytäväseinää vasten, ja niihin liittyivät kiinteät vaatekaapit sekä huoneeseen avautuva alkovi. Kylpyhuoneen ja alkovin välillä oli moniruutuinen ikkuna.

Kadettikouluaikana tuviksi muutettujen hotellihuoneiden kylpyhuoneita purettiin ja niiden tilalle sijoitettiin vaatekaappirivistöjä. 1930-luvun alkuun mennessä tilojen ulkoasua oli pelkistetty poistamalla pensionaatin aikaiset tapetit ja maalamalla seinät alaosaan tummemmiksi kuin yläosat. Huoneet säilyivät ilmeisesti tässä asussa myös Ilmavoimien esikunnan aikana kun niitä käytettiin työhuoneina. Esikunnan aikana myös molemmista käytävähalleista tehtiin työhuoneita erottamalla ne käytävästä ikkunallisin väliseinän.

Majoitustilojen nykyinen asu koostuu 1975–2004 välisenä aikana

3.kerroksen käytävää B-portaan luota kuvattuna 1970-luvun alussa, kun kerros oli Ilmavoimien esikunnan toimistoina. HAUS

tehdyistä muutoksista ja kunnostuksista. Nykyisistä, materiaaleiltaan yksinkertaisista ja toistensa kaltaisista majoitushuoneista tekevät yksilöllisiä vinot mansardikattopinnat sekä moniruutuiset ikkunat. Kahdesta huoneesta on edelleen käynti omille parvekkeilleen, kolmas parveke on poistettu ilmeisesti jo ennen 1975 peruskorjausta ja sinne johtava ovi muutettu ikkunaksi. Lattioissa on vaalea vinyylilaatta, levyseinät ja kipsialakatot ovat maalattuja. Ikkunapenkkiin muovipäällysteet reunustavine puulistoineen ovat peräisin 1975 peruskorjauksesta.

Muutettaessa majoitustilat toimistohuoneiksi vuonna 1986 tilat jäivät lähes ennalleen kylpyhuoneet mukaan lukien. Eteläpään kaksi majoitushuonetta muutettiin kolmeksi toimistotilaksi kylpyhuoneet purkamalla ja yhteen toimistotiloista tehtiin erillinen eteishäikkö. Kahden huoneen (nyk. 5 ja 306) väliseen sydänmuuriin avattiin uusi oviaukko. Tässä vaiheessa ainakin osa neulehuopamatoista poistettiin ja korvattiin kvartsinvinyylilaatoilla. Työhuoneiden ikkunaseinille asennettiin vaakakourut ja valaistusta sekä ilmastointia uusittiin.

Vuonna 2004 toimistohuoneet muutettiin taas majoitustiloiksi. Tässä yhteydessä pohjoispäähän tehtiin yhteinen ruokailutila 302 laajentamalla huonetta käytävälle, sekä muuttamalla entinen vaatehuoltohuone keittiöksi 303. Eteläpäässä D-porrashuoneen viereiset työhuoneet purettiin ja niiden paikalle tehtiin oleskeluhuone 306, joka sijoittuu pensionaatin aikaisen käytävähallin paikalle. Majoitushuoneiden ovet muutettiin äänieristysoviksi ja oviaukot madallettiin normaalikorkoon. Huoneen puolella vanha korkeampi ovismyygi on edelleen nähtävissä.

Lattiat

- Käytävällä 301 rusehtava muovi-matto, mustat puujalkalistat. Keittiössä 303 ja siivoustilassa 302 muovimatot.
- Ruokailussa 302 ja oleskelussa 306 vihertävä linoleum, mustat puujalkalistat.
- Majoitushuoneissa 1–18 vaalea vinyylilaatta, mustat puujalkalistat. Kylpyhuoneissa vihreä laatta.

Seinät

- Pääosin maalattu vaaleankellertäviksi. Keittiön taustalaatoituksena valkoinen keraaminen laatta.
- Kylpyhuoneissa valkoinen keraaminen laatta, välissä vihreä boordilaatta.

Pensionaatin majoitushuone v.1919
[ilmeisesti nyk. majoitush. 16 tai 17].
Tengén / SVM

Katto

- Valkeaksi maalatut levykatot lukuun ottamatta käytävää ja ruokailutilaa, joiden alakatoissa valkeat akustolevyt lista-asennuksella.

Ovet

- Majoitushuoneisiin johtavat ovet vihreäksi maalattuja puulaakaovia. Muut käytävän laakaovet ja kph:n ovet beige sävyiset.
- Porrashuoneissa ruskeiksi maalatut teräslasiovet.

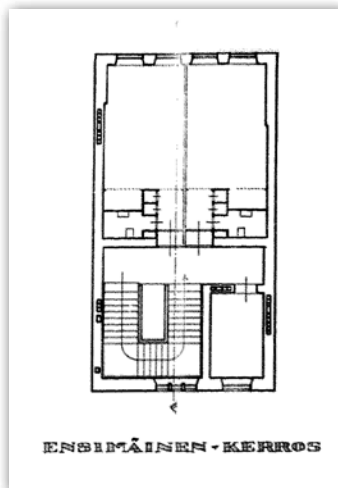
TORNIKERROKSET JA ULLAKOT

4-5

Kokoustila 400, 403–404

Neljännän kerroksen eli ensimmäisen tornikerroksen päätilana on kokoushuone, jonka paikalla oli pensionaatin aikana kaksi majoitushuonetta. Nykyinen tilajako on peräisin 1975 peruskorjauksesta, mutta pintamateriaaleja on uusittu tämän jälkeen.

4. kerroksen eli ensimmäisen tornikerroksen pohjapiirros n.1916. RVV

Ensimmäisessä tornikerroksessa oli alun perin kaksi pensionaatin majoitushuonetta kylpyhuoneineen sekä B-porrashuoneen eteläsivulla pieni henkilökunnan asuinhuone 404. Ylempään tornisaliin jatkuva porraserotettiin jo rakennusvaiheessa ”tuulikaapilla” muusta B-porrashuoneesta. Majoitushuoneet säilyivät kadettikoulun aikana edelleen samassa käytössä, mutta ainakin toisen huoneen kylpyhuone purettiin pois.

1970-luvun peruskorjauksessa kaksi huonetta yhdistettiin ja saatiin pohjamuodoltaan lähes neliömäinen TV-huone 400. Sen kaikki neljä ikkunaa avautuvat itään päin piha-alueelle. Erillisten huoneiden oviaukot yhdistettiin teräslasirakenteiseksi parioveksi. Huoneen lattia päällystettiin neulehuopamatolla ja sinne tehtiin alakatto akustointilevyistä. Alakattoon kiinnitettiin vanhan malliset kadettikouluajalta peräisin olevat valaisimet ja seinään uudet kuparivalaisimet. Tornihuoneesta avattiin myös käynti sekä eteläpuolen ullakotilaan 401 että pohjoispuolen ullakolle tehtyyn iv-konehuoneeseen 402.

Porrashuoneen viereiseen huonetilaan 404 sijoitettiin peruskorjauksessa tuloilmakonehuone ja sen ikkuna korvattiin säleiköllä. B-porrashuoneen tasanteesta erotettiin wc-tila 403 ja sähkökaappi.

Nykyisin ”Eliel-saliksi” kutsutun tilan 400 ulkoasu on pitkälti 1970-luvulla saamassaan asussa, vaikka materiaaleja on myöhemmin uusittu. Vuonna 1986 huone muutettiin kokoushuoneeksi ja sinne asennettiin uusi tamminen lautaparketti. Vuonna 2007 kokoushuoneen ovea siirrettiin smyygin huoneen puoleiseen sisäpintaan lisätilan saamiseksi oven edessä olevalle askelmalle. Sen etureunaan lisättiin myös teräskaide. Kokoustilan pinnat on kunnostettu v.2009. Samassa yhteydessä uusittiin myös wc-tilan 403 pintamateriaalit.

Lattiat

- Kokoustilassa 400 tammilautaparketti ja tammijalkalista.
- Wc-tilassa 403 harmaa laatta. Iv-konehuoneessa 404 muovimatto.

Seinät

- Kokoustilassa 400 maalattu vaa-leanharmataviksi.

- Wc-tilassa 403 valkoinen keramminen laatta, takaseinällä ruskea sauvalaatta. Iv-konehuoneessa 404 reititetty peltiverhous

Katto

- Kokoustilan 400 alakatto valkeaa akustointilevyä lista-asennuksella.
- Wc-tilan 403 alakatto valkoista

akustointilevyä, harmaa lista-asennus. Iv-konehuoneessa 404 reititetty peltiverhous

Ovet

- Kokoustilassa ruskeaksi maalattu teräslasiovi. Ullakkojen teräsovi ja laakaovi valkeiksi maalattuja.
- Wc-tilassa valkoinen laakapuuovi.

Tornisalonki

500

Loggia-vaikutteinen tornisalonki on säilynyt tilallisesti ennallaan. Maalauskoristeltu palkkikatto on entisöity 1970-luvulla, muilta osin pintamateriaalit on uusittu.

Tornisali kadettikouluaikana. Kattoon oli lisätty kuvan keskellä näkyviä riippuvaisimia. Sotamuseo

Alkuperäisessä muodossaan säilyneestä valoisasta tornisalongista avautuu kaari-ikkunoiden kautta laajat näkymät kaikkiin ilmansuuntiin. Suorakaiteen muotoiseen huoneeseen on käynti B-portaasta, joka jatkuu paneelikaiteineen ylös saakka. Avoyhteys 4.kerroksen tasanteelta ylöspäin suljettiin jo rakennusaikana. Paneelikaiteen yläpuolella on profiloidut peilikentät.

Loggiaa muistuttavaan salitilan kaikilla seinillä on tasajaolla suuret kaari-ikkunat, jotka ovat alusta saakka olleet ilman välipuitejakoja. Huoneen molemmilta pitkiltä sivuilta puuttuu savu-/ilmanvaihtopiippujen kohdalla yksi ikkuna. Eteläpään piippu on pensionaatin aikainen ja sen kohdalla oli alun perin ilmanvaihdon seinäsäleikkö. Pohjoinen piippu on muurattu saman mallin mukaan kadettikouluai- kana. Niiden kohdalla oli kuitenkin ikkunan malliset kehyslistat. Ne- liömäisiin ruutuihin jaetun palkkikaton palkeissa on ruokasalin tapaan tyylytelyä, 1970-luvun peruskorjauksessa entistettyä jugend-henkistä maalauskoristelua. Myös alatasanteen kattopinnassa on säilynyt pro- filoitu kattopinta ja portaan ulkoseinillä kiertää korkea ”holkkalista”.

Pensionaatin aikana tornisalonki toimi musiikki- ja tanssisalina. Lattiapinnat olivat tummaksi lakattua lautaa. Ikkunoiden alapuolista

seinäpintaa kiersi patterit peittävä pystyuritettu puuverhous. Se erotti ikkunat omaksi vyöhykkeekseen ja vahvisti näin loggiamaista vaikutelmaa. Ikkunoihin oli teetetty erikoiset helmiverhot. Katossa riippui kolme lasikuvullista taidetakomo Korun valmistamaa valaisinta. Kaksi näistä valaisimista on nykyisin vaatehuoneessa 110. Kadettikoulun aikana tornisalonki oli mm. karttahuoneena ja piirustussalina. Ilma-voimien aikana tilaan sijoitettiin kirjasto ja seinille tehtiin kattoon saakka ulottuvat kirjahyllyt.

1970-luvun peruskorjauksessa tila muutettiin kerhohuoneeksi ja sinne sijoitettiin nahalla verhoillut sohvakalusteet. Seinien alaosan puu-verhoilu poistettiin. Suunnitelmien mukaan paneelikaide uusittiin osittain. Lattia päällystettiin neulehuopamatolla ja portaisiin tehtiin tammiparketti. Tilaan tehtiin koneellinen ilmanvaihto avaamalla säleikkö palkkikaton väleihin. Konehuone sijoitettiin yläpuolella olevalle ullakolle ja sinne on käynti kattoluukusta.

Tornihuoneen nykyinen asu on vuodelta 1997, kun lattiaan asennettiin kalanruotokuvioon ladottu parketti ja seinäpinnat maalattiin. Tilaan hankittiin pitkä neuvottelupöytä tuoleineen sekä uudet verhot. Vanhat valaisimet ovat peräisin Kadettikoulun ajalta. Tornihuoneen ilmanvaihtoa on parannettu v. 2007 vesikaton uusimisen yhteydessä. Tässä yhteydessä iv-säleikköjä suurennettiin ja lisättiin sekä pinnat kunnostettiin.

Lattiat

- Kalanruotokuvioon ladottu tammi-parketti, reunoilla poikittaisin sauvoin tehty friisi.
- Portaissa tammilautaparketti, askelmien reunoissa mustat muovi-liukuesteet. Alatasanteella rusehtava linoleum.

Seinät

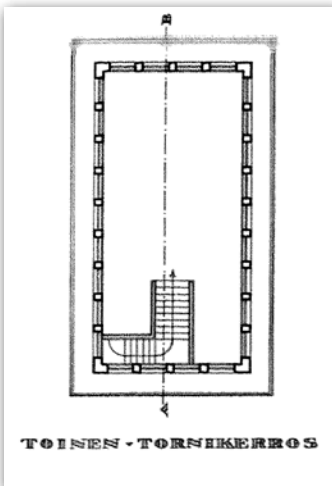
- Maalattu harmahtaviksi. Porras-huoneen vastaisen seinämän ylä-puoliset profiloidut peilit valkeita. Portaan kaide alkuperäisen mallin mukainen vihreäksi maalattu paneelikaide, seinäosuudella peilikuviona oktagonit ja kaiteessa rombit. Oven yläpuolella maalattu levy.

Katto

- Koristemaalattu palkkikatto, palkki-välit valkeat. Portaan alatasanteella valkeaksi maalattu profiloitu katto ja ulkoseinällä korkea "holkkalista".

Ovet

- Valkeaksi maalattu laakapuupariovi.

Yllä: Tornisali eli pensionaatin tanssisali pianoineen v.1919. Tengén / SVM

Yllä oik: Ilmavoimien esikunnan kirjasto 1970-luvun alussa. HAUS

Tornisalin pohjapiirros n.1916. RVV

Tornisali 1970-luvun peruskorjauksessa saamassaan asussa. Kuva v.1987. Riihonen / MV Rho

Ullakot

308, 401–402, 501

Mansardikattojen alla olevat ullakotilat kattokannattajineen ovat säilyneet rakennuksen keski- ja eteläosassa. Länsisiiven ullakko hyödynnettiin toisen kerroksen auditorion rakentamisen yhteydessä.

Kaikkien mansardikattojen alla oli alun perin ullakkotilat. Keski- ja eteläosan eri kerroksissa olevat ullakot ovat säilyneet. Myös tornissa on ullakkotila 501, johon on sijoitettu tornihuonetta palveleva iv-konehuone. Sinne on käynti tornisalin 500 kattoluukusta.

1970-luvun peruskorjauksessa länsisiiven ullakosta tuli osa uutta auditoriota. Ullakolle oli alun perin käynti kolmannen kerroksen käytävältä. Länsisiiven päädyssä on lisäksi erillinen iv-konehuone 600, johon on käynti alapuolen tilasta 201b.

Rakennuksen keskiosan ullakolle 401 oli alkuaan käynti vain H-porrashuoneesta, joka työntyy ulkoseinältä pitkänomaiseen ullakkotilaan. 1970-luvun peruskorjauksessa tv-huoneesta 400 avattiin toinenkin yhteys ullakolle. Samasta tilasta 400 avattiin käynti myös pohjoispuolen ullakkotilaan rakennettuun poistoilmakonehuoneeseen 402. Eteläosan ullakolle 308 on käynti vain E-porrashuoneesta.

Päätyseinät ja porrashuoneiden seinät ovat puhtaaksi muurattua tiiltä. Mansardimallista vesikattoa kannattavat, tiheään asetetut puiset kattokannattajat on tuettu sydänmuurilta ja osin väliseinien kohdalta. Ilmeisesti sekä keski- ja eteläosan vanhat puurakenteiset lattiarakenteet uusittiin peruskorjauksessa betonirakenteisina, vaikka suunnitelmien mukaan ne oli tarkoitus säilyttää. Alkuperäiset palopermannot olivat ladottua tiiltä sammal ja puru täytein. Nykyisin lattioiden päällä on puurakenteinen korotus ja lattiapinta on levytetty. Ullakkotilan 501 lattiana on vanha yläpohja. Tilassa ei käyty tämän inventoinnin yhteydessä.

Ullakkotilat saavat valoa katonlappeiden kaarevista ”lepakkoikkunoista”. Valkoisiksi maalatut yksipuitteiset ikkunat ovat avattavia, mutta niissä ei ole saranointia. Ullakoiden 308 eteläpäädyssä ja 402

pohjoispäädyssä on soikeanmalliset ikkunat. Ovet ovat maalattuja teräspalo-ovia. Sekä ovet että ikkunat uusittiin 1970-luvun peruskorjauksessa.

Laatikkomaiset iv-konehuoneet ovat peräisin 1970-luvulta. Niiden seinien sisä- ja ulkopinnat ovat sinkittyä peltiä ja lattiat maalattua betonia. Alunperin ullakoille oli sijoitettu ilmanvaihdon poistoilman puurakenteiset ulosjohtotorvet, jotka päättyivät vesikaton harjalla olleisiin tuuletuspiippuihin. Teräsrakenteiset, tuuletussäleiköin varustetut tuuletuspiiput on vesikaton uusimisen yhteydessä rakennettu uudelleen vanhan mallisina ja niitä on käytetty hyväksi nykyisissä iv-asennuksissa.

Lattiat

- Ullakoilla 308 ja 401 betoniper-manto, jonka päällä korotettu levy-lattia h=450 mm. Iv-konehuoneissa maalattu betoni.

Seinät

- Puhtaaksi muurattu tiili ja puurakenteet. Iv-konehuoneissa sinkitty pelti.

Katto

- Puurakenteiset kattokannattajat ja harvalaudoitus. Iv-konehuoneissa sinkitty pelti.

Ovet

- Maalatut teräspalo-ovet

Oik: Kadetit piirustuspuuhissa tornisallissa. Sotamuseo

YHTEENVETO

Munkkiniemen koulutustalona nykyisin tunnetun rakennuksen historia jakautuu neljään eri vaiheeseen. Arkkitehti Eliel Saarisen v. 1916 suunnittelema uudenaikainen pensionaatti muokattiin vain neljä vuotta valmistumisensa jälkeen kadettikouluksi. Tämän jälkeen se toimi Ilmavoimien esikuntana (1941–73) ja vuodesta 1976 alkaen valtion virastotalona.

Kadettikoulun ja Ilmavoimien esikunnan aikana tehdyistä muutoksista huolimatta rakennus säilyi pitkälti alkuperäisessä asussaan. 1970-luvun puolivälin peruskorjaus oli ensimmäinen kokonaisvaltainen muutos, jonka lopputuloksena oli kahden eri aikakauden rakennuskokonaisuus. Eliel Saarisen arkkitehtuurin läpi vuosikymmenien kestänyt arvostus on kuitenkin säilyttänyt rakennuksen ulkoasun alkuperäisen mukaisena.

Teema ja variaatio

Pensionaatin esikuvat ovat nähtävissä Saarisen Munkkiniemi-Haaga suunnitelmassa esitetyissä huvilamaisissa rakennustyypeissä, jotka olivat saaneet vaikutteita keskieuropalaisesta tyylistä. Ulkohahmoltaan suurta huvilaa muistuttavan rakennuksen kodikas vaatimattomuus toistui myös sen aikaansa edellä olleissa sisätiloissa. Laajan rakennuskokonaisuuden ytimenä on Saarisen arkkitehtuurille ominainen epäsymmetrisesti sijoittuva torni. Se liittyy eri toimintojen mukaan eriytetty siipimäiset rakennusosat toisiinsa.

Taitavasti maisemaan ja ajateltuun kaupunkitilaan sommiteltu rakennuskokonaisuus oli tarkoitettu osaksi yhtenäistä kaupunkikuvaa. Nykyisin se erottuu omaleimaisen ulkonäkönsä puolesta muusta ympäristöstä. Rakennuksen teemoja toistavat saman kadun varteen toteutetut Saarisen suunnittelemat Hollantilaisentien rivitalot. Myös pensionaatin pohjakaavassa ja ennen kaikkea sen sivukäytäväratkaisussa näkyy Saarisen kaupunkitilallinen ajattelutapa.

Jäsenitys ja hierarkia

Rakennuksen tilajäsentelyssä näkyy tällä hetkellä selvästi kaksi eri aikakautta, joiden suunnittelun lähtökohdat käyttötarpeineen olivat vastakkaiset. Osittain ennallaan säilyneessä päätilasarjassa, joka alkaa

saapumisesta ja huipentuu tornisalonkiin, näkyy alkuperäinen tilajäsentely. Se perustui toisiinsa limityviin tilasarjoihin, joissa tarkkaan harkitut näkymät tilasta toiseen ja ympäristöön lisäsivät avaruuden tunnetta ja eri tavoin varioituista ikkunoista tulviva päivänvalo muokkasi tiloja.

Hierarkkisesti merkittävin torniosa on koko rakennuksen ydin. Vertikaalisesti pilarein ja pilasterein jäsennetty korkea sisäänkäyntihalli sekä pääporras kokoavat yhteen siitä erkanevat pitkät käytävät sekä suuren ruokasalin. Hallin kasetti-mainen palkkikatto korostaa tilan monumentaalisuutta, johon liittyy matalampi takkanurkkaus. Muissa yleisötiloissa horisontaalisuus on vallitsevana teemana. Ruokasalia rytmittää voimakaskuviainen maa-lauskoristelu palkkikatto. Yhdistävänä tekijänä on myös tiloja jäsentävä matala seinäpaneeli, joka jatkuu porrashuoneiden kaiteina. Alkuaan se kiersi lähes koko rakennuksen.

Ero kahden aikakauden kohdalla näkyy selvimmin säilyneillä ja uusituilla käytävillä. Pensionaatin majoituskerrokset noudattivat tyyppiratkaisua sydänmuurin länsipuolelle sijoittuvien sivukäytävien, jotka laajenivat ikkunaseinille hallimaisiksi oleskelutiloiksi. Sydänmuurin pareittain sijoitetut ovet muodostavat levollisen vastapainon tiheästi ikkunoin rytmitetyle seinälle. Pitkää käytävää jäsensivät lisäksi avoimet vertikaaliset porrashuoneet pystysuuntaisine ikkunoineen.

1970-luvun peruskorjauksen kerrokset noudattavat rakennukselle vierasta keskikäytäväratkaisua, jonka avulla tilankäyttö maksimoitiin. Valoisa sivukäytävä siirtyi sydänmuurin toiselle puolelle pimeäksi keskikäytäväksi. Avoimet tilasarjat sulkeutuivat ja orientoituvuus ja yhteys ympäristöön menetettiin. Monotoninen rytmi muodostuu tasavälein sijoitetuista laakaovista ja huonetilaa hallitsevista betonipalkeista.

Kadettikoulu lännestä päin kuvattuna 1930-luvulla. Sotamuseo

Materiaalit ja värit

Voimakasmuotoinen savitiilikatto antaa ulkohahmolle jyrkän luonteen. Katto korosti alkujaan vaaleansävyiseksi rapatun rakennuksen horisontaalisuutta. Nykyinen voimakkaan oranssinsävyinen väritys on puolestaan vähentänyt kahden eri materiaalin, kattotiilen ja rappauksen välistä rajaa. Kattotiilet on uusittu, mutta alkuperäisiä rappauspintoja on todennäköisesti paikoin säilynyt. Niiden selvittäminen vaatii lisätutkimuksia.

Sisätilojen alkuperäinen intensiivisyys muodostui lattioiden ja seinien tummasävyisistä peruspinnosta, jota vasten vaaleasävyinen arkkitehtoninen jäsentely nousi korostetusti esiin. Kadettikoulun aikana tämä jäsentely hämärtyi kun seinäpintojen pelkistämisen myötä tummat ja vaaleat käännettiin ylösalaisin, ja uusi värirajaus poikkesi paneelilinjasta.

1970-luvun kokonaisvaltainen uudistus toi mukanaan aikakaudelle tyypilliset materiaalit ja värit: neulehuopamatot, vinyylilattiat, harmaat akustointilevyt ja laakaovet sekä kellertävät, vihertävät ja rusehtavat sävyt. Uudet betonipalkkikatot jätettiin valupinnalle ja maalattiin valkeiksi kuin myös puhtaaksimuuratut tiiliseinät. Ne erottuivat selkeästi vanhasta muodostaen vastakohdan osittain säilytetyille yleisötiloille. Entistetyissä tiloissa eri osien välistä jäsentelyä palautettiin, tosin päinvastaiseksi kuin alkuaan. Tummasävyisten seinien ja vaalean paneelin tilalla ovat nyt vaaleankellertävät seinät ja tummemman vihreä paneeli.

Kaksi kerrostumaa

Munkkiniemen pensionaatti edusti valmistuessaan Eliel Saarisen rakennustaiteelle ominaista pyrkimystä kokonaistaideteokseen, jossa koko ihmisen ympäristöä käsiteltiin esteettisenä kokonaisuutena. Rakennuksen sisä- ja ulkopuoli muodostivat yhdessä harmonisen kokonaisuuden, jonka teemat lähtivät jo laajemmasta kaupunkitilasta.

1970-luvun peruskorjauksen totaalinen ja rationalistinen kerrostuma koski ennen kaikkea sisätiloja, jotka jakautuivat sen myötä selkeästi kahteen erityyiseen osaan. Uusi kerrostuma rakenteineen pyyhki pois suurimman osan hyvin säilyneestä alkuperäisestä. Ulkoasultaan rakennus säilytettiin lähes ennallaan. Myös uudet ovet ja ikkunat tehtiin pääosin vanhan mallin mukaan. Ulkoseinien lisäksi säilytettiin kantavat seinät sydänmuureineen, länsisiiven betonivälipohjia, muutamia puurakenteisia välipohjia, pääosa vesikaton kantavista puurakenteista sekä porrashuoneet.

Pensionaatin alkuperäiset arkkitehtoniset ideat ovat edelleen nähtävissä päätilasarjassa, joka pitää sisällään sisäankäyntihallin, ruokasalin, ensimmäisen kerroksen keskiosan käytävän, porrashuo-

neet ja tornisalongin. Näissä osin entistetyissä tiloissa on säilytetty rakennukselle ominaiset maalauskoristellut palkkikatot, peiliovia, seinäpaneeleita ja valaisimia. Uudet tilat rakenteineen muodostavat näille voimakkaan kontrastin. Nykyinen rakennus on ennen kaikkea 1910- ja 1970-lukujen synteesi, jota myöhemmät vähäiset uudistukset ovat muokanneet edelleen.

Rakennuskokonaisuuden eheyden kannalta on tärkeää julkisivujäsentelyn ja sisätilojen vastaavuus. Tämä tarkoittaa myös tilarytmitystä, avaruutta sekä moninaisista ikkunoista tulvivan valon uudelleen hyödyntämistä. Ennen tulevia muutoksia on rakennusta syytä tarkastella kokonaisuutena ja tutkia alkuperäisten piirteiden esiin nostamista.

Sisäntulohalli v.1919.Tengén / SVM

LÄHTEET

Arkistot

Arkkitehtuurimuseon valokuvakokoelma, AM
 Haus-kehittämiskeskus Oy / talon arkisto, HAUS
 Helsingin kaupunginarkisto, HKA
 Ab M.G. Stenius Oy
 Munkkiniemen yhdyskunta
 Ab Munksnäs pensionat = MP
 Kaupunkimittausosasto
 Sofia Sjöstedt
 Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto, HKM
 Helsingin rakennusvalvontavirasto, RVV
 Kadettikunta / valokuva-arkisto
 Kansallisarkisto, KA
 Kadettikoulu
 Puolustusministeriö / Teknillinen osasto
 Rakennushallitus = RakH
 Maanpuolustuskorkeakoulu
 Joukko-osastoperinnehistoria -projektin aineisto
 Museovirasto, MV
 Historian kuva-arkisto
 Rakennushistorian osasto, tutkimusarkisto = Rho
 Otavan kuva-arkisto
 Puolustushallinnon rakennuslaitos, PhRakl
 Puolustusvoimien kuvakeskus
 Senaatti-kiinteistöjen arkisto, SKA
 Sotamuseon valokuva-arkisto

Suomen valokuvataiteen museo, SVM

Tullihallituksen arkisto

Sanomalehdet

Ajan Suunta
 Helsingin Sanomat
 Hufvudstadsbladet
 Ilta-lehti
 Kansan Tahto
 Uusi Suomi

Kirjallisuus

Christ-Janer, Albert: Eliel Saarinen. Helsinki 1951.
 Eräs sota-ajan rakennus, Rakennustaito 22/1919, s.209–210.
 Katsaus omasta ikkunasta, Naisten ääni 15 ja 24/1919.
 Kestävää koristaa kunnia. Kadettiperinteitä ja -kasvatusta 90 vuotta itsenäisessä Suomessa. Toim. Marko Palokangas. Kadettikoulu, Kadettikunta ja Apali Oy, Tampere 2009.
 Hausen Marika, Mikkola Kirmo, Amberg Anna-Lisa, Valto Tytti: Eliel Saarinen – Suomen aika. Keuruu 2002.
 Kirje N. Ä:n maalaislukijoille, Naisten ääni 4/1919, s.7–10.
 Meurman, Otto-Iivari: ”Eliel Saarinen”, Kulkuset 1920, s.21–25.
 Moorhouse Jonathan, Carapetian Michael, Ahtola-Moorhouse Leena: Helsingin jugendarkkitehtuuri 1895–1915. Helsinki 1987.

Munkkiniemen keittokoulu, Naisten ääni 20/1921, s. 12–13.

Munkkiniemen pensionaatti, Emäntälehti 7 /1919.

Munkkiniemen pensionaatti, Matkailulehti 2–3/1919, s.35–37.

Munkkiniemen pensionaatti, Naisten ääni 3/1919, s.2.

Munkkiniemen pensionaatti – Suurenmoinen hotellirakennus, Suomen Kuvalehti 8/1919, s.184–185.

Munknäs–Haga och Stor–Helsingfors, Stadsplansstudier och förslag av Eliel Saarinen. Helsingfors 1915.

Nikunen, Heikki ja Reiman, Kalevi: Suomen ilmavoimat 80 vuotta. Suomen ilmavoimat, Jyväskylä 1998.

Suomalainen upseerikoulutus 200 vuotta 1779-1979. Toim. Pertti Kilkki. Jääkäriliitto, Kadettikunta, Suomen Reserviupseeriliitto ja Upseeriliitto, Joensuu 1978.

Tuomi, Timo: Eliel ja Eero Saarinen. Jyväskylä 2007.

Voitollinen elämä, Naisten ääni 2/1920, s. 4–5.

Suulliset tiedonannot

Konservointiasiantuntija Pentti Pietarila
 Rakennusarkkitehti Reijo Raaska
 Arkkitehti Esko Ryhänen
 Tullitarkastaja Arvo Vainionpää
 Arkkitehti Jussi Vepsäläinen

LUETTELO SÄILYNEISTÄ PÄÄPIIRUSTUKSISTA 1916–73

Oik: Munkkiniemen pensionaatin leikkauspiirustus n. 1916. AM

n.1916 Munkkiniemen pensionaatti / Eliel Saarinen

Päiväämättömät pääpiirustukset 1:100 (yht.11 kpl) / RVV

Lisäksi kolme työpiirustusta / Maija-Liisa Saarinen perikunta

1920 Pensionaatin laajennussuunnitelma / Eliel Saarinen

Pohjapiirros 1.krs (asemapiirros) / Kaupunkimittausosasto Nb:2, HKA

Julkisivut ja leikkaus (yht. 4 kpl) / RakH II Ifa:4, KA

n.1923–30 Kadettikoulu / Kasarmihoitoalue Helsinki II

Pohjapiirrokset 1:100 (yht. 5 kpl) / KA RakH II Iga:51

LUETTELO PÄÄPIIRUSTUKSISTA 1974–**05.03.1974 Muutos Valtion koulutuskeskukseksi / Rakennushallitus, yliarkkitehti J. Aho, rakennusarkkitehti Reijo Raaska (hyv.****22.5.1975 päivitetty piirustukset)**Rakennuksen käyttötarkoituksen muutos, huoneiden jakaminen ja yhdistäminen sekä julkisivun muuttaminen. Opetus- ja työtilojen lisäksi rakennukseen sisustetaan asuntohuonealaa noin 580 m² ja talonmiehen asunto 70 m².**19.05.1975 Perustuksen vahvistaminen / Rakennushallitus, Yrjö Lindroos****24.07.1986 Kolmannen kerroksen muutos / Uudenmaan piirirakennustoimisto, ylitarkastaja Wille Mikkola**

Koulutusrakennuksen 3.kerroksen majoitusluoneet toimistoluoneiksi.

29.04.1997 Toimenpidelupa / Arkkitehtitoimisto Arkve Oy, arkkitt. Jussi Vepsäläinen

Kellarikerroksen Tv-studiotilat muutettu opetustiloiksi, varastotilat kirjastoksi, porrasta jatkettu pohjakerroksesta kellariin ja rakennettu uusia wc-tiloja mm. pt-wc.

Rakennuksen 2.kerroksen talonmiehen asunto muutettu toimisto- ja oleskelutiloiksi. Uusi hissi kellarista toiseen kerrokseen. Katolle yksi uusi ilmanvaihtopiippu ja entisen laajennus (loppukatselmuspöytäkirjan 4.11.98 mukaan ilmanvaihtopiipun laajennusta ei tehty). Piirustuksissa on lisäksi muutosalueiden ulkopuolella esitetty muitakin tilajärjestelyjä.

13.03.2003 Toimenpidelupa / Engel suunnittelupalvelut Oy

Messinkioasteen pystyttäminen toimistorakennuksen tontille.

17.03.2004 Rakennuslupa / Arkkitehtitoimisto Arkve Oy

3.kerroksen toimistoluoneiden muuttaminen majoitustiloiksi.

23.08.2004 Rakennuslupa / Arkkitehtitoimisto Arkve Oy

Palo-ovien muutoksia pohjakerroksessa ja 2.kerroksessa.

25.07.2007 Rakennuslupa / Arkkitehtitoimisto Esko Ryhänen Oy

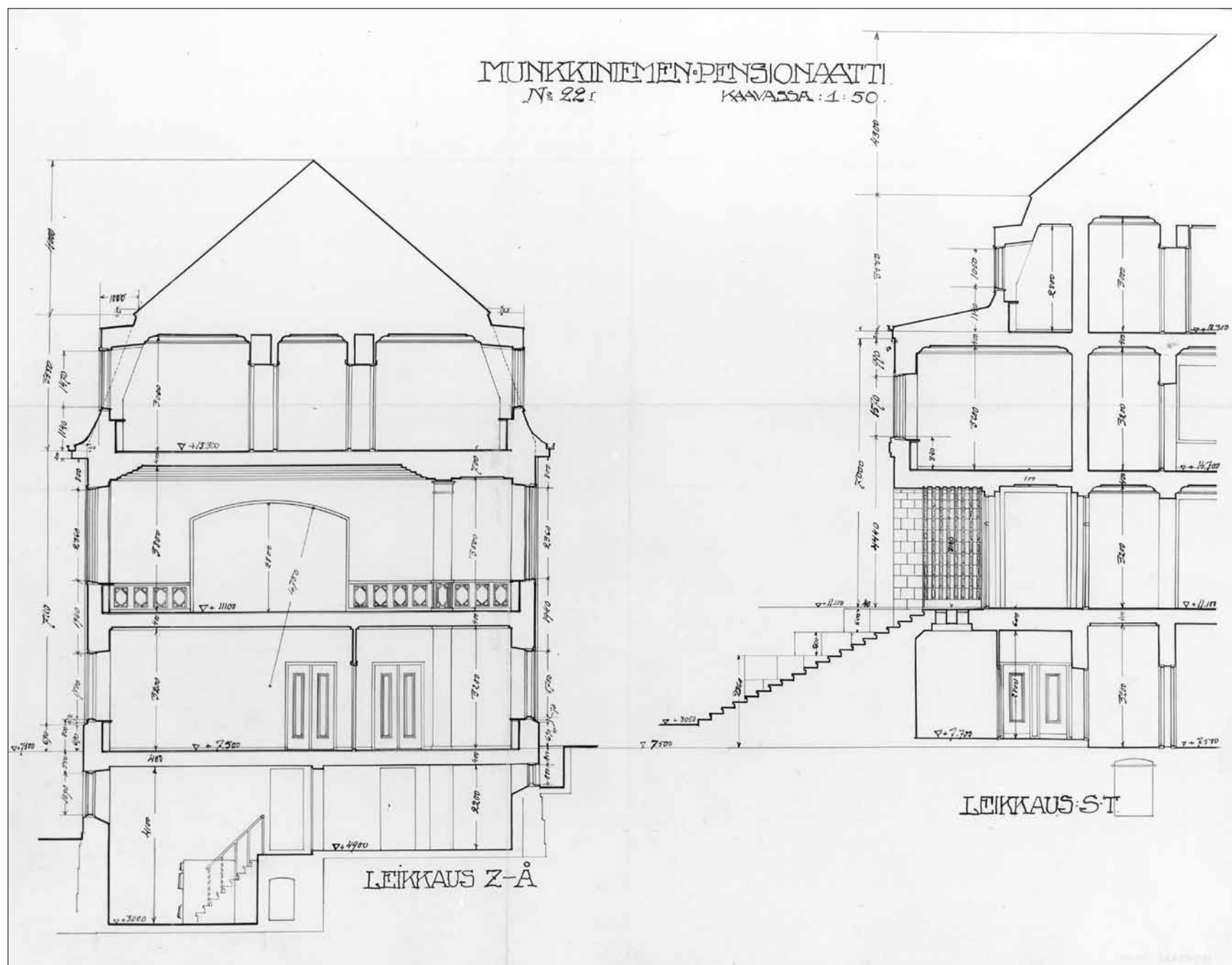
Munkkiniemen koulutustalon kunnostusta ja vähäisiä muutoksia: Lupaa haettu koulutustalon torniosan tiilikaton uusimiselle ja ilmanvaihtokotelon lisäämiselle torniosan kaakkoiselle katonlappeelle (torniosan ilmanvaihdon tehostaminen), kellarikerroksen uima-allashuoneen muuttamiselle neuvottelutilaksi, käsijohteen lisäämiselle B-portaan yläsanteelle sekä 4.kerroksen neuvotteluhuoneen edustan porrasaskelman huomiokaiteelle.

05.06.2008 Toimenpidelupa / Arkkitehtitoimisto Esko Ryhänen Oy

Jätekatos toteutettu, ruokasalin siirtoseinää ei vahvistettu

09.09.2010 Toimenpidelupa / Arkkitehtitoimisto Esko Ryhänen Oy

Kivetyn pihaterassin ja sitä rajaavan kivimuurin rakentaminen

PERUSTIEDOT

Nimi:

Valtion koulutustalo

Sijainti:

Kaupunginosa Munkkiniemi 30, kortteli 10, tontti I

Hollantilaisentie 11, 00330 Helsinki

Asemakaava:

2.3.1994

Suojelutilanne:

Suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/ 85 nojalla valtioneuvoston päätöksellä 18.9.1980. Asemakaavassa suojeltu merkinnällä sr-I.

Bruttoala:7 171,4 m²**Huoneistoala:**5 243,9 m²**Tilavuus:**22 784 m³**Omistaja/ haltija:**

Suomen valtio / Senaatti-kiinteistöt

Rakennuttaja:

Aktiebolaget M.G. Stenius ja Munksnäs Pensionat Ab

Suunnittelija:

Arkkituuri- ja suunnittelu Eliel Saarinen

Rakentamisaika:

1917–1919

Muutokset:

1919 Munkkiniemen pensionaatti

1923 Kadettikoulu

1941 Ilmavoimien esikunta

1976 Valtion koulutustalo

Rakenteet:

Massiiviset kantavat tiiliseinät

Perustukset luonnonkiveä

Alapohjana maanvarainen betonilaatta

Välipohjat pääosin betonia, osittain puurakenteiset

Vesikattorakenteet puuta

Lvis:

Alun perin keskuslämmitys, nykyisin kaukolämpö.

Minne lähtisin kesälomaani viettämään? Matkustaminen jo omassa maassakin on nykyään kallista ja ulkomaille ei juuri ole ajattelemistakaan.

Kyllä tiedän. Mene Munkkiniemen pensionaattiin.

Siellä olet aivan kuin maalla ja kuitenkin ihan kaupungin kyljessä. Siellä voit, jos tahdot, elää aivan yksikseen muista erillään ja tehdä kävelyretkiä kauniissa ympäristössä.

Mutta siellä voit myöskin saada seuraa niin paljon kuin tahdot. Voit puhua vieraita kieliä ja tutustua moneen merkkihenkilöön, sillä yleisö on kansainvälinen.

Kun joka huoneeseen kuuluu kylpyhuone, voit kylpeä sekä illat että aamut ja ottaa sekä lämpimiä että kylmiä kylpyjä aina sen mukaan kuin haluat. Ensiluokkaista ruokaa saat kolmasti päivässä ja kolmasti kahvia.

Hinnat, kysyt. Ne eivät ole kalliimmat kuin muissakaan täysihoitoloissa tätä nykyä. Suuresta huoneesta kaikkineen maksetaan 75 mk, pienestä 50 mk vuorokaudessa.

Oltuasi siellä pari kolme viikkoa, olet aivan kuin uudistunut.

Mainos Naisten ääni -lehdessä no:12/1921